

**ΈΚΘΕΣΗ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ
ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Ή
ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η ΤΙΜΩΡΙΑΣ (CPT)**

**ΑΠΟ ΤΙΣ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2021 ΕΩΣ 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
2021**

Στρασβούργο, 2 Σεπτεμβρίου 2022

Η αρχική έκδοση της Έκθεσης εγκρίθηκε από την CPT στα αγγλικά. Το παρόν έγγραφο αποτελεί μετάφραση που παρείχαν οι ελληνικές αρχές.

The original version of the report was adopted by the CPT in English. This document is a translation provided by the Greek authorities.

Κωδικός επαλήθευσης 8H3rqrν9n-DI7GAwHcFSuw
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Verification code:
CERTIFIED OFFICIAL TRANSLATION

- 1 -

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Στρασβούργο, 10 Μαρτίου 2022

Απόρρητο

CPT (2022) 08

ΈΚΘΕΣΗ

**ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΠΟΥ
ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Ή
ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η ΤΙΜΩΡΙΑΣ (CPT)**

ΑΠΟ ΤΙΣ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2021 ΕΩΣ 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2021

Εκδόθηκε στις 4 Μαρτίου 2022

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ
ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.
ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

MARIA KARAGEORGOU
JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR
Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
A. Η επίσκεψη, η έκθεση και η συνέχεια	3
B. Διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν από την αντιπροσωπεία και παρασχεθείσα συνεργασία	4
Γ. Το πλαίσιο της επίσκεψης	4
Δ. Άμεσες παρατηρήσεις βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 5 της Σύμβασης	6
II. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΠΙΣΤΩΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΗ	7
A. Καταστήματα Κράτησης	7
1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις	7
α. μεταρρύθμιση των καταστημάτων κράτησης	7
β. καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε η ομάδα της αποστολής	11
γ. COVID-19	12
2. Κακομεταχείριση	13
α. κακομεταχείριση κρατουμένων από το προσωπικό	13
β. βία μεταξύ φυλακισμένων	14
3. Συνθήκες κράτησης	16
α. Υλικές συνθήκες	16
β. καθεστώς	20
γ. διεμφυλικοί κρατούμενοι	22
δ. κρατούμενοι υπό προστασία	24
4. Προσωπικό καταστημάτων κράτησης	25

5.	Υγειονομική περίθαλψη	28
	α. υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης στα καταστήματα κράτησης	28
	β. Ειδικό Κέντρο Υγείας Κορυδαλλού	33
	γ. Ψυχιατρική Μονάδα Κρατουμένων Κορυδαλλού για φυλακισμένους	35
	δ. θάνατοι ατόμων που κρατούνται στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού	36
6.	Λοιπά θέματα	37
	α. πειθαρχία	37
	β. επαφή με τον έξω κόσμο	39
	γ. πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα και τις διαδικασίες υποβολής καταγγελιών	39
7.	Κέντρο Μεταγωγών Κρατουμένων Αθηνών υπό την Ελληνική Αστυνομία	41
8.	Μεταφορά κρατουμένων από την Ελληνική Αστυνομία	41
B.	Καταληκτικές παρατηρήσεις	43

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Η επίσκεψη, η έκθεση και η συνέχεια

1. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) (εφεξής «η Σύμβαση») πραγματοποίησε επίσκεψη στην Ελλάδα από τις 22 Νοεμβρίου έως την 1η Δεκεμβρίου 2021. Η επίσκεψη θεωρήθηκε από την Επιτροπή ότι «απαιτείται υπό τις περιστάσεις» (βλ. άρθρο 7 παράγραφος 1 της Σύμβασης). Ήταν η δέκατη όγδοη επίσκεψη της Επιτροπής στην Ελλάδα.¹

2. Η επίσκεψη πραγματοποιήθηκε από τα ακόλουθα μέλη της CPT:

Alan Mitchell, Πρόεδρος της CPT και επικεφαλής της αντιπροσωπείας
Djordje Alemprijevic
Olga Noyanova
Elsa Bara Traustadottir
Elisabetta Zamparutti.

Υποστηρίχθηκαν από τον Hugh Chetwynd, προϊστάμενο τμήματος, και τον Sebastian Rietz της γραμματείας της Επιτροπής, με την συνδρομή του Martin Lomas, αναπληρωτή επικεφαλής Επιθεωρητή Καταστημάτων Κράτησης στην Αγγλία και την Ουαλία, Ηνωμένο Βασίλειο (εμπειρογνώμονας).

3. Κατά την διάρκεια της επίσκεψης, η αντιπροσωπεία της CPT επισκέφθηκε τα ακόλουθα καταστήματα κράτησης:

Κατάστημα Κράτησης Χίου
Κατάστημα Κράτησης Κέρκυρας
Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού

¹ Οι εκθέσεις της επίσκεψης και οι απαντήσεις των ελληνικών αρχών σε όλες τις προηγούμενες επισκέψεις είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο της CPT: <https://www.coe.int/en/web/cpt/greece>.

Ειδικό Κέντρο Υγείας Κρατουμένων Κορυδαλλού

Κατάστημα Κράτησης Κω

Κατάστημα Κράτησης Νιγρίτας.

Πραγματοποιήθηκαν επίσης στοχευμένες επισκέψεις στο Κέντρο Μεταγωγών Φυλακισμένων Αθηνών υπό την εποπτεία της Ελληνικής Αστυνομίας και στην Ψυχιατρική Μονάδα Κρατουμένων Κορυδαλλού.

4. Η έκθεση σχετικά με την επίσκεψη εγκρίθηκε από την CPT κατά την 107η συνεδρίασή της, η οποία πραγματοποιήθηκε από τις 28 Φεβρουαρίου έως τις 4 Μαρτίου 2022, και διαβιβάστηκε στις ελληνικές αρχές στις 10 Μαρτίου 2022. Οι διάφορες συστάσεις, παρατηρήσεις και αιτήματα παροχής πληροφοριών που υπέβαλε η CPT παρουσιάζονται με έντονους χαρακτήρες στην παρούσα έκθεση. Η CPT ζητεί από τις ελληνικές αρχές να υποβάλουν εντός τριών μηνών απάντηση που θα περιλαμβάνει πλήρη περιγραφή των μέτρων που έλαβαν για την εφαρμογή των συστάσεων της Επιτροπής, καθώς και απαντήσεις στις παρατηρήσεις και τα αιτήματα παροχής πληροφοριών που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση. Όσον αφορά τη σύσταση της παραγράφου 19, η CPT επιθυμεί να λάβει προσωρινή απάντηση εντός τριών μηνών και πλήρη απάντηση εντός έξι μηνών.

B. Διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν από την αντιπροσωπεία και OAS παρασχεθείσα συνεργασία

5. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, η αντιπροσωπεία πραγματοποίησε συναντήσεις με τον Ελευθέριο Οικονόμου, Αναπληρωτή Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, και την Σοφία Νικολάου, Γενικό Γραμματέα Αντεγκληματικής Πολιτικής, καθώς και με τον κ. Ιωάννη Σταλικά, προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Καταστημάτων Κράτησης και Διαχείρισης Κρίσεων, τον Προκόπιο Προκοπίου, προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Αντεγκληματικής και Σωφρονιστικής Πολιτικής, και άλλους

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

MARIA KARAGEORGOU

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

άνωτερους αξιωματούχους αρμόδιους για σωφρονιστικά θέματα από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

Η αντιπροσωπεία συναντήθηκε επίσης με τον Ανδρέα Ποττάκη, τον Έλληνα Συνήγορο του Πολίτη και εκπροσώπους του Γραφείου του υπό την ιδιότητά τους ως Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης (ΕΜΠ).

6. Συνολικά, η αντιπροσωπεία της CPT έτυχε εξαιρετικής συνεργασίας κατά την επίσκεψη των ελληνικών αρχών σε όλα τα επίπεδα. Η αντιπροσωπεία είχε ταχεία πρόσβαση σε όλους τους χώρους κράτησης που επιθυμούσε να επισκεφθεί, είχε τη δυνατότητα να συναντηθεί κατ' ιδίαν με τα πρόσωπα με τα οποία επιθυμούσε να μιλήσει και είχε πρόσβαση στις πληροφορίες που ήταν αναγκαίες για την εκπλήρωση της αποστολής της.

Η Επιτροπή επιθυμεί να εκφράσει την εκτίμησή της για τη βοήθεια που παρασχέθηκε στην αντιπροσωπεία της κατά τη διάρκεια της επίσκεψης της διοίκησης και του προσωπικού στα καταστήματα κράτησης στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη, καθώς και για τη στήριξη που προσέφερε ο σύνδεσμος της από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, κ. Γεώργιος Θρασανιώτης.

7. Ωστόσο, η CPT πρέπει να υπενθυμίσει εκ νέου ότι η αρχή της συνεργασίας μεταξύ των μερών της Σύμβασης και της Επιτροπής δεν περιορίζεται στα μέτρα που λαμβάνονται για τη διευκόλυνση του έργου της φιλοξενούμενης αντιπροσωπείας. Απαιτεί επίσης την ανάληψη αποφασιστικής δράσης για τη βελτίωση της κατάστασης υπό το πρίσμα των συστάσεων της CPT. Στο πλαίσιο αυτό, η CPT εξακολουθεί να ανησυχεί για την δεινή κατάσταση του Ελληνικού σωφρονιστικού συστήματος και για την έλλειψη μέτρων που έχουν ληφθεί για την εφαρμογή των συστάσεων της Επιτροπής που περιέχονται σε εκθέσεις προηγούμενων επισκέψεων για τη βελτίωση της κατάστασης (βλέπε σημείο 10).

Γ. Το πλαίσιο της επίσκεψης

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

MARIA KARAGEORGOU

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

8. Η απόφαση για τη διενέργεια ad hoc επίσκεψης στην Ελλάδα ελήφθη από την CPT λόγω της έλλειψης σαφών αποδεικτικών στοιχείων και δεικτών που παρασχέθηκαν στην Επιτροπή ότι η κατάσταση των ατόμων που κρατούνται στα Ελληνικά καταστήματα κράτησης βελτιώθηκε. Η απάντηση των Ελληνικών αρχών στην έκθεση επίσκεψης της CPT για το 2019 δεν διαβεβαίωνε την Επιτροπή ότι είχαν ληφθεί συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση των πολύ σημαντικών ελλείψεων που επισημάνθηκαν στην εν λόγω έκθεση. Επιπλέον, δεν φαίνεται να υπάρχει στρατηγικό σχέδιο, με σαφώς καθορισμένους στόχους και σημεία αναφοράς, για την αντιμετώπιση των συστηματικών ελλείψεων του Ελληνικού σωφρονιστικού συστήματος, όπως εντοπίστηκαν από την CPT.

Είναι γεγονός ότι η κατάσταση στα Ελληνικά καταστήματα κράτησης δεν έχει βελτιωθεί σημαντικά από το 2011, όταν η Επιτροπή εξέδωσε δημόσια δήλωσή² και, ειδικότερα, εξακολουθούν να υπάρχουν³ οι συστημικές ελλείψεις όσον αφορά τα καταστήματα κράτησης που περιγράφονται στις εκθέσεις της CPT για το 2015 και το 2019. Η καθοριστική δράση που απαιτείται από το Ελληνικό Κράτος στο σύνολό του για να ανακτήσει τον έλεγχο των καταστημάτων κράτησης και να προχωρήσει πέρα από την αποθήκευση κρατουμένων δεν έχει υλοποιηθεί.

Τα πορίσματα της επίσκεψης της CPT τον Νοέμβριο/Δεκέμβριο του 2021 στην Ελλάδα καταδεικνύουν και πάλι ότι τα κύρια προβλήματα του συνεχιζόμενου υπερπληθυσμού σε εντελώς ακατάλληλες υλικές συνθήκες και της χρόνιας έλλειψης προσωπικού εξακολουθούν να επιτείνουν τις πολλές πρόσθετες ελλείψεις στα καταστήματα κράτησης στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη, όπως το καθεστώς

² Βλ. δημόσια δήλωση σχετικά με την Ελλάδα: CPT/Inf (2011)10, 15 Μαρτίου 2011.

³ Βλ. CPT/Inf (2016) 4 και CPT/Inf (2020) 15, αντίστοιχα).

εξαθλίωσης, η ανεπαρκής υγειονομική περίθαλψη και τα συνεχιζόμενα υψηλά επίπεδα βίας και εκφοβισμού μεταξύ κρατουμένων⁴.

9. Η CPT σημείωσε ότι η σημερινή Ελληνική Κυβέρνηση ανέλαβε καθήκοντα τον Ιούλιο του 2019 και ότι κληροδότησε μια χρόνια κρίση στο σωφρονιστικό σύστημα. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, τα ζητήματα αυτά δεν είναι νέα και έχει σημειωθεί επανειλημμένη αδυναμία αντιμετώπισης των συστημικών αναγκών του σωφρονιστικού συστήματος από διαδοχικές κυβερνήσεις. Εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη μελλοντικού σχεδιασμού με τον οποίο διατίθενται οι πόροι που απαιτούνται για τη λειτουργία σωφρονιστικού συστήματος ικανού να φιλοξενεί 12.000 άτομα (επί του παρόντος) υπό αξιοπρεπείς συνθήκες με σαφώς καθορισμένη οδό επανένταξης στην κοινότητα.

Αποτελεί πολιτική επιλογή της Ελληνικής Κυβέρνησης να προωθήσει μια ποινική πολιτική με ποινές πολύ μεγαλύτερες από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (βλέπε σημείο 16). Η μεταρρύθμιση του ποινικού δικαίου του Ιουνίου 2019 και οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα αποτέλεσαν ευκαιρία για την προώθηση της αποποινικοποίησης ή της υποβάθμισης ορισμένων αδικημάτων, τη μείωση της διάρκειας των ποινών και την προώθηση μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων και κυρώσεων ως κύριων ποινών. Οι συνέπειες αυτών των μεταρρυθμίσεων θα γίνουν εμφανείς σε εύθετο χρόνο. Από τον Ιούλιο του 2019, οι αρχές δίνουν έμφαση στην αποκατάσταση της τάξης εντός των καταστημάτων κράτησης, ιδίως στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, και στην προώθηση της δημιουργίας νέων

⁴ Βλ. επίσης την απόφαση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την επιτήρηση της συμμόρφωσης της Ελλάδας στην ομάδα υποθέσεων *Νησιώτης κατά Ελλάδα*, της 10ης Μαρτίου 2022. Οι υποθέσεις αυτές αφορούν απάνθρωπη και/ή εξευτελιστική μεταχείριση των αιτούντων λόγω των κακών συνθηκών κράτησης στα Ελληνικά καταστήματα κράτησης μεταξύ 2008 και 2018 και όπου το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διαπίστωσε παραβιάσεις του άρθρου 3. Επιπλέον, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά τον Μάρτιο του 2022, περίπου 727 προσφυγές σχετικά με τις συνθήκες κράτησης εκκρεμούν ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

καταστημάτων κράτησης τόσο για την αύξηση της χωρητικότητας όσο και για το κλείσιμο ορισμένων παλαιότερων εγκαταστάσεων.

10. Στην έκθεσή της σχετικά με την επίσκεψή της στην Ελλάδα το 2019, η CPT παρότρυνε εκ νέου τις Ελληνικές αρχές να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση των δύο πρωταρχικών προβλημάτων του επίμονου υπερπληθυσμού και της χρόνιας έλλειψης προσωπικού στα καταστήματα κράτησης και να εφαρμόσουν τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στις εκθέσεις της προηγούμενης επίσκεψης σχετικά με θέματα καταστημάτων κράτησης. Η Επιτροπή τόνισε ότι, εάν δεν σημειωθεί ή δεν επιτευχθεί πρόοδος προς τον σκοπό αυτό, θα μπορούσε κάλλιστα να εξετάσει το ενδεχόμενο να κινηθεί η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 της Σύμβασης.⁵ Τα πορίσματα της επίσκεψης της CPT το 2021 καταδεικνύουν ότι, για σχεδόν μία δεκαετία, δεν έχει σημειωθεί απτή πρόοδος όσον αφορά την αντιμετώπιση των πολύ σοβαρών ανησυχιών της Επιτροπής βάσει του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως περιγράφονται εκ νέου στην παρούσα έκθεση, και ότι υπάρχουν λίγα στοιχεία που να δείχνουν ότι η κατάσταση θα βελτιωθεί στο εγγύς μέλλον. Κατά συνέπεια, η CPT αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 της Σύμβασης.

Στις *Καταληκτικές παρατηρήσεις* της παρούσας έκθεσης, η Επιτροπή επαναλαμβάνει τις θεμελιώδεις ανησυχίες της και ότι απαιτείται επείγουσα δράση για την αντιμετώπισή τους. Ευελπιστεί ότι η αποφασιστική δράση των Ελληνικών αρχών για την εφαρμογή των συστάσεων της CPT θα καταστήσει περιττή την έκδοση δημόσιας δήλωσης και ότι ο εποικοδομητικός διάλογος και η συνεργασία που αναπτύσσονται με την πάροδο των ετών μπορούν να ενισχυθούν για την αντιμετώπιση

⁵ Το άρθρο 10, παράγραφος 2, έχει ως εξής: «Εάν το Μέρος δεν συνεργάζεται ή αρνείται να βελτιώσει την κατάσταση σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής, η τελευταία μπορεί με πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της, και αφού δώσει τη δυνατότητα στο Μέρος να εκθέσει τις απόψεις του, να αποφασίσει να προβεί σε δημόσια δήλωση σχετικά με το θέμα αυτό.»

των ανησυχιών της Επιτροπής και, ειδικότερα, της κρίσιμης κατάστασης των καταστημάτων κράτησης στην Ελλάδα.

Δ. Άμεσες παρατηρήσεις βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 5 της Σύμβασης

11. Κατά τη διάρκεια των συνομιλιών στο τέλος της επίσκεψης με τις Ελληνικές αρχές, την 1η Δεκεμβρίου 2021, η αντιπροσωπία της CPT διατύπωσε τρεις άμεσες παρατηρήσεις δυνάμει του άρθρου 8 παράγραφος 5 της Σύμβασης. Ζητήθηκε από τις Ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι:

- στο Κατάστημα Κράτησης Κω, τα άτομα που ελέγχονται θετικά για τον ιό SARS-CoV-2 κρατούνται χωριστά από τους άλλους κρατούμενους για να μειωθεί ο κίνδυνος μετάδοσης και επακόλουθης ασθένειας. Γενικότερα, οι υπερπλήρεις και ανθυγιεινές εγκαταστάσεις τύπου κοιτώνα δεν συμβάλλουν στη μείωση του κινδύνου μόλυνσης.
- στο Κατάστημα Κράτησης Κέρκυρας, τα τρία κελιά στην Πτέρυγα Κ που χρησιμοποιούνται για πειθαρχικούς σκοπούς/προστασία να τεθούν εκτός χρήσης αμέσως. Επιπλέον, τα υπόλοιπα κελιά της Πτέρυγας Κ θα πρέπει, εντός ενός μηνός, είτε να ανακαινιστούν πλήρως είτε να αποσυρθούν οριστικά από τη χρήση. Οι διεμφυλικές γυναίκες που κρατούνται στην Πτέρυγα Κ θα πρέπει επίσης να μεταφερθούν σε εναλλακτικό κατάλυμα εντός ενός μηνός.
- στο Ειδικό Κέντρο Υγείας Κρατουμένων Κορυδαλλού, ο ασθενής ΗΗ να εφοδιαστεί με νέα προσθετικά εξαρτήματα για τα χέρια του και, εν τω μεταξύ, να του προσφερθεί η απαραίτητη φροντίδα όλο το εικοσιτετράωρο για την κάλυψη των αναγκών του.

Οι παρατηρήσεις αυτές επιβεβαιώθηκαν με επιστολή της 6ης Δεκεμβρίου 2021, κατά τη διαβίβαση των προκαταρκτικών παρατηρήσεων της αντιπροσωπείας στις Ελληνικές αρχές.

Στις 7 Ιανουαρίου 2022, οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την CPT σχετικά με τα μέτρα που ελήφθησαν ως απάντηση στις εν λόγω άμεσες παρατηρήσεις και σχετικά με άλλα θέματα που έθεσε η αντιπροσωπεία κατά τις συνομιλίες στο τέλος της επίσκεψης. Η απάντηση αυτή ελήφθη υπόψη στα σχετικά τμήματα της παρούσας έκθεσης.

II. ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΔΙΑΠΙΣΤΩΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΗ

A. Καταστήματα Κράτησης

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

α. μεταρρύθμιση των καταστημάτων κράτησης

12. Στην έκθεση για την επίσκεψή της το 2019, η CPT τόνισε και πάλι ότι τα δύο κυρίαρχα προβλήματα του υπερπληθυσμού και της χρόνιας έλλειψης προσωπικού επέτειναν τις πολλές πρόσθετες ελλείψεις στα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε: μεταξύ άλλων, τις πολύ κακές υλικές συνθήκες, την έλλειψη υγιεινής, την απουσία κατάλληλου καθεστώτος και τα υψηλά επίπεδα βίας και εκφοβισμού μεταξύ των κρατουμένων, καθώς και τις ανεπαρκείς παροχές και ανεπαρκή ιατρική περίθαλψη στα καταστήματα κράτησης.

Μετά τις βουλευτικές εκλογές της 7ης Ιουλίου 2019, ανέλαβε καθήκοντα νέα Κυβέρνηση υπό τον Πρωθυπουργό κ. Κυριάκο Μητσοτάκη. Ένα από τα πρώτα μέτρα που έλαβε η Κυβέρνηση ήταν η μεταβίβαση της αρμοδιότητας για την πολιτική καταπολέμησης του εγκλήματος και τις καταστήματα κράτησης από το Υπουργείο Δικαιοσύνης στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Η Κυβέρνηση επικεντρώθηκε αρχικά στη μεταρρύθμιση του Ελληνικού ποινικού δικαίου και της νομοθεσίας περί καταστημάτων κράτησης και στη λήψη μέτρων για τη βελτίωση της ασφάλειας στα καταστήματα κράτησης. Από τον Μάρτιο του 2020, η έμφαση αυτή μετατοπίστηκε

προς την πρόληψη της εξάπλωσης του ιού SARS-CoV-2 στα καταστήματα κράτησης. Επιπλέον, κατά τον χρόνο της επίσκεψης, καταρτίστηκε νέο Στρατηγικό Σχέδιο για τα καταστήματα κράτησης για την περίοδο 2021-2023.

13. Ο υπερπληθυσμός αποτελεί σταθερό χαρακτηριστικό του Ελληνικού σωφρονιστικού συστήματος εδώ και πολλά χρόνια και η διαφοροποίηση της αύξησής του τα τελευταία χρόνια επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό με τη θέσπιση έκτακτων μέτρων δυνάμει του Νόμου 4322/2015 ⁶, τα οποία παρατάθηκαν το 2016 και το 2017. Ωστόσο, οι παρεμβάσεις αυτές αποσκοπούσαν μόνο στη διαχείριση του προβλήματος και δεν συνοδεύονταν από πολιτικές για την αντιμετώπιση των αιτίων του υπερπληθυσμού. Σε πάρα πολλές περιπτώσεις, οι κρατούμενοι εξακολουθούν να κρατούνται σε υπερπλήρη κελιά ή κοιτώνες που προσφέρουν λιγότερο από 4 m² χώρους διαβίωσης, και σε πολλές περιπτώσεις λιγότερο από 3 m² ανά άτομο.

Κατά την έναρξη της επίσκεψης, οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την αντιπροσωπεία της CPT ότι ένα κεντρικό στοιχείο της στρατηγικής τους για την επίλυση του υπερπληθυσμού και τη βελτίωση των υλικών συνθηκών στα καταστήματα κράτησης ήταν η κατασκευή νέων εγκαταστάσεων, με αποτέλεσμα περισσότερες από 3.000 πρόσθετες θέσεις. Συγκεκριμένα, νέα καταστήματα κράτησης 600 θέσεων θα κατασκευαστούν στη Χαλκίδα, τα Ιωάννινα και στις Κουρούνες, το Λασίθι στην Κρήτη, καθώς και ένα Πρότυπο Ανοικτό Κατάστημα Κράτησης στη Μεγαλόπολη. Το κατάστημα κράτησης στη Δράμα (600 θέσεων) έχει ολοκληρωθεί και θα λειτουργήσει μόλις διατεθούν οι πόροι στελέχωσης. Περαιτέρω, το Κατάστημα Κράτησης Συγκροτήματος Κορυδαλλού θα αντικατασταθεί από ένα νέο Συγκρότημα Δικαστικού Καταστήματος Κράτησης 2.000 θέσεων στην Αθήνα (Ασπρόπυργος). Με την ολοκλήρωση αυτών των νέων καταστημάτων κράτησης, ορισμένες υφιστάμενες

⁶ Τα μέτρα αυτά περιλάμβαναν τη θέσπιση συστημάτων πρόωρης αποφυλάκισης, την υιοθέτηση μη στερητικών της ελευθερίας εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης, ειδικές ή εναλλακτικές ρυθμίσεις για ορισμένες ευάλωτες κατηγορίες κρατουμένων και τον περιορισμό της φυλάκισης ανηλίκων.

εγκαταστάσεις, όπως τα Καταστήματα Κράτησης Χαλκίδας και Ιωαννίνων, θα κλείσουν.

Κατά την άποψη της CPT, η κατασκευή νέων καταστημάτων κράτησης δεν είναι ικανή, από μόνη της, να προσφέρει μόνιμη λύση στο πρόβλημα του υπερπληθυσμού. Για παράδειγμα, μεταξύ του 1997 και του 2019, τα καταστήματα κράτησης στην Ελλάδα υπερδιπλασίασαν την χωρητικότητά τους, αλλά δεν επιλύθηκε ο υπερπληθυσμός. Η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος απαιτεί μια συνεκτική στρατηγική, η οποία θα καλύπτει τόσο την είσοδο στα καταστήματα κράτησης όσο και την αποφυλάκισή τους, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η φυλάκιση - συμπεριλαμβανομένης της προσωρινής κράτησης - αποτελεί πραγματικά μέτρο έσχατης ανάγκης, όπως συνιστάται στην παράγραφο 17.

Η CPT θα ήθελε να πληροφορηθεί εάν έχει επιτευχθεί η χρηματοδότηση και η στελέχωση των ανωτέρω προτεινόμενων εγκαταστάσεων. Επιπλέον, θα ήθελε να λάβει ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για το άνοιγμα κάθε μιας από αυτές τις εγκαταστάσεις. Όσον αφορά το νέο Συγκρότημα Δικαστικού Καταστήματος Κράτησης στην Αθήνα, η CPT θα ήθελε να λάβει λεπτομέρειες σχετικά με τα σχέδια για τις διάφορες συνιστώσες του Συγκροτήματος, συμπεριλαμβανομένων του προβλεπόμενου προφίλ των κρατουμένων και των ρυθμίσεων στελέχωσης.

14. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης τον Νοέμβριο/Δεκέμβριο 2021, ο πληθυσμός των καταστημάτων κράτησης ανερχόταν σε 11,182⁷ θέσεις με χωρητικότητα 10.175 θέσεων (δηλ. ποσοστό πληρότητας 110 %).

Ωστόσο, η κατανομή των κρατουμένων μεταξύ των καταστημάτων κράτησης, ακόμη και εντός των επιμέρους καταστημάτων κράτησης, σημαίνει ότι ο

⁷ Δηλαδή, ποσοστό φυλάκισης 104 ανά 100.000 κατοίκους, αριθμός που προσεγγίζει τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο σύμφωνα με τις ετήσιες ποινικές στατιστικές του Συμβουλίου της Ευρώπης - SPACE I 2020, Πίνακας Α.

υπερπληθυσμός είναι πολύ σοβαρότερος από ό,τι αναφέρεται στο ποσοστό του 110 %. Πράγματι, κατά τον χρόνο της επίσκεψης, 24 από τις 34 καταστήματα κράτησης ήταν υπερπλήρη, με 15 καταστήματα κράτησης να έχουν ποσοστό πληρότητας άνω του 130 % της επίσημης χωρητικότητάς τους, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων καταστημάτων κράτησης όπως των Ανδρών Κορυδαλλού (152 %), Λάρισας (134 %) και Πάτρας (137 %), ενώ το κατάστημα κράτησης Κομοτηνής φιλοξενούσε 280 κρατούμενους με χωρητικότητα 166 θέσεων (δηλαδή ποσοστό πληρότητας 172 %) και το κατάστημα κράτησης Ιωαννίνων είχε 126 άτομα για 66 θέσεις (δηλαδή ποσοστό πληρότητας 190 %).

Αντιθέτως, ορισμένα καταστήματα κράτησης, όπως τα αγροτικά καταστήματα κράτησης της Αγιάς Χανίων και της Κασσάνδρας Χαλκιδικής, λειτουργούσαν μόλις στο 35 % της χωρητικότητάς τους και το κατάστημα κράτησης Τίρυνθας Αργολίδας είχε μόνο 47 άτομα χωρητικότητας 302 θέσεων. Αυτό οφείλεται κυρίως στα αυστηρά κριτήρια για τη μεταφορά κρατούμενων σε αυτά τα αγροτικά καταστήματα κράτησης.⁸ Επιπλέον, οι επίσημες χωρητικότητες της Ψυχιατρικής Μονάδας Κρατούμενων Κορυδαλλού (261 θέσεις) και του Ειδικού Κέντρου Υγείας Κορυδαλλού (253 θέσεις) υπερβαίνουν κατά πολύ την πραγματική χωρητικότητα των εν λόγω ιδρυμάτων και θα πρέπει να αναθεωρηθούν προς τα κάτω. Επιπλέον, οι χωρητικότητες αυτές θα πρέπει να υπολογίζονται χωριστά από το υπόλοιπο σωφρονιστικό σύστημα, δεδομένου ότι τα ιδρύματα αυτά εξυπηρετούν το υπόλοιπο σωφρονιστικό κατάστημα με ασθενείς που συχνά περνούν σύντομα χρονικά διαστήματα στα εν λόγω ιδρύματα προτού επιστρέψουν σε κατάστημα κράτησης.

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την πιο ομοιόμορφη κατανομή του πληθυσμού των φυλακισμένων στα καταστήματα

⁸ Το άρθρο 3 του νόμου 4760/2020 καθορίζει τα κριτήρια επιλεξιμότητας για μεταφορά σε αγροτικό κατάστημα κράτησης και αποκλείει, μεταξύ άλλων, τα πρόσωπα που έχουν διαπράξει πειθαρχικό παράπτωμα και οι οποίοι δεν έχουν τα προσόντα για χορήγηση άδειας.

κράτησης, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να εξεταστεί η εγγύτητα με την οικογένεια ή την κατοικία του κρατουμένου. Επιπλέον, θα πρέπει να επανεξεταστούν τα κριτήρια για τη μεταφορά προσώπων στα αγροτικά καταστήματα κράτησης.

15. Γενικότερα, η CPT επιθυμεί να τονίσει εκ νέου ότι ένα κατάσταση κράτησης δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά εάν λειτουργεί στο 100 % της χωρητικότητάς του. Πρέπει πάντα να υπάρχει κάποιο περιθώριο για τη μεταφορά κρατουμένων από τη μία πτέρυγα στην άλλη ή για την υποδοχή επιπλέον κρατουμένων ή για την επιστροφή κρατουμένων από προσωρινή αποφυλάκιση. Η *Λευκή Βίβλος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τον Υπερπληθυσμό των Καταστημάτων Κράτησης* αναφέρει ότι "εάν ένα συγκεκριμένο κατάσταση κράτησης είναι γεμάτο σε ποσοστό άνω του 90% της χωρητικότητάς του, αυτό αποτελεί ένδειξη επικείμενου υπερπληθυσμού των καταστημάτων κράτησης. Πρόκειται για μια κατάσταση υψηλού κινδύνου και οι αρχές θα πρέπει να αισθάνονται ανησυχία και να λαμβάνουν μέτρα για την αποφυγή περαιτέρω συμφόρησης".⁹

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να λάβουν υπόψη αυτή την αρχή κατά τον υπολογισμό της προβλεπόμενης χωρητικότητας των καταστημάτων κράτησης και του αριθμού των διαθέσιμων θέσεων εντός των καταστημάτων κράτησης, καθώς και κατά την εξέταση των προβλέψεων για τον πληθυσμό των καταστημάτων κράτησης στο μέλλον.

16. Στην έκθεση σχετικά με την επίσκεψή της το 2019, η CPT αναφέρθηκε στη μελέτη που εκπονήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης σχετικά με τη *Μείωση του*

⁹ Βλ. κεφάλαιο 20 της *Λευκής Βίβλου για τον Υπερπληθυσμό Φυλακών* - CM(2016)121-add3, 23 Αυγούστου 2016.

*Υπερπληθυσμού των Καταστημάτων Κράτησης στην Ελλάδα,*¹⁰ βάσει συζητήσεων με το Υπουργείο Δικαιοσύνης τον Δεκέμβριο του 2018, η οποία προσδιόρισε τα βαθύτερα αίτια του υπερπληθυσμού των καταστημάτων κράτησης.

Εν ολίγοις, στην έκθεση επισημαίνεται ότι η κατανομή των ποινών που επιβλήθηκαν από τα Ελληνικά δικαστήρια σε άτομα που κρατούνται καταδεικνύει ότι, σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οι ποινές είναι ιδιαίτερα μεγάλες, ενώ ταυτόχρονα τα ποσοστά αποφυλάκισης είναι χαμηλότερα από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Στην έκθεση επισημαίνεται επίσης ότι τα συνολικά ποσοστά εγκληματικότητας στην Ελλάδα έχουν μειωθεί σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία και είναι χαμηλότερα από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Η έκθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «ο συνδυασμός των σχετικά χαμηλών ποσοστών εγκληματικότητας και των πολύ μεγάλων ποινών φυλάκισης δείχνει σαφώς ότι ο υπερπληθυσμός των Ελληνικών καταστημάτων κράτησης είναι κατά πρώτο λόγο αποτέλεσμα μιας πολύ αυστηρής ποινικής πολιτικής και νομοθεσίας». Η επακόλουθη ανάλυση ανέδειξε τον τρόπο με τον οποίο θεσπίστηκε νομοθεσία και πρακτική επιβολής κυρώσεων για ορισμένα εγκλήματα (π.χ. αδικήματα ναρκωτικών) τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα τον ποινικό πληθωρισμό και τον υπερπληθυσμό των καταστημάτων κράτησης.

Τον Μάρτιο του 2021, η επικαιροποιημένη έκθεση σχετικά με τη *Μείωση του Υπερπληθυσμού των Καταστημάτων Κράτησης στην Ελλάδα* κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αναθεώρηση του Ποινικού Κώδικα το 2019 φαίνεται να λαμβάνει υπόψη τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τον μετριασμό των ποινών για ορισμένα εγκλήματα. Τόνισε επίσης ότι η επιτυχία των μεταρρυθμίσεων θα εξαρτηθεί από την αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κυρώσεων και μέτρων από μια επαρκώς

¹⁰ Βλ. έκθεση σχετικά με *τη Μείωση του Υπερπληθυσμού των Καταστημάτων Κράτησης στην Ελλάδα*, η οποία εκπονήθηκε από το Τμήμα Δράσης κατά του Εγκλήματος, Γενική Διεύθυνση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Κράτους Δικαίου, Συμβούλιο της Ευρώπης, Μάρτιος 2019.

στελεχωμένη και με επαρκείς πόρους υπηρεσία αναστολής. Ταυτόχρονα, η επικαιροποιημένη έκθεση επισήμανε εκ νέου τον υψηλό αριθμό ατόμων που είχαν καταδικασθεί σε μεγάλες ποινές φυλάκισης ως παράγοντα υπερπληθυσμού. Για παράδειγμα, από τον Ιανουάριο του 2021, το 84 % (6.856) των καταδικασθέντων κρατουμένων εξέτιε μακροχρόνιες ποινές φυλάκισης άνω των πέντε ετών στην Ελλάδα σε σύγκριση με το μέσο όρο του Συμβουλίου της Ευρώπης που είναι 35%¹¹. Οι τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα που εγκρίθηκαν τον Νοέμβριο του 2021 θα οδηγήσουν σε περαιτέρω αύξηση των ποινών για ορισμένα εγκλήματα.¹²

17. Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να συνεχίσουν επειγόντως και σθεναρά τις προσπάθειες για την καταπολέμηση του υπερπληθυσμού των καταστημάτων κράτησης, επενδύοντας και δίνοντας περαιτέρω έμφαση σε μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα κατά την περίοδο πριν από την επιβολή της ποινής, αυξάνοντας τη χρήση εναλλακτικών λύσεων αντί της φυλάκισης και θεσπίζοντας μέτρα για τη διευκόλυνση της κοινωνικής επανένταξης των ατόμων που στερούνται την ελευθερία τους. Η CPT θα ήθελε να ενημερωθεί για τον αντίκτυπο των μεταρρυθμίσεων της ποινικής νομοθεσίας από τον Ιούνιο του 2019 στις πολιτικές επιβολής ποινών και στη χρήση μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων.

Επιπλέον, η CPT επαναλαμβάνει ότι είναι σημαντικό η έγκριση μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων να συνοδεύεται από την παροχή στους δικαστές και τους εισαγγελείς της απαραίτητης εκπαίδευσης και από τη διασφάλιση της ύπαρξης της κατάλληλης υποδομής.

¹¹ Βλέπε Ετήσιες Ποινικές Στατιστικές του Συμβουλίου της Ευρώπης - SPACE 1 2020, σελίδες 51, 53 και 55 (όπως επικαιροποιήθηκαν τον Απρίλιο του 2021).

¹² Ο Νόμος 4855/2021, ιδίως, παρέτεινε την επιβολή υποχρεωτικών ποινών ισόβιας κάθειρξης για διάφορα σοβαρά εγκλήματα. Επίσης, περιόρισε περαιτέρω τα κριτήρια επιλεξιμότητας για την υπό όρους απόλυση και τις περιορισμένες εναλλακτικές λύσεις αντί της φυλάκισης ή των μη στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και μέτρων (όπως ποινές με αναστολή ή ηλεκτρονική παρακολούθηση).

18. Στην έκθεση σχετικά με την επίσκεψή της το 2019, η CPT δήλωσε ότι το πρώτο Στρατηγικό Σχέδιο για το Σωφρονιστικό Σύστημα (2018-2020) ήταν ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο, υποστηρίζει την ανάγκη περαιτέρω συγκεκριμενοποίησής του και τη συμπερίληψη συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων και ανθρώπινων και οικονομικών πόρων που απαιτούνται για την υλοποίηση των διαφόρων στόχων, ιδίως για τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών· ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού (συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων αρχικής και συνεχούς κατάρτισης¹³ και ευημερίας του προσωπικού)· μείωση του υπερπληθυσμού· τη διασφάλιση της ασφάλειας του προσωπικού και των κρατουμένων· προετοιμασία για την επανένταξη των κρατουμένων στην κοινότητα· και βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας. Για καθέναν από τους στόχους αυτούς πρέπει να προβλέπονται ειδικές δράσεις και ετήσια κριτήρια αναφοράς, ώστε να καθίσταται δυνατή η μετρήσιμη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να προβλέπονται χρηματοδοτήσεις για μεσομακροπρόθεσμη περίοδο (πέντε έως δέκα έτη) που να δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί και θα εφαρμοστεί η προγραμματισμένη πρόβλεψη εντός των διαθέσιμων επιπέδων πόρων. Οι εκτός προϋπολογισμού απαιτήσεις χρηματοδότησης από τα Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τους εταίρους θα πρέπει να καθοριστούν και να προωθηθούν με σαφήνεια.

Επιπλέον, πρέπει να αποσαφηνιστεί σαφέστερα ο ρόλος και η συμβολή άλλων παραγόντων στην Ελλάδα, όπως το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων και το Υπουργείο Υγείας. Θα πρέπει να ενισχυθεί ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των φορέων αυτών. Περαιτέρω, εάν υφίσταται πρόθεση τα καταστήματα κράτησης να υπερβούν την οπτική της αποθήκευσης κρατουμένων,

¹³ Βλέπε επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Προβλήματα του Εγκλήματος (CDPC), Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την Πρόσληψη, την Επιλογή, την Εκπαίδευση, την Κατάρτιση και την Επαγγελματική Ανάπτυξη του Προσωπικού των Καταστημάτων Κράτησης και του Προσωπικού Επιτήρησης, 25 Απριλίου 2019.

πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερα για την ανάπτυξη προγραμμάτων διαχείρισης παραβατών και μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης που θα βοηθήσουν τους κρατούμενους να προετοιμαστούν για την επιστροφή τους στην κοινότητα. Αυτό συνεπάγεται επίσης την ανάπτυξη μιας κατάλληλα χρηματοδοτούμενης και λειτουργικής υπηρεσίας δικαστικής επιτήρησης, η οποία θα μπορεί να στηρίζει τους κρατούμενους κατά τη μετάβασή τους από το κατάσταση κράτησης στην κοινότητα, ιδίως όσον αφορά τη στέγαση και την απασχόληση. Πάνω απ' όλα, εξακολουθεί να υπάρχει επιτακτική ανάγκη να επενδυθούν πολύ περισσότεροι πόροι για την πρόσληψη και την κατάρτιση σωφρονιστικών υπαλλήλων.

Οι παρατηρήσεις αυτές παραμένουν επίκαιρες, δεδομένου ότι το Στρατηγικό Σχέδιο παρακολούθησης για την περίοδο 2021-2023, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη τον Ιανουάριο του 2022, δεν αντιμετωπίζει πλήρως αυτά τα ζητήματα και φαίνεται να είναι μάλλον φιλόδοξες προσδοκίες παρά λεπτομερής οδικός χάρτης με σημεία αναφοράς και σαφήνεια σχετικά με το τι θα επιτευχθεί και με ποια μέσα.

19. Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να εγκρίνουν αναθεωρημένο Στρατηγικό Σχέδιο, το οποίο περιλαμβάνει λεπτομερές χρονοδιάγραμμα εφαρμογής, με σκοπό την κατάρτιση λεπτομερέστερου σχεδίου για τα επόμενα έτη, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω παρατηρήσεις. Ειδικότερα, θα πρέπει να καλυφθούν και να αντιμετωπιστούν οι ακόλουθοι τομείς:

- > η αποστολή των καταστημάτων κράτησης και οι αξίες σύμφωνα με τις οποίες θα εργάζεται το σωφρονιστικό προσωπικό·
- > το μέγεθος του καταστήματος κράτησης και το φάσμα των ειδών καταστημάτων κράτησης που θα περιλαμβάνει·
- > το φάσμα των δραστηριοτήτων που θα παρασχεθούν, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής

κατάρτισης, και τον όγκο της πρόσβασης που θα έχουν σε αυτούς οι κρατούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των προφυλακισμένων·

> η καθιέρωση ειδικών προγραμμάτων διαχείρισης παραβατών για να βοηθηθούν οι κρατούμενοι να προετοιμαστούν για την επιστροφή τους στην κοινότητα·

> οι ανάγκες σε ανθρώπινους πόρους που απαιτούνται για την επαγγελματική λειτουργία των καταστημάτων κράτησης (ιδίως των σωφρονιστικών υπαλλήλων), παρέχοντας προφίλ ικανοτήτων για τους βασικούς ρόλους·

> ο ρόλος και η συμβολή του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση·

> ο ρόλος και η συμβολή του Υπουργείου Υγείας στην παροχή υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της στελέχωσης των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης στα καταστήματα κράτησης·

> χρηματοοικονομικές προβλέψεις για περίοδο πέντε ετών, που δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο θα τηρηθεί και θα εφαρμοστεί η προγραμματισμένη πρόβλεψη εντός των διαθέσιμων επιπέδων πόρων, καθώς και οι εκτός προϋπολογισμού ανάγκες χρηματοδότησης.

Η CPT επιθυμεί να λάβει αντίγραφο του αναθεωρημένου Στρατηγικού Σχεδίου, συμπεριλαμβανομένων λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με την προβλεπόμενη χρηματοδότηση, με ανάλυση των διαφόρων στοιχείων του εντός περιόδου έξι μηνών.

β. κατάσταση κράτησης που επισκέφθηκε η ομάδα της αποστολής

20. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του 2021, η αντιπροσωπεία της CPT πραγματοποίησε επισκέψεις παρακολούθησης στα καταστήματα κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, Ειδικό Κέντρο Υγείας Κρατουμένων Κορυδαλλού και Κατάστημα Κράτησης Νιγρίτας. Επισκέφτηκε επίσης το Κατάστημα Κράτησης της Κέρκυρας για πρώτη φορά από το 1997 και το Κατάστημα Κράτησης Χίου για πρώτη φορά από το 2009 και πραγματοποίησε μια πρώτη επίσκεψη στο Κατάστημα Κράτησης της Κω. Επιπλέον, η αντιπροσωπεία πραγματοποίησε στοχευμένη επίσκεψη στο Ψυχιατρική Μονάδα Κρατουμένων Κορυδαλλού.

Το *Κατάστημα Κράτησης Χίου*, που κατασκευάστηκε τη δεκαετία του 1960, βρίσκεται στο νησί της Χίου κοντά στη δυτική ακτή της Τουρκίας. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, το κατάστημα κράτησης είχε επίσημη χωρητικότητα 82 θέσεων και φιλοξενούσε 103 ενήλικες άνδρες (δηλ. ποσοστό πληρότητας 125 %) σε εννέα κοιτώνες.¹⁴ Το 75 % περίπου των κρατουμένων ήταν αλλοδαποί και 91 άτομα είχαν καταδικασθεί, εκ των οποίων πέντε σε ισόβια κάθειρξη.

Το *Κατάστημα Κράτησης της Κέρκυρας*, που βρίσκεται στην πόλη της Κέρκυρας, είναι μια παλιά, περιορισμένης χωρητικότητας εγκατάσταση για ενήλικες άνδρες που χρονολογείται από το 1834. Το κατάστημα κράτησης αποτελείται από ένα μικρό κυκλικό τριώροφο κτίριο στο κέντρο, το οποίο χρησιμοποιείται για εκπαιδευτικές δραστηριότητες, τη διοίκηση και το κυλικείο των κρατουμένων, και 10 διώροφες πτέρυγες που εκτείνονται από το κέντρο,¹⁵ πτέρυγες καταλυμάτων (Α έως Ι), καθεμία με 15 κελιά, και η δέκατη πτέρυγα (Κ) με εννέα κελιά για πειθαρχικούς ή διαχωριστικούς σκοπούς. Κάθε πτέρυγα έχει πρόσβαση σε υπαίθριο χώρο άσκησης.

¹⁴ Κατά τον χρόνο της προηγούμενης επίσκεψης της CPT στην εν λόγω εγκατάσταση το 2009, είχε 157 άτομα.

¹⁵ Τα γραφεία του Διευθυντή και του διοικητικού προσωπικού βρίσκονται σε χωριστό κτίριο εκτός του καταστήματος κράτησης. Κατά την είσοδό τους στο κατάστημα κράτησης, υπάρχει η 11η πτέρυγα επτά κελιών, τα οποία χρησιμοποιούνται προφανώς για τη στέγαση πολιτικών κρατουμένων τη δεκαετία του 1970, αλλά τα οποία υποτίθεται ότι δεν χρησιμοποιούνται πλέον.

Κατά τον χρόνο της επίσκεψης της CPT, το κατάστημα κράτησης φιλοξενούσε 237 άτομα με επίσημη χωρητικότητα 138 θέσεων (δηλ. ποσοστό πληρότητας 171 %). Η συντριπτική πλειονότητα των ανδρών (227) καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης άνω των πέντε ετών και μεταφέρθηκαν στην Κέρκυρα για να εκτίσουν τις ποινές τους. Οι υπόλοιποι επτά άνδρες κρατήθηκαν υπό προσωρινή κράτηση. Το κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας είχε επίσης οριστεί ως η μονάδα υποδοχής διεμφυλικών γυναικών και, κατά τον χρόνο της επίσκεψης, φιλοξενούσε τρεις διεμφυλικές γυναίκες στην Πτέρυγα Κ.

Το *Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορδαλλού* περιγράφηκε πιο πρόσφατα στην έκθεση για την επίσκεψη του 2019 και έκτοτε δεν υπήρξαν αλλαγές.¹⁶ Κατά την επίσκεψη του 2021 διέμεναν 1.885 άτομα με επίσημη χωρητικότητα 1.200 θέσεων (δηλαδή ποσοστό πληρότητας 154 %), το οποίο αντιπροσωπεύει αύξηση κατά περίπου 200 άτομα από τον Απρίλιο του 2019. Τα περισσότερα άτομα τέθηκαν υπό προσωρινή κράτηση (61 %) και υπήρχαν 1.131 αλλοδαποί (οι περισσότεροι από τους οποίους προέρχονταν από την Αλβανία, το Αφγανιστάν, την Αλγερία, το Μπανγκλαντές, τη Γεωργία, το Ιράν, το Ιράκ και το Πακιστάν).

Το *Ειδικό Κέντρο Υγείας Κορδαλλού*, το οποίο βρίσκεται σε τριώροφο κτίριο δίπλα στο κατάστημα κράτησης, στεγάζει 128 ασθενείς με επίσημη χωρητικότητα 253 κλινών.

Το *Κατάστημα Κράτησης της Κω* είναι ένα μικρό κατάστημα κράτησης που βρίσκεται στο νησί της Κω, σε απόσταση περίπου 4 χιλιομέτρων από τη δυτική ακτή του Bodrum στην Τουρκία. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, το κατάστημα κράτησης είχε επίσημη χωρητικότητα 56 θέσεων και φιλοξενούσε 97 ενήλικες άνδρες (δηλ. ποσοστό πληρότητας 173 %) σε τρεις κοιτώνες και πέντε μικρά κελιά. Περίπου το 60 %

¹⁶ Βλ. [CPT/Inf \(2020\) 15](#), παράγραφος 33.

των κρατούμενων ήταν αλλοδαποί και 52 είχαν καταδικασθεί, συμπεριλαμβανομένου ενός σε ισόβια κάθειρξη.

Το *Κατάστημα Κράτησης Νιγηρίας*, η οποία βρίσκεται σε απόσταση από την πόλη των Σερρών στη Βόρεια Ελλάδα, περιγράφηκε στην έκθεση σχετικά με την επίσκεψη της CPT το 2019.¹⁷ Κατά τον χρόνο της επίσκεψης του 2021, λειτουργούσαν και οι πέντε πτέρυγες, καθεμία από τις οποίες αποτελούνταν από δύο χωριστές μονάδες φιλοξενίας, και το κατάστημα κράτησης φιλοξενούσε 714 ενήλικες κρατούμενους με επίσημη χωρητικότητα 600 θέσεων (δηλ. ποσοστό πληρότητας 119 %). Υπήρχαν 487 αλλοδαποί (68 % του πληθυσμού) με 37 ιθαγένειες.

γ. COVID-19

21. Η CPT αναγνωρίζει τα μέτρα που έλαβαν οι Ελληνικές αρχές για τη μείωση του κινδύνου εξάπλωσης του ιού SARS-CoV-2 στα καταστήματα κράτησης. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, όλοι οι κρατούμενοι που εισήλθαν στο κατάστημα κράτησης έπρεπε να υποβληθούν σε ταχεία εξέταση αντιγόνου (rapid antigen test). Στη συνέχεια, εάν τα άτομα δεν ήταν εμβολιασμένα, έπρεπε να τεθούν σε καραντίνα για 7 ημέρες (κατάστημα κράτησης Χίου), 10 ημέρες (κατάστημα κράτησης Νιγηρίας) ή 14 ημέρες (κατάστημα κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού) σε μικρή μονάδα, με πρόσθετες αρνητικές ταχείες αντιγονικές εξετάσεις που απαιτούνται προτού τα άτομα αποδεσμευτούν από την καραντίνα και διατεθούν σε συνήθη πτέρυγα φιλοξενίας. Ενώ στο κατάστημα κράτησης Χίου δεν υπήρξαν γνωστά θετικά κρούσματα Covid-19, στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, 90 κρατούμενοι ήταν θετικοί κατά τον χρόνο της επίσκεψης στις 23 Νοεμβρίου 2021. Επιπλέον, στο τελευταίο αυτό κατάστημα κράτησης όλα τα άτομα που φοιτούν στο σχολείο ή εργάζονται στην κουζίνα υποβάλλονταν σε τεστ δύο φορές την εβδομάδα, και κατά τη διάρκεια του σαββατοκύριακου πριν από την επίσκεψη της αντιπροσωπείας, όλοι οι κρατούμενοι στην εγκατάσταση είχαν υποβληθεί σε τεστ.

¹⁷ Βλ. CPT/Inf (2020) 15, παράγραφοι 28 και 30.

Όσον αφορά τον εμβολιασμό, με υπουργική απόφαση κατέστη υποχρεωτικός ο εμβολιασμός για το προσωπικό, αν και το προσωπικό θα μπορούσε να συνεχίσει να εργάζεται εάν εμφάνιζαν εγκεκριμένο ταχύ τεστ αντιγόνου ή PCR δύο φορές την εβδομάδα. Όσον αφορά τους κρατούμενους, τους δόθηκε η δυνατότητα να εμβολιαστούν. Στις 17 Δεκεμβρίου 2021, το 61 % των κρατούμενων και το 64 % του προσωπικού είχαν εμβολιαστεί.

Η CPT επιθυμεί να λάβει επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για τον περιορισμό και τον μετριασμό της εξάπλωσης του ιού SARS-CoV-2 στα Ελληνικά καταστήματα κράτησης, και ιδίως στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού. Επιπλέον, η CPT ενθαρρύνει τις Ελληνικές αρχές να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για να προσφέρουν σε όλους τους κρατούμενους και το προσωπικό τη δυνατότητα εμβολιασμού.

22. Η πρόκληση της διαχείρισης της πανδημίας καθίσταται πιο περίπλοκη λόγω του ακραίου υπερπληθυσμού σε πολλές εγκαταστάσεις, ο οποίος αποτελεί τόπο αναπαραγωγής για τη μετάδοση του ιού. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση των υπερπλήρων και ανθυγιεινών καταλυμάτων τύπου κοιτώνων. Για παράδειγμα, η κατάσταση λόγω της νόσου COVID-19 που αντιμετώπιζε το μικρό κατάστημα κράτησης της Κω ήταν ιδιαίτερα προβληματική, παρά τις έντονες προσπάθειες του Διευθυντή και του προσωπικού του, καθώς τα άτομα που βρέθηκαν πρόσφατα θετικά για τον ιό χρειάστηκε να συνεχίσουν να τοποθετούνται με άλλους κρατούμενους σε μεγάλους κοιτώνες λόγω έλλειψης εναλλακτικών καταλυμάτων για την απομόνωσή τους.

Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, το κατάστημα κράτησης βρισκόταν ουσιαστικά σε κατάσταση περιορισμού της κυκλοφορίας, με 24 ενεργά κρούσματα Covid-19 μεταξύ των 97 κρατούμενων, με θετικά κρούσματα και στους τρεις κοιτώνες όπου οι κρατούμενοι είχαν λιγότερο από 3 m² προσωπικούς χώρους διαβίωσης σε πολύ κακές υλικές συνθήκες, αλλά μόνο τρία κελιά για έως και επτά άτομα ήταν διαθέσιμα για σκοπούς απομόνωσης (καραντίνας). Κατά συνέπεια, στο τέλος της επίσκεψης, η

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

αντιπροσωπεία επικαλέστηκε το άρθρο 8 παράγραφος 5 της Σύμβασης και ζήτησε να ληφθούν άμεσα μέτρα στο κατάστημα κράτησης της Κω προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα άτομα που έχουν διαγνωστεί θετικά για τον ιό SARS-CoV-2 κρατούνται χωριστά από άλλους κρατούμενους για να μειωθεί ο κίνδυνος μετάδοσης και επακόλουθης ασθένειας. Αυτό απαιτούσε τη μείωση του αριθμού των κρατουμένων στο κατάστημα κράτησης της Κω. Γενικότερα, είναι αναγκαίο να μειωθεί δραστικά ο συνολικός πληθυσμός των καταστημάτων κράτησης με την αποφασιστική καταπολέμηση του υπερπληθυσμού των καταστημάτων κράτησης και τη σταδιακή κατάργηση των καταλυμάτων τύπου κοιτώνα, ώστε να αποφευχθούν παρόμοιες καταστάσεις στις οποίες μια τέτοια παρέμβαση καθίσταται αναγκαία, σε περιόδους κρίσης δημόσιας υγείας.

Με ανακοίνωση της 7ης Ιανουαρίου 2022, οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την CPT ότι είχαν ληφθεί άμεσα μέτρα για τη μεταφορά 33 ατόμων από την Κω σε άλλα καταστήματα κράτησης, μειώνοντας έτσι τον αριθμό των φυλακισμένων σε 64 (δηλαδή 114 % της επίσημης χωρητικότητας του) και επιτρέποντας στην εγκατάσταση να λειτουργεί «κανονικά». **Η CPT εκφράζει την ικανοποίησή της για την ταχεία δράση που αναλήφθηκε. Όσον αφορά τον υπερπληθυσμό των καταστημάτων κράτησης, παραπέμπουμε στις παρατηρήσεις και τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στις σκέψεις 13-17 ανωτέρω.**

2. Κακομεταχείριση

α. κακομεταχείριση κρατουμένων από το προσωπικό

23. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, οι περισσότεροι κρατούμενοι που συναντήθηκαν με την αντιπροσωπεία της CPT δήλωσαν ότι το προσωπικό κράτησης συμπεριφέρεται σωστά έναντι αυτών. Ταυτόχρονα, οι κρατούμενοι δήλωσαν ότι είχαν ελάχιστη επαφή με τους δεσμοφύλακες, καθώς αυτοί ήταν σχεδόν απόντες από τις πτέρυγες. Η μία εξαίρεση αφορούσε το κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας, όπου η αντιπροσωπεία έλαβε μερικούς ισχυρισμούς για σωματική κακομεταχείριση κρατουμένων (γροθιές και

κλωτσιές) από ορισμένους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, η οποία προφανώς λάμβανε χώρα είτε στα κελιά είτε στην αναφερόμενη εγκαταλελειμμένη πτέρυγα στην είσοδο του ιδρύματος και θεωρήθηκε ότι επιβαλλόταν ως τιμωρία για την αμφισβήτηση των εντολών που έδιναν οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι.

Επιπλέον, στο κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας λήφθηκαν επίσης ταυτόσημοι ισχυρισμοί ότι μερικοί προκλητικοί κρατούμενοι τοποθετήθηκαν κατά τη διάρκεια της νύχτας σε ορισμένα από τα κελιά της αναφερόμενης εγκαταλελειμμένης πτέρυγας ως άτυπη τιμωρία. Μια επίσκεψη σε αυτά τα κελιά έδειξε ότι, στην πραγματικότητα, είχαν χρησιμοποιηθεί πρόσφατα με βρώμικες κουβέρτες και ένα αφρώδες στρώμα στο πάτωμα, καθώς και μερικά άδεια μπουκάλια νερού και περιττώματα στην τουαλέτα ενός κελιού. Τα κελιά ήταν εντελώς απαράδεκτα για την κράτηση ατόμων ακόμη και για μικρά χρονικά διαστήματα (βρώμικα, υγρά, ερειπωμένα, χωρίς τρεχούμενο νερό, χωρίς πρόσβαση σε φυσικό φως, με ετοιμόρροπους τοίχους και περιορισμένο εξαερισμό). Στην παρούσα κατάστασή της, η πτέρυγα αυτή πρέπει να κλείσει οριστικά.

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να επαναλάβουν στο κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας το σαφές μήνυμα ότι η σωματική κακομεταχείριση των κρατουμένων είναι εντελώς απαράδεκτη και θα τιμωρηθεί αναλόγως. Η διοίκηση του καταστήματος κράτησης της Κέρκυρας θα πρέπει να επιδεικνύει αυξημένη επαγρύπνηση σε αυτόν τον τομέα, διασφαλίζοντας την τακτική παρουσία των υπευθύνων του καταστήματος κράτησης (συμπεριλαμβανομένου του διευθυντή) στους χώρους κράτησης, την άμεση επαφή τους με τους κρατούμενους, τη διερεύνηση των καταγγελιών που υποβάλλουν οι κρατούμενοι και τη βελτίωση της κατάρτισης του προσωπικού του καταστήματος κράτησης.

Η CPT συνιστά επίσης να κλείσουν μόνιμα τα κελιά της πτέρυγας στην είσοδο του καταστήματος κράτησης της Κέρκυρας. Επιπλέον, όλες οι εικαζόμενες παραβιάσεις των σωφρονιστικών κανόνων θα πρέπει να αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες πειθαρχικές διαδικασίες.

MARIA KARAGEΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

β. βία μεταξύ φυλακισμένων

24. Η αντιπροσωπεία της CPT διαπίστωσε ότι τα υψηλά επίπεδα σωματικής βίας μεταξύ φυλακισμένων που ήταν εμφανή σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκεφθήκαμε το 2019 είχαν μειωθεί, με λιγότερες περιπτώσεις σοβαρών τραυματισμών που είχαν ως αποτέλεσμα τη νοσηλεία. Επιπλέον, στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, δεν υπήρχε πλέον διάχυτο κλίμα φόβου στις πτέρυγες. Οι Ελληνικές αρχές εξήγησαν ότι η βελτίωση της ασφάλειας εντός του σωφρονιστικού συστήματος αποτελεί προτεραιότητα, με καλύτερους ελέγχους όλων των αγαθών και των προσώπων που εισέρχονται σε καταστήματα κράτησης και στοχευμένες μεταφορές βίαιων κρατούμενων ή ατόμων που απειλούν την καλή τάξη των καταστημάτων κράτησης από ένα κατάστημα κράτησης σε άλλο. Εάν εφαρμοστούν σωστά και δίκαια, τα μέτρα αυτά αποτελούν ένα πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας μεταξύ φυλακισμένων.

Ωστόσο, η αντιπροσωπεία διαπίστωσε για άλλη μια φορά ότι μεγάλο μέρος της βίας και του εκφοβισμού μεταξύ φυλακισμένων παραμένει αδήλωτο, καθώς οι κρατούμενοι δεν πιστεύουν ότι το προσωπικό τους μπορεί να τους βοηθήσει. Πράγματι, ισχυρότεροι κρατούμενοι ή ομάδες κρατούμενων διευθύνουν τις πτέρυγες σε κάθε ένα από τα μεγαλύτερα καταστήματα κράτησης που επισκέπτονται, καθορίζουν τους κανόνες και συχνά αποφασίζουν ποιοι κρατούμενοι μπορούν να παραμείνουν ή να γίνουν δεκτοί στην πτέρυγά τους. Στο πλαίσιο αυτό, η υποκείμενη δυναμική στα καταστήματα κράτησης δεν έχει αλλάξει από το 2019 και πρέπει να εξεταστεί σε ποιον βαθμό οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν στο πλαίσιο της πανδημίας Covid-19 έχουν συμβάλει στη μείωση των σοβαρών περιστατικών βίας μεταξύ φυλακισμένων.

Εν ολίγοις, τα περισσότερα Ελληνικά καταστήματα κράτησης εξακολουθούν να μην παρέχουν ασφαλές και προστατευμένο περιβάλλον για τους κρατούμενους, το οποίο συνδέεται άμεσα με τις συνεχιζόμενες ελλείψεις προσωπικού, με αποτέλεσμα την εκχώρηση ελέγχου σε ομάδες συγκεκριμένων κρατούμενων, οι οποίες συχνά σχηματίζονται κατά εθνοτικό προσανατολισμό, εντός των πτερύγων των καταλυμάτων.

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

Τ. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

Ο αριθμός των σωφρονιστικών υπαλλήλων πρέπει να αυξηθεί σημαντικά και να υιοθετηθεί μια δυναμική προσέγγιση όσον αφορά την ασφάλεια εντός των καταστημάτων κράτησης.

25. Όπως προαναφέρθηκε, η κατάσταση στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού βελτιώθηκε και ήταν θετικό το γεγονός ότι οι κρατούμενοι κλειδώνονται πλέον στα κελιά τους μεταξύ 13:00 και 14:30, σύμφωνα με τους κανόνες του επίσημου καθεστώτος. Ωστόσο, η κατάσταση παραμένει εύφλεκτη και επικίνδυνη τόσο για τους κρατούμενους όσο και για το προσωπικό. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, οι τέσσερις κύριες πτέρυγες (Α-Δ), η κάθε μια με 117 κελιά σε τρεις ορόφους και με 228 έως 449 κρατούμενους, εξακολουθούσαν να στελεχώνονται από έναν μόνο σωφρονιστικό υπάλληλο. Η κατάσταση δεν ήταν καλύτερη στην Πτέρυγα Ε, η οποία φιλοξενούσε 340 άτομα, κυρίως σε κοιτώνες. Ο ρόλος του υπεύθυνου φύλαξης σε αυτή την πτέρυγα ήταν να ενεργεί ως "κλειδί", περνώντας μεγάλο μέρος του χρόνου του κλειδώνοντας και ξεκλειδώνοντας τις πύλες της πτέρυγας για τη συνεχή ροή μεμονωμένων κρατουμένων που παρακολουθούσαν ή επέστρεφαν από υπηρεσίες σε άλλα τμήματα του ιδρύματος.

Η αντιπροσωπεία της CPT έλαβε και πάλι πολλές καταγγελίες για εκφοβισμό και βία από άλλους κρατούμενους και πολλοί κρατούμενοι συνέχισαν να διαθέτουν μαχαίρια για αυτοπροστασία. Η καταγγελία εξακολουθούσε να θεωρείται αδιανόητη, σύμφωνα με τα άτομα που συναντήθηκαν με την Επιτροπή, καθώς τα θύματα όχι μόνο ανέμεναν ότι δεν θα λαμβάνονταν επίσημα μέτρα, αλλά φοβόντουσαν και αντίποινα από άλλους κρατούμενους.

Κατά το κλείδωμα, υπήρχαν ακόμη μόνο δύο υπάλληλοι που ήταν υπεύθυνοι για τη μεταφορά των εκατοντάδων κρατουμένων από την αυλή και τους διαδρόμους στα κελιά τους- η αίσθηση της ευαλωτότητας και ο φόβος ότι ανά πάσα στιγμή θα τους υπερνικήσουν συνεχίζουν να ασκούν μεγάλη πίεση σε αυτούς τους υπαλλήλους. Η αντιπροσωπεία της CPT παρατήρησε για άλλη μια φορά ότι η φυλακή "λειτουργούσε" μόνο λόγω του γεγονότος ότι οι υπάλληλοι βοηθούνταν από ορισμένους κρατούμενους οι οποίοι ουσιαστικά εκτελούσαν καθήκοντα σωφρονιστικού υπαλλήλου, όπως το να

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

δέχονται όλες τις αιτήσεις για έξοδο από μια πτέρυγα και να καταγράφουν ποιοι κρατούμενοι έβγαιναν και έμπαιναν στην πτέρυγα.

Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτό πώς μπορεί να αναμένεται από έναν ή ακόμη και δύο σωφρονιστικούς υπαλλήλους να γνωρίζουν τι συμβαίνει μέσα σε μια πτέρυγα, πόσο μάλλον να διατηρούν τον έλεγχο. Είναι σαφές ότι μια τέτοια προσέγγιση όσον αφορά τη διαχείριση των καταστημάτων κράτησης υπονομεύει το καθήκον μέριμνας όλων των κρατουμένων, υπονομεύοντας έτσι τη νομιμότητά τους και ανοίγοντας τον δρόμο σε πρακτικές διαφθοράς.

26. Όπως αναφέρεται στην έκθεση της CPT σχετικά με την επίσκεψή της το 2019, ενώ η κατάσταση στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού είναι πιο ακραία, δεν είναι μοναδική. Κατά την επίσκεψη παρακολούθησης του 2021 στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας διαπιστώθηκε ότι εξακολουθούσε να υφίσταται σαφής ιεραρχία ισχυρότερων ομάδων κρατουμένων εντός των πτερυγών, και ότι οι κρατούμενοι που δεν ακολουθούσαν την εσωτερική τάξη θα εκφοβίζονταν ή ακόμη και θα ξυλοκοπούνταν ή θα απομακρύνονταν από την πτέρυγα. Πράγματι, η διοίκηση των καταστημάτων κράτησης εξήγησε ότι η πτέρυγα που τους προκάλεσε τη μεγαλύτερη δυσκολία ήταν εκείνη στην οποία δεν υπήρχε σαφώς καθορισμένη ιεραρχία μεταξύ των κρατουμένων για τη διατήρηση της τάξης.

Αντιθέτως, στα μικρά καταστήματα κράτησης της Χίου και της Κω, η αντιπροσωπεία διαπίστωσε ότι υπήρξε λιγότερη βία και εκφοβισμός μεταξύ φυλακισμένων και ότι οι περισσότερες περιπτώσεις σοβαρής βίας θα είχαν ως αποτέλεσμα τη μεταφορά των εν λόγω προσώπων εκτός του νησιού σε άλλο κατάστημα κράτησης. Παρ' όλα αυτά, κατάστημα κράτησης της Χίου, η αντιπροσωπεία διαπίστωσε ότι τα βίαια περιστατικά δεν καταγράφονταν πάντοτε, ούτε οι δράστες τιμωρούνταν πειθαρχικά. Στο κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας, η πολιτική κατανομής βασιζόταν στην εθνικότητα και τη γλώσσα και σε κάθε πτέρυγα φαίνεται να υπάρχει ιεραρχία των κρατουμένων που διατηρούσαν τάξη και υπήρξαν λίγες περιπτώσεις βίας μεταξύ κρατουμένων. Η επιτήρηση των κρατουμένων πραγματοποιείται σχεδόν εξ ολοκλήρου

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

μέσω τηλεόρασης κλειστού κυκλώματος, ενώ οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι εισέρχονται στις πτέρυγες μόνο τέσσερις φορές την ημέρα για να ξεκλειδώσουν και να κλειδώσουν τα κελιά.

27. Η βία μεταξύ των κρατουμένων, σε μεγάλο βαθμό, εξακολουθεί να τροφοδοτείται από διάφορους παράγοντες, ιδίως από τη χρόνια υποστελέχωση, τον υπερπληθυσμό, την επιρροή που ασκούν ισχυρότερες ομάδες κρατουμένων, τις κακές υλικές συνθήκες, την έλλειψη δραστηριοτήτων και την υψηλή επικράτηση της χρήσης παράνομων ναρκωτικών. Ταυτόχρονα, απουσιάζει η ορθή αξιολόγηση των κινδύνων και των αναγκών των κρατουμένων κατά την εισαγωγή τους και η κατηγοριοποίηση των κρατουμένων με βάση την αξιολόγηση αυτή. Η Επιτροπή πρέπει να επαναλάβει ότι το καθήκον φροντίδας που οφείλει το κράτος στους κρατουμένους περιλαμβάνει την ευθύνη να τους προστατεύει από άλλους κρατουμένους που επιθυμούν να τους βλάψουν.

Η αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας μεταξύ των κρατουμένων απαιτεί πρωτίστως τη ριζική αύξηση του προσωπικού. Επιπλέον, οι υπάρχουσες δεξιότητες και η τεχνογνωσία του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης θα πρέπει να διευρυνθούν με την παροχή περαιτέρω εξειδικευμένης κατάρτισης. Το προσωπικό των καταστημάτων κράτησης πρέπει να είναι σε εγρήγορση για τα σημάδια των προβλημάτων και αφενός αποφασισμένο και αφετέρου κατάλληλα εκπαιδευμένο για να παρεμβαίνει. Η ύπαρξη θετικών σχέσεων μεταξύ του προσωπικού και των κρατουμένων, βασισμένων στις έννοιες της δυναμικής ασφάλειας και της φροντίδας, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα σε αυτό το πλαίσιο, αυτό θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το προσωπικό που διαθέτει τις κατάλληλες διαπροσωπικές επικοινωνιακές δεξιότητες. Είναι επίσης προφανές ότι μια αποτελεσματική στρατηγική για την αντιμετώπιση της βίας και του εκφοβισμού μεταξύ των κρατουμένων θα πρέπει να επιδιώκει να διασφαλίσει ότι το προσωπικό των καταστημάτων κράτησης είναι σε θέση να ασκεί την εξουσία του με τον κατάλληλο τρόπο.

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της να χαράξουν οι ελληνικές αρχές μια αποτελεσματική εθνική στρατηγική για την πρόληψη της βίας και του εκφοβισμού μεταξύ φυλακισμένων, υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων. Η στρατηγική αυτή πρέπει να περιλαμβάνει εκτίμηση κινδύνων και αναγκών και κατάλληλη κατανομή βάσει αυτής της αξιολόγησης κάθε κρατουμένου που εισέρχεται στο σωφρονιστικό σύστημα, τον κατάλληλο έλεγχο των πτερύγων από το σωφρονιστικό προσωπικό, τον διαχωρισμό ισχυρότερων ομάδων κρατουμένων από άλλους κρατουμένους, τη μείωση του υπερπληθυσμού και την παροχή δραστηριοτήτων. Πρέπει επίσης να βελτιωθεί η ορθή καταγραφή και αναφορά και η διεξοδική διερεύνηση ύποπτων περιπτώσεων βίας και εκφοβισμού και, κατά περίπτωση, η θέσπιση κατάλληλων κυρώσεων ή άλλων μέτρων, καθώς και η ανάπτυξη αποτελεσματικών παρεμβάσεων για τη μείωση της βίας. Πάνω απ' όλα, ως προαπαιτούμενο, κάθε στρατηγική θα απαιτεί σημαντική αύξηση του αριθμού των σωφρονιστικών υπαλλήλων, πέραν εκείνων που προσλαμβάνονται επί του παρόντος (βλέπε επίσης σημείο 52).

3. Συνθήκες κράτησης

α. υλικές συνθήκες

28. Για άλλη μια φορά, η αντιπροσωπεία της CPT διαπίστωσε ότι οι διατάξεις του Ελληνικού Σωφρονιστικού Κώδικα¹⁸ του 1999 απλώς δεν τηρούνται πλέον όσον αφορά τα πρότυπα στέγασης και τους κανόνες για ένα ασφαλές περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης και της υγιεινής, που πρέπει να παρέχονται σε κάθε κρατούμενο. Σε πάρα πολλές περιπτώσεις, τα άτομα που βρίσκονται στο κατάστημα κράτησης αφήνονται να μαραζώνουν/φθείρονται σε υπερπλήρεις και εντελώς ακατάλληλες συνθήκες, οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν ότι ισοδυναμούν με απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Έχει σημειωθεί ελάχιστη ή και καθόλου πρόοδος στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων στην

¹⁸ Νόμος 2776/1999 (ΦΕΚ Α 291).

Ελλάδα στα 11 χρόνια από τότε που η CPT εξέδωσε δημόσια δήλωση για την κακή κατάσταση των ελληνικών καταστημάτων κράτησης.

29. Στο κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας, κάθε μία από τις εννέα πτέρυγες στέγασης αποτελούνταν από έξι κελιά στο ισόγειο και εννέα κελιά στον πρώτο όροφο, στα οποία η πρόσβαση γινόταν μέσω ενός στενού διαδρόμου (πλάτους 0,8 μέτρων) που οδηγούσε σε έναν μικρό κοινόχρηστο χώρο, εξοπλισμένο με τραπέζι και καρέκλες, ψυγείο και εστία μαγειρέματος. Τα κελιά (μεγέθους μικρότερου των 6m²) φιλοξενούσαν κυρίως δύο άτομα και ήταν εξοπλισμένα με μια κουκέτα, ένα τραπέζι και μια καρέκλα, μια τηλεόραση, έναν ανεμιστήρα και ένα καλοριφέρ. Το αποχωρητήριο, στο οποίο η πρόσβαση γινόταν μέσω διαχωριστικού με κουρτίνα, διέτρεχε παράλληλα με το κελί (0,8m x 3,3m). Οι συνθήκες ήταν πιο στενές στο κελί αριθ. 15 σε κάθε πτέρυγα, καθώς η τουαλέτα και ο νιπτήρας βρίσκονταν μέσα στο κελί, χωρισμένα μόνο με ένα πλαστικό φύλλο από το κρεβάτι, και αυτά τα κελιά συχνά φιλοξενούσαν επίσης δύο άτομα. Τα κελιά των 6 m², εξαιρουμένου του αποχωρητηρίου, θα έπρεπε να φιλοξενούν μόνο ένα άτομο.

Επιπλέον, πολλά από τα κελιά ήταν ετοιμόρροπα και έχρηζαν ανακαίνισης, ενώ τα αποχωρητήρια είχαν συχνά φουσκωμένους και μουχλιασμένους τοίχους και χαλασμένα υδραυλικά. Η διοίκηση του καταστήματος κράτησης ενημέρωσε την αντιπροσωπεία για ένα κυλιόμενο πρόγραμμα ανακαίνισης (π.χ. βάψιμο) κάθε πτέρυγας, αλλά η αντιπροσωπεία διαπίστωσε ότι ακόμη και η πρόσφατα ανακαινισμένη πτέρυγα I δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι προσφέρει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης. Στις πτέρυγες κυκλοφορούσε πολύς αέρας και ήταν κρύες και τα θερμαντικά σώματα στα κελιά δεν λειτουργούσαν. Εκτός από το κρύο, πολλοί κρατούμενοι παραπονέθηκαν για τις κλειστοφοβικές συνθήκες, την έλλειψη ζεστού νερού και την υγρασία στα κελιά. Επιπλέον, η πίεση του νερού ήταν πολύ χαμηλή στους επάνω ορόφους για να ρέει σωστά το νερό και η ποιότητα του νερού ήταν κακή, με αποτέλεσμα οι κρατούμενοι να αναγκάζονται να αγοράζουν εμφιαλωμένο νερό.

Λαμβάνοντας υπόψη τα γερασμένα και ερειπωμένα κτίρια και την έλλειψη χώρου στις πτέρυγες, η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να λάβουν επείγοντως μέτρα για να μειώσουν τα επίπεδα πληρότητας στο κατάστημα κράτησης Κέρκυρας σε ένα άτομο ανά κελί. Περαιτέρω, θα πρέπει να υλοποιηθεί σε κάθε πτέρυγα ένα πρόγραμμα ανακαίνισης, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη λειτουργία των θερμαντικών σωμάτων, τη στερέωση των υδραυλικών εγκαταστάσεων και την προστασία των τοίχων από τη συσσώρευση υγρασίας, και οι κρατούμενοι θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε καθαρό πόσιμο νερό δωρεάν.

30. Στο κατάστημα κράτησης Χίου, τα καταλύματα αποτελούνταν από εννέα κοιτώνες (ο τελευταίος από τους οποίους βρισκόταν στο τελικό στάδιο ανακαίνισης και δεν χρησιμοποιούνταν). Κατά τη στιγμή της επίσκεψης, μόνο δύο κοιτώνες προσέφεραν λίγο περισσότερα από 4m² ανά άτομο, ενώ τρεις κοιτώνες προσέφεραν λιγότερα από 3m².¹⁹ Εκτός από τον υπερπληθυσμό, οι υλικές συνθήκες και η υγιεινή στους κοιτώνες ήταν γενικά κακές (παράθυρα που έλειπαν ή ήταν σπασμένα, χωρίς θέρμανση, ανεπαρκή προϊόντα υγιεινής και καθαρισμού και παρουσία κατσαριδών, ψειρών και κοριών). Περαιτέρω, μόνο ορισμένοι κρατούμενοι είχαν πρόσβαση σε χώρους που κλείδωναν.

Στο κατάστημα κράτησης της Κω, οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν έδειξαν ότι καθένας από τους τρεις κοιτώνες ήταν εξαιρετικά υπερπλήρης,²⁰ με τα άτομα που κρατούνται στον κοιτώνα 1 να έχουν λιγότερο από 2m² ζωτικού χώρου το καθένα και τα άτομα που κρατούνται στους κοιτώνες 2 και 3 να έχουν λιγότερο από 3m² το καθένα. Η αντιπροσωπεία σημείωσε επίσης ότι στους κοιτώνες 1 και 3 δύο άτομα

¹⁹ Ο κοιτώνας 1 είχε διαστάσεις 48 τ.μ., ήταν εξοπλισμένος με 11 σετ κουκέτες και χωρούσε 16 άτομα, ο κοιτώνας 5 είχε διαστάσεις 42 τ.μ., ήταν εξοπλισμένος με 9 σετ κουκέτες και χωρούσε 16 άτομα και ο κοιτώνας 7 είχε διαστάσεις 42 τ.μ., ήταν εξοπλισμένος με 9 σετ κουκέτες και χωρούσε 17 άτομα.

²⁰ Κάθε ένας από τους τρεις κοιτώνες ήταν εξοπλισμένος με 15 σετ κουκέτες: Ο κοιτώνας 1 χωρούσε 36 άτομα σε 66m², ο κοιτώνας 2 χωρούσε 26 άτομα σε 70m² και ο κοιτώνας 3 χωρούσε 27 άτομα σε 66m².

έπρεπε να κοιμηθούν σε στρώματα που τοποθετήθηκαν στην οροφή του αποχωρητηρίου και αρκετοί άλλοι στον κοιτώνα 1 κοιμόντουσαν σε στρώματα στο πάτωμα. Όταν το κατάστημα κράτησης δεν ήταν κλειδωμένο, οι κρατούμενοι, σύμφωνα με πληροφορίες, είχαν πρόσβαση σε μια μεγάλη αυλή άσκησης με γήπεδο ποδοσφαίρου, γήπεδο μπάσκετ και όργανα γυμναστικής και μπορούσαν να τρώνε τα γεύματά τους από κοινού στην τραπεζαρία.

Η CPT καλεί τις Ελληνικές αρχές να μειώσουν τα επίπεδα πληρότητας στους κοιτώνες τόσο στα καταστήματα κράτησης της Χίου όσο και της Κω, ώστε να διασφαλιστεί ότι κάθε κρατούμενος διαθέτει τουλάχιστον 4 m² χώρους διαβίωσης, εξαιρουμένου του αποχωρητηρίου. Θα πρέπει να απομακρυνθούν οι μη κατειλημμένες κουκέτες σε ορισμένους από τους κοιτώνες. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν μέτρα για τη διατήρηση των κοιτώνων σε αξιοπρεπή κατάσταση και για να εξασφαλιστεί ότι απολυμαίνονται τακτικά και ότι οι κρατούμενοι διαθέτουν επαρκή υλικά καθαρισμού για να διατηρούν τους εαυτούς τους και τα κελιά τους καθαρά.

31. Στο *Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού*, κάθε μία από τις τέσσερις κύριες πτέρυγες (Α, Β, Γ, Δ) περιείχε 117 λειτουργικά κελιά (9,5 m² συμπεριλαμβανομένων των χώρων υγιεινής), καταμεμημένα σε τρεις ορόφους. Αυτές οι πτέρυγες δεν θα έπρεπε να φιλοξενούν περισσότερα από 234 άτομα, με βάση δύο άτομα ανά κελί. Ωστόσο, με εξαίρεση την πτέρυγα Α (234 άτομα), οι άλλες πτέρυγες ήταν κατάφωρα υπερπλήρεις, με πολλά κελιά να φιλοξενούν τρία ή τέσσερα άτομα, ενώ ορισμένα ακόμη περισσότερα.

Η πτέρυγα Β ήταν και πάλι η πλέον υπερπλήρης με 449 κρατούμενους (δηλαδή τα περισσότερα κελιά προσέφεραν μόνο 2-3m² ζωτικού χώρου ανά άτομο και ορισμένα κελιά ακόμη λιγότερο, καθώς φιλοξενούσαν έως και πέντε κρατούμενους). Τα άτομα φιλοξενούνταν γενικά σε πολύ κακές συνθήκες: τα στρώματα και οι κουβέρτες ήταν βρώμικα, τα κελιά ήταν μολυσμένα με κατσαρίδες και κοριούς, αρκετά κελιά είχαν μούχλα στους τοίχους και στις οροφές. Υπήρχε γενική έλλειψη υγιεινής, η οποία

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

επιτεινόταν από το γεγονός ότι πολλοί από τους κρατούμενους δεν είχαν χρήματα και οικογένεια για να τους συντηρήσει, ενώ η φυλακή δεν χορηγούσε προϊόντα υγιεινής και καθαρισμού.

Στην πτέρυγα Γ, η οποία φιλοξενούσε 413 κρατούμενους, υπήρχε έντονη αντίθεση μεταξύ της κατάστασης των κελιών στον πρώτο όροφο και εκείνων στους άλλους δύο ορόφους. Τα κελιά του πρώτου ορόφου ήταν καθαρά, σε καλή κατάσταση και κατάλληλα εξοπλισμένα. Τα κελιά του ισόγειου και του δεύτερου ορόφου, τα οποία ως επί το πλείστον καταλαμβάνονταν από άτομα της κοινότητας των Ρομά, φιλοξενούσαν έως και έξι άτομα σε ορισμένα κελιά (δηλ. 1,5 m² ζωτικού χώρου το καθένα) και οι άθλιες συνθήκες τους έμοιαζαν με εκείνες που περιγράφηκαν παραπάνω όσον αφορά την πτέρυγα Β. Οι συνθήκες στις πτέρυγες Α και Δ ήταν γενικά καλύτερες και βοηθούνταν από το γεγονός ότι σχεδόν όλοι οι κρατούμενοι είχαν συγγενείς για να τους βοηθήσουν.

Παρ' όλα αυτά, η πτέρυγα Δ ήταν εξαιρετικά υπερπλήρης ²¹ και ακόμη και σε αυτές τις πτέρυγες, η υγιεινή ήταν ένα πρόβλημα και, όπως και στις άλλες πτέρυγες, πολλά από τα ντους δεν λειτουργούσαν και δεν είχαν ελεγχθεί. Επιπλέον, σε κανένα από τα κελιά των τεσσάρων πτερύγων δεν υπήρχε κουδούνι κλήσης για να ειδοποιείται το προσωπικό σε περίπτωση ανάγκης και κυρίως κατά τις ώρες κλειδώματος.

Η πέμπτη μεγάλη μονάδα στέγασης, η Πτέρυγα Ε, ήταν επίσης εξαιρετικά υπερπλήρης και φιλοξενούσε 390 άτομα σε κοιτώνες πολλαπλών χρήσεων, πολλοί από τους οποίους προσέφεραν λιγότερο από 3 τ.μ. ζωτικού χώρου ανά άτομο και μερικοί ακόμη λιγότερο από 2 τ.μ.²². Ήταν επίσης σε κατάσταση προχωρημένης κατάρρευσης

²¹ Κρατούνταν 316 άτομα, εκ των οποίων τα δύο τρίτα ήταν αλβανικής καταγωγής.

²² Για παράδειγμα, ο κοιτώνας 8 φιλοξενούσε 35 άτομα σε 67m² (13 σετ κουκέτες και εννέα άτομα που κοιμόντουσαν σε στρώματα στο πάτωμα), ενώ ο κοιτώνας 9 ήταν 35m² και φιλοξενούσε 23 άτομα (επτά σετ κουκέτες και οκτώ άτομα που κοιμόντουσαν σε στρώματα στο πάτωμα και ένα άτομο δεν είχε καν στρώμα). Τα κελιά στο ισόγειο και στον πρώτο όροφο της πτέρυγας Ε παρείχαν παρόμοια στενά

(μούχλα στα ταβάνια, σπασμένα παράθυρα, εκτεθειμένα καλώδια, σπασμένα πλακάκια και δάπεδο στο χώρο υγιεινής, μόνο μία από τις τέσσερις τουαλέτες λειτουργούσε). Περαιτέρω, δεν υπήρχε λειτουργικός τεχνητός φωτισμός στα δωμάτια 8 και 9 του υπογείου, δεν υπήρχε ζεστό νερό με αγωγούς σε κανένα από τα δωμάτια του υπογείου και υπήρχε έλλειψη προϊόντων υγιεινής και καθαρισμού σε όλη την πτέρυγα.

Πολλοί κρατούμενοι αναγνώρισαν ότι ορισμένες προμήθειες διανέμονται από τη διοίκηση της φυλακής, αλλά περιέγραψαν την πρόσβαση σε ρούχα, υλικά καθαρισμού και άλλα είδη πρώτης ανάγκης ως "εντελώς τυχαία". Πράγματι, φάνηκε ότι για ορισμένους αλλοδαπούς υπηκόους τα ρούχα και άλλα προσωπικά αντικείμενα αποκτήθηκαν μόνο όταν άλλοι κρατούμενοι εγκατέλειπαν το κατάστημα.

Σε όλο το κατάστημα κράτησης, η ηλεκτρική καλωδίωση ήταν απίστευτα επικίνδυνη, καθώς πρόσθετες συσκευές, όπως ψυγεία, θερμάστρες και αυτοσχέδια ντους, ήταν συνδεδεμένες με το δίκτυο άτακτα και με μη εξειδικευμένο τρόπο. Περαιτέρω, η αντιπροσωπεία παρατήρησε ότι καθώς οι κρατούμενοι επένδυναν τα δικά τους χρήματα στη συντήρηση των κελιών τους, τα κελιά γίνονταν de facto ιδιοκτησία τους, με αποτέλεσμα οι ένοικοι να αποφασίζουν ποιος θα μπορούσε να μοιραστεί το κελί τους, αν υπήρχε διαθέσιμος χώρος.

Η CPT καλεί και πάλι τις Ελληνικές αρχές να λάβουν επείγοντα μέτρα για τη σημαντική μείωση του ακραίου υπερπληθυσμού στο κατάστημα κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού. Θα πρέπει να καταρτιστεί ένα σταδιακό πρόγραμμα για τη μείωση των επιπέδων πληρότητας από τα σημερινά επίπεδα των τριών ή περισσότερων κρατουμένων ανά κελί 9,5m² σε όχι περισσότερους από δύο ανά κελί και για τη μείωση των επιπέδων πληρότητας στους κοιτώνες ώστε να διασφαλιστεί ότι κάθε κρατούμενος έχει τουλάχιστον 4m² χώρου διαβίωσης, εξαιρουμένου του χώρου υγιεινής. Περαιτέρω, είναι σημαντικό οι Ελληνικές αρχές

καταλύματα, ενώ στον δεύτερο όροφο, ο κοιτώνας 1 φιλοξενούσε 22 άτομα σε 40m² (δηλαδή, επίσης λιγότερο από 2m² ζωτικού χώρου ανά κρατούμενο).

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

να διασφαλίσουν ότι σε όλους τους κρατούμενους παρέχονται ελάχιστες βασικές συνθήκες διαβίωσης, ώστε να πληρείται το όριο αξιοπρέπειας, όπως ορίζεται στην 30η Γενική Έκθεση της CPT του Μαΐου 2021²³. Τέλος, πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε τα άτομα που προέρχονται από την κοινότητα των Ρομά και οι αλλοδαποί στο κατάστημα κράτησης του Κορυδαλλού να μην υφίστανται διακρίσεις.

32. Στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας, καθεμία από τις 10 διώροφες μονάδες στέγασης περιείχε 20 κελιά, με δυνατότητα φιλοξενίας 60 κρατουμένων κατ' ανώτατο όριο. Κάθε κελί είχε διαστάσεις 13,5m², συμπεριλαμβανομένου του πλήρως διαχωρισμένου χώρου υγιεινής (τουαλέτα, νιπτήρας και ντους), και ήταν εξοπλισμένο με ένα σετ κουκέτες και ένα μονό κρεβάτι, ένα τραπέζι και καρέκλες και έναν ενσωματωμένο αποθηκευτικό χώρο. Η πρόσβαση στο φυσικό φως και ο αερισμός ήταν γενικά επαρκείς. Σε κάθε όροφο υπήρχε ένας κοινόχρηστος χώρος αρχικά εξοπλισμένος με εστίες, ψυγείο και πολλούς νιπτήρες. Στο ισόγειο κάθε μονάδας υπήρχε ένας κοινόχρηστος χώρος καθώς και ένα μικρό καφενείο. Μια μεγάλη τιμιεντένια υπαίθρια αυλή γυμναστικής, εξοπλισμένη με αρκετούς νιπτήρες, μπάρες γυμναστικής και στεφάνια μπάσκετ, ήταν προσαρτημένη σε κάθε μονάδα φιλοξενίας.

Όπως συνέβη και το 2019, οι συνθήκες διαβίωσης διέφεραν από πτέρυγα σε πτέρυγα ανάλογα με το αν οι κρατούμενοι είχαν πρόσβαση σε οικονομική ενίσχυση εκτός του καταστήματος. Για παράδειγμα, οι συνθήκες στις πτέρυγες Β2 και Γ2 ήταν και πάλι αξιοσημείωτα κακές, με αρκετά κελιά να χρήζουν ανακαίνισης (σπασμένα παράθυρα, μούχλα στους χώρους υγιεινής, καζανάκια τουαλέτας που δεν λειτουργούσαν, έλειπαν έπιπλα και τα στρώματα ήταν φθαρμένα και μολυσμένα με κοριούς). Οι κοινόχρηστοι χώροι των πτερύγων αυτών ήταν ετοιμόρροποι και γενικά βρώμικοι. Η υγιεινή σε αυτές τις πτέρυγες ήταν ανεπαρκής. Και οι δύο αυτές πτέρυγες ήταν μονίμως υπερπλήρεις, καθεμία από τις οποίες φιλοξενούσε 75 άτομα κατά τη

²³ Βλ. το τμήμα με τίτλο «Ένα κατώτατο όριο αξιοπρέπειας για τις φυλακές - κριτήρια για την αξιολόγηση των συνθηκών κράτησης» στην 30ή Γενική Έκθεση της CPT: CPT/Inf (2021) 5, παράγραφοι 63 έως 81.

στιγμή της επίσκεψης, ενώ πολλά κελιά φιλοξενούσαν τέσσερα ή ακόμη και πέντε άτομα (με ένα από τα δύο άτομα να κοιμούνται σε στρώματα στο πάτωμα). Παρόμοια κατάσταση ήταν εμφανής και στην Πτέρυγα Ε1, η οποία φιλοξενούσε 73 άτομα. Ένα μόνιμο παράπονο των κρατούμενων σε αυτές τις πτέρυγες ήταν η ανεπαρκής προμήθεια προϊόντων υγιεινής και καθαρισμού που παρείχαν οι σωφρονιστικές αρχές, καθώς και η έλλειψη πρόσβασης σε παπούτσια και ρούχα.

Υπό το φως των προηγούμενων παρατηρήσεων, η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της να μην υπάρχουν κελιά συνήθους διαμονής στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας που να φιλοξενούν περισσότερα από τρία άτομα, ώστε να διασφαλίζεται ότι κάθε κρατούμενος έχει τουλάχιστον 4m² ζωτικού χώρου, εξαιρουμένου του χώρου υγιεινής, και ότι όλοι οι κρατούμενοι πρέπει να έχουν το δικό τους κρεβάτι για να κοιμούνται. Θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή κυλιόμενο πρόγραμμα συντήρησης των πτερυγών, συμπεριλαμβανομένης της τακτικής απολύμανσης των χώρων διαμονής, και οι κρατούμενοι πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους κατάλληλες ποσότητες προϊόντων υγιεινής και καθαρισμού.

33. Σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε, εκτός από το κατάστημα κράτησης της Κω, το οποίο διέθετε δικό του βιολογικό λαχανόκηπο, η αντιπροσωπεία έλαβε παράπονα για το φαγητό, ιδίως όσον αφορά την ποιότητα (έλλειψη θρεπτικών συστατικών και φρέσκων φρούτων) και τη μονοτονία των γευμάτων που σερβίρονταν. Πολλοί κρατούμενοι συμπλήρωναν το παρεχόμενο φαγητό μαγειρεύοντας οι ίδιοι τα γεύματά τους, εφόσον διέθεταν τους απαραίτητους πόρους. Ωστόσο, πολλοί κρατούμενοι δεν διέθεταν πρόσθετους οικονομικούς πόρους και δεν είχαν καν μαχαιροπήρουνα και πιάτα για να φάνε τα γεύματά τους. Στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, η κατάσταση ήταν ιδιαίτερα απελπιστική, δεδομένου ότι η κουζίνα παρήγαγε πολύ περισσότερα γεύματα από όσα ήταν επίσημα εξοπλισμένη για να παρέχει. Η αντιπροσωπεία παρατήρησε έναν μεγάλο κουβά με φαγητό να παραδίδεται σε κάθε κοιτώνα του υπογείου της Ε πτέρυγας, όπου οι κρατούμενοι έπρεπε να το μοιράσουν χρησιμοποιώντας πλαστικά δοχεία και στη συνέχεια να

χρησιμοποιήσουν το ψωμί τους ως κουτάλι για να τραφούν. Στην Πτέρυγα Γ, όπου επικρατούσε παρόμοια κατάσταση, πολλά άτομα παραπονέθηκαν ότι το φαγητό δεν επαρκούσε για όλους. Επιπλέον, δεν τηρούνταν οι βασικοί κανόνες υγιεινής για την παράδοση και διανομή του φαγητού σε όλες τις πτέρυγες.

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι όλοι οι κρατούμενοι θα μπορούν να τρώνε τα γεύματά τους με αξιοπρέπεια μέσω της παροχής μαχαιροπήρουνων και πιάτων και ότι θα βελτιωθούν οι κανόνες υγιεινής όσον αφορά την παράδοση και τη διανομή των γευμάτων, ιδίως στο κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού. Θα πρέπει επίσης να καταβληθούν πρόσθετες προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι θα πρέπει να διατίθεται μεγάλη ποικιλία τροφίμων στις σωστές αναλογίες, ώστε να μπορούν οι κρατούμενοι να διατηρούν μια επαρκώς θρεπτική, επαρκώς θερμιδική και ισορροπημένη διατροφή, καθώς και πρόσβαση σε άφθονα υγρά.²⁴ Τα άτομα με ανεπαρκή εισοδήματα θα πρέπει να λαμβάνουν πρόσθετη οικονομική βοήθεια στο κατάστημα κράτησης, ώστε να μπορούν να αγοράζουν βασικά είδη που δεν παρέχονται δωρεάν από τις σωφρονιστικές αρχές.

β. καθεστώς

34. Η νομική βάση που διέπει τη γενική καθημερινή ρουτίνα στα ελληνικά καταστήματα κράτησης περιγράφεται στην έκθεση για την επίσκεψη²⁵ της CPT το 2005 και παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητη. Παρά τις νομικές διατάξεις που ρυθμίζουν το δικαίωμα όλων των κρατουμένων σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες και επαγγελματική κατάρτιση, εργασία, οργανωμένη σωματική άσκηση, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες,²⁶ οι προσφερόμενες δραστηριότητες παραμένουν εντελώς ανεπαρκείς για τον αριθμό των κρατουμένων.

²⁴ Βλ. επίσης Κανόνας 22. 2 των Ευρωπαϊκών Σωφρονιστικών Κανόνων, όπως αναθεωρήθηκαν το 2020.

²⁵ Βλ. CPT/Inf (2006) 41, παράγραφος 93.

²⁶ Βλ. άρθρα 34 έως 50 του Σωφρονιστικού Κώδικα.

Οι ώρες κατά τις οποίες τα κελιά των κύριων καταλυμάτων είναι ξεκλειδωτά και οι κρατούμενοι μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στις πτέρυγες (και στους προαύλιους χώρους άσκησης) είναι ουσιαστικά οι ίδιες σε όλα τα Ελληνικά καταστήματα κράτησης με μικρές τοπικές διαφοροποιήσεις. Οι ώρες αυτές είναι συνήθως μεταξύ 8.00 και 13.00 και πάλι μεταξύ 15.00 και 20.30 (21.00 το καλοκαίρι), με πρόσβαση στις αυλές μέχρι μισή ώρα πριν από τη δύση του ηλίου. Όπως έχει δηλώσει η ΕΟΚΕ στο παρελθόν, ο χρόνος εκτός φυλακής και η πρόσβαση στην καθημερινή άσκηση σε εξωτερικούς χώρους είναι καλός.

35. Η προσέγγιση της εργασίας περιγράφεται λεπτομερώς στην έκθεση για την επίσκεψη του 2009.²⁷ Παραμένει στην ουσία ένα σύστημα μείωσης της ποινής (για παράδειγμα, ένας απασχολούμενος σε εργασίες καθαριότητας θα λάβει 23 ημέρες μείωση για κάθε πλήρη μήνα εργασίας, ενώ ένας απασχολούμενος στην κουζίνα θα λάβει μία ημέρα μείωση για κάθε μία ημέρα εργασίας) και όχι ένα μέσο για την εμπλοκή των κρατουμένων σε μια στοχοθετημένη δραστηριότητα ή για να αποτελέσει μέρος ενός σχεδίου προσωπικής ανάπτυξης ή προετοιμασίας για την αποφυλάκιση. Αποτελεί επίσης πρωταρχικό κίνητρο για καλή συμπεριφορά.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, η αντιπροσωπεία της CPT ενημερώθηκε από τη διεύθυνση του καταστήματος κράτησης για την ύπαρξη κανόνα σύμφωνα με τον οποίο οι κρατούμενοι που λαμβάνουν ψυχοτρόπα φάρμακα θεωρούνται ακατάλληλοι για εργασία. Ένας τέτοιος κανόνας δεν έχει καμία ιατρική αιτιολόγηση και όχι μόνο στερεί από ορισμένους κρατούμενους τη δυνατότητα να εργαστούν για να κερδίσουν μείωση της ποινής τους, αλλά, όπως πληροφορήθηκε η αντιπροσωπεία, μπορεί επίσης να τους οδηγήσει να σταματήσουν να παίρνουν τα φάρμακά τους με αρνητικές συνέπειες για την ευημερία τους, καθώς και να θέσει στη διοίκηση του καταστήματος

²⁷ Βλ. CPT/ Inf (2010) 33, παράγραφοι 105 και 106.

κράτησης περαιτέρω προκλήσεις. **Η CPT συνιστά την ανάκληση ενός τέτοιου κανόνα.**

36. Σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε η αντιπροσωπεία, η διοίκηση προσπάθησε να δημιουργήσει όσο το δυνατόν περισσότερες "θέσεις εργασίας". Πρέπει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες από τις θέσεις εργασίας συνεπάγονταν μόνο λίγες ώρες εργασίας την ημέρα. Έτσι, στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας, υπήρχαν 365 εργαζόμενοι (για πληθυσμό 719 ατόμων), μεταξύ των οποίων 220 καθαριστές, 35 υπάλληλοι κουζίνας, 39 εργαζόμενοι σε καφετέριες και σούπερ μάρκετ, 9 βοηθοί νοσηλευτών, 8 κουρείς, 8 ελαιοχρωματιστές, 13 κλητήρες και ορισμένοι κρατούμενοι που εργάζονταν για τη συντήρηση του ιδρύματος. Παρόμοια κατάσταση παρατηρήθηκε και στα άλλα καταστήματα κράτησης²⁸ που επισκέφθηκαν, αν και στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού το ποσοστό των κρατουμένων στους οποίους προσφέρθηκαν θέσεις εργασίας ήταν πολύ χαμηλότερο.²⁹ Εκτός από εξειδικευμένες θέσεις εργασίας (π.χ. ηλεκτρολόγος, υδραυλικός), η εργασία κατανέμεται με βάση τη «σειρά προτεραιότητας» χωρίς καμία αξιολόγηση των αναγκών του κρατουμένου.

²⁸ Στο κατάστημα κράτησης Κέρκυρας, 110 από τους 237 κρατούμενους είχαν εργασία (συγκεκριμένα, 81 καθαριστές, 10 υπάλληλοι κουζίνας, 6 συντηρητές, 7 αποθηκάριοι), στο κατάστημα κράτησης Χίου, είχαν δημιουργηθεί 90 θέσεις εργασίας, αλλά κατά τη στιγμή της επίσκεψης μόνο 55 από τους 103 κρατούμενους είχαν εργασία, ενώ στο κατάστημα κράτησης Κω, και οι 80 θέσεις εργασίας για 97 κρατούμενους ήταν καλυμμένες (συγκεκριμένα 26 καθαριστές, 9 υπάλληλοι κουζίνας και 20 άτομα που ασχολούνταν με τη συντήρηση ή εργάζονταν ως ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί, ελαιοχρωματιστές κ.λπ.), γεγονός που ήταν ευρηματικό για μια φυλακή με επίσημη χωρητικότητα 56 ατόμων.

²⁹ Στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, το κατάστημα κράτησης είχε δημιουργήσει 624 θέσεις εργασίας, αλλά κατά τη στιγμή της επίσκεψης μόνο 405 θέσεις ήταν καλυμμένες (συγκεκριμένα, 160 καθαριστές, 19 βοηθοί υπαλλήλων γραφείου, 33 υπάλληλοι κουζίνας, 25 βοηθοί νοσηλευτών, 25 συντηρητές, 12 ελαιοχρωματιστές, 15 ηλεκτρολόγοι και 22 εργαζόμενοι στο κυλικείο) για πληθυσμό 1.885 κρατουμένων.

Συνήθως οι κρατούμενοι εργάζονται για τρεις μήνες κάθε φορά και μετά έπρεπε να περιμένουν περίπου έξι μήνες ή και περισσότερο πριν τους προσφερθεί άλλη εργασία. Οι κρατούμενοι που είχαν υποστεί πειθαρχική ποινή δεν μπορούσαν να εργαστούν για ορισμένο χρονικό διάστημα (συνήθως από έξι μήνες έως ένα έτος). Μόνο λίγες εργασίες (κουζίνα, εξειδικευμένες εργασίες συντήρησης των καταστημάτων κράτησης) μπορούσαν να εκτελούνται για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα.

37. Η προώθηση των «σχολείων δεύτερης ευκαιρίας» σε ορισμένα από τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκαν αποτελεί θετική εξέλιξη για την παροχή σχολικής εκπαίδευσης στους κρατούμενους. Στο κατάστημα κράτησης Κέρκυρας, 27 άτομα εγγράφηκαν σε δύο τάξεις και παρακολουθούσαν το σχολείο κάθε ημέρα το πρωί για τρεις ώρες, δεδομένης της έλλειψης δραστηριοτήτων στο κατάστημα κράτησης, αποτέλεσε έκπληξη το γεγονός ότι δεν καλύφθηκαν και οι 34 διαθέσιμες θέσεις. Στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, 111 άτομα ήταν εγγεγραμμένα σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 12 σε πανεπιστημιακά μαθήματα, ενώ άλλα 19 άτομα παρακολουθούσαν μαθήματα Ελληνικής γλώσσας. Ωστόσο, υπήρχαν περισσότερες από 650 αιτήσεις για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αλλά λόγω του περιορισμένου χώρου και της έλλειψης δασκάλων, ο αριθμός των μαθητών περιορίστηκε σημαντικά.³⁰ Στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας, 97 άτομα από 18 διαφορετικές εθνικότητες παρακολουθούσαν το σχολείο τρεις ώρες κάθε πρωί από Δευτέρα έως Παρασκευή, με τα μαθήματα να παρέχονται από πέντε δημόσιους εκπαιδευτικούς πλήρους απασχόλησης και τρεις εκπαιδευτικούς μερικής απασχόλησης που χρηματοδοτούνται από πόρους εκτός προϋπολογισμού. Κάθε ημέρα φοίτησης στο σχολείο λογίζεται ως δύο ημέρες έκτισης της ποινής φυλάκισης.

³⁰ Για παράδειγμα, η Σχολή Τεχνών, στην οποία είχαν εγγραφεί 80 άτομα, έκλεισε καθώς δεν υπήρχε δάσκαλος.

38. Σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε η αντιπροσωπεία, υπήρχε σαφής έλλειψη οργανωμένων ψυχαγωγικών, αθλητικών/γυμναστικών ή προσφοράς επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Στους καταδικασθέντες κρατούμενους δεν παρέχεται σχέδιο ποινής για να σχεδιάσουν το χρόνο τους στη φυλακή, στο οποίο θα μπορούσαν επίσης να συνεισφέρουν με σκοπό την προετοιμασία για τη μελλοντική αποφυλάκισή τους και επιστροφή στην κοινότητα. Ειδικά για τους καταδικασμένους σε ισόβια κάθειρξη, δεν υπήρχαν πολλά στοιχεία για τη διάρθρωση του χρόνου τους. Περαιτέρω, δεν υπήρχαν διαθέσιμα προγράμματα διαχείρισης παραβατών.

39. Δεδομένου ότι οι περισσότερες από τις προσφερόμενες εργασίες ήταν σε μεγάλο βαθμό συμβολικές (π.χ. καθαριότητα για μία ή δύο ώρες την ημέρα), για τη συντριπτική πλειοψηφία των κρατουμένων σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκαν, δεν υπήρχε τίποτα με το οποίο να μπορούν να απασχοληθούν εκτός από το να βλέπουν τηλεόραση, να περιφέρονται στους διαδρόμους των πτερύγων και να περπατούν στις αυλές.

Οι αρχές πρέπει να λάβουν προληπτικά μέτρα, αν θέλουν να αποτρέψουν το ενδεχόμενο το σωφρονιστικό σύστημα να μετατραπεί σε ακόμη μεγαλύτερο φυτώριο εγκληματικότητας. Καθώς οι κρατούμενοι πλησιάζουν προς την αποφυλάκιση και την επιστροφή τους στην κοινότητα, πρέπει να είναι προετοιμασμένοι για αυτό το βήμα, να διαθέτουν έναν βαθμό αυτοεκτίμησης και να αισθάνονται ικανοί να ζήσουν μια ζωή μακριά από το έγκλημα. Ένα καθεστώς που προβλέπει ποικίλες δραστηριότητες είναι ζωτικής σημασίας στοιχείο για την προετοιμασία της αποφυλάκισης, καθώς και ευεργετικό για τη λειτουργία του καταστήματος κράτησης.

Η CPT καλεί τις Ελληνικές αρχές να βελτιώσουν σημαντικά τα προγράμματα στοχευμένων δραστηριοτήτων που προσφέρονται στους κρατούμενους (τόσο τους προφυλακισμένους όσο και τους καταδικασμένους), συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, επαγγελματικών, αθλητικών και ψυχαγωγικών ευκαιριών, σε όλα τα καταστήματα κράτησης. Επαναλαμβάνει επίσης τη σύστασή της να εισαχθεί η εκπόνηση σχεδίων ποινής για τους

MARIA KARAGEΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

κρατούμενους με τη συμβολή τους, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο να ξεκινήσει από τους καταδικασμένους σε ισόβια κάθειρξη.

γ. διεμφυλικοί κρατούμενοι

40. Το *κατάστημα κράτησης Κέρκυρας* - ένα κατάστημα κράτησης ενήλικων ανδρών - ήταν το καθορισμένο ίδρυμα για την υποδοχή διεμφυλικών γυναικών οι οποίες είτε τελούσαν υπό προσωρινή κράτηση είτε είχαν καταδικασθεί σε ποινή φυλάκισης. Το κριτήριο που υιοθέτησαν οι ελληνικές αρχές για το κατά πόσον ένα πρόσωπο θεωρήθηκε διεμφυλικό φαίνεται να είναι ένα κριτήριο αυτοπροσδιορισμού. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπήρχαν ειδικές πολιτικές για τη διαχείριση ή τη φροντίδα των διεμφυλικών γυναικών.

Η CPT θεωρεί ότι τα διεμφυλικά άτομα θα πρέπει είτε να φιλοξενούνται στο τμήμα του καταστήματος κράτησης που αντιστοιχεί στην ταυτότητα φύλου τους είτε, αν αυτό είναι κατ' εξαίρεση απαραίτητο για λόγους ασφαλείας ή άλλους λόγους, σε ξεχωριστό τμήμα που θα διασφαλίζει καλύτερα την ασφάλειά τους. Εάν φιλοξενούνται σε ξεχωριστό τμήμα, θα πρέπει να τους προσφέρονται δραστηριότητες και χρόνος συναναστροφής με τους άλλους κρατούμενους του φύλου με το οποίο αυτοπροσδιορίζονται.

Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, υπήρχαν τρεις διεμφυλικές γυναίκες στο κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας. Δεν υπήρχαν γυναίκες φύλακες που απασχολούνταν στο ίδρυμα, πράγμα που σήμαινε ότι η καθημερινή επίβλεψη των γυναικών γινόταν μόνο από άνδρες φύλακες. Αυτό δεν ενδείκνυται, καθώς σε τέτοιες μονάδες θα έπρεπε να υπάρχει υπεροχή του προσωπικού από το ίδιο φύλο με τους κρατούμενους.

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να χαράξουν σαφή πολιτική και κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση των διεμφυλικών κρατουμένων, οι οποίες θα εγγυώνται την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών τους, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες αρχές.

MARIA KARAGEORGOU

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

41. Η διεμφυλική μονάδα βρισκόταν στην Πτέρυγα Κ, η οποία αποτελούνταν από εννέα κελιά κατά μήκος ενός στενού διαδρόμου (πλάτους 0,6 μέτρων). Τα τρία πρώτα κελιά αποτελούσαν την πειθαρχική μονάδα με μια μεταλλική σχάρα να τα χωρίζει από τα υπόλοιπα έξι κελιά που χρησιμοποιούνταν για τη φιλοξενία των τριών διεμφυλικών γυναικών και ενός άνδρα κρατούμενου.³¹

Οι γυναίκες ήταν ουσιαστικά αφημένες στην τύχη τους κάθε μέρα μέσα στα όρια των κελιών τους, του στενού διαδρόμου, μιας μικρής κουζίνας/βοηθητικής αίθουσας και της υπαίθριας αυλής άσκησης. Δεν τους προσφερόταν καμία δραστηριότητα. Τα κελιά είχαν εμβαδόν μόλις 6m², συμπεριλαμβανομένης μιας τουαλέτας στο επίπεδο του δαπέδου χωρίς χωρίσματα, και ήταν εξοπλισμένα με μια κουκέτα, ένα μικρό τραπέζι και μια καρέκλα και ένα καλοριφέρ που δεν λειτουργούσε. Τα κελιά ήταν σε ερειπωμένη κατάσταση.

Στο τέλος της επίσκεψης, η αντιπροσωπεία της CPT ζήτησε από τις ελληνικές αρχές να μεταφέρουν τις διεμφυλικές γυναίκες σε εναλλακτικά καταλύματα εντός ενός μηνός. Με ανακοίνωση της 7ης Ιανουαρίου 2022, οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την CPT ότι οι τρεις γυναίκες είχαν μεταφερθεί στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Κορυδαλλού, όπου πρόσφατα είχε ανακαινιστεί γι' αυτές μια μικρή μονάδα με δική της αυλή. Αυτό είναι ευπρόσδεκτο.

Η CPT θα ήθελε να ενημερωθεί σχετικά με την ακριβή διαρρύθμιση της μονάδας στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Κορυδαλλού, τις δραστηριότητες που προσφέρονται στις γυναίκες, καθώς και τις ρυθμίσεις για την στελέχωση. Θα ήθελε επίσης να ενημερωθεί εάν υπάρχει κάποια συσχέτιση μεταξύ των διεμφυλικών γυναικών και των προφυλακισμένων γυναικών cisgender στο

³¹ Βλ. παραγράφους 44 και 78. Ο άνδρας κρατούμενος βρισκόταν στην πτέρυγα στο ίδιο κελί για περισσότερα από έξι χρόνια για να προστατεύεται από άλλους κρατούμενους. Το εν λόγω άτομο ήταν κλειδωμένο στο κελί του εκτός από τη διάρκεια του μεσημεριανού κλειδώματος μεταξύ 13.00 και 15.00, οπότε του προσφερόταν πρόσβαση στην αυλή άσκησης.

υπόλοιπο ίδρυμα. Επιπλέον, θα ήθελε να ενημερωθεί για τον αριθμό των διεμφυλικών γυναικών που φιλοξενούνται στη μονάδα από την 1η Ιουνίου 2022.

42. Οι γυναίκες δεν διαμαρτυρήθηκαν για την καθημερινή τους μεταχείριση από το προσωπικό. Ωστόσο, εξήγησαν ότι είχαν υποβληθεί σε σωματικό έλεγχο κατά την είσοδό τους στο κατάστημα κράτησης, ο οποίος είχε ως αποτέλεσμα να βγάλουν όλα τα ρούχα τους και να σταθούν γυμνές, ενώ οι άνδρες υπάλληλοι εξέταζαν αν έκρυβαν κάποιο απαγορευμένο αντικείμενο. Μια τέτοια διαδικασία είναι εντελώς ακατάλληλη και θεωρήθηκε εξευτελιστική από τις γυναίκες.

Η CPT θεωρεί ότι η σωματική έρευνα είναι ένα πολύ επεμβατικό και δυνητικά εξευτελιστικό μέτρο και θα πρέπει να γίνεται μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο και με βάση τον δικαιολογημένο κίνδυνο. Κατά τη διενέργεια μιας τέτοιας έρευνας, θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε εύλογη προσπάθεια για να ελαχιστοποιηθεί η αμηχανία και να διατηρηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η αξιοπρέπεια, από τους κρατούμενους που υποβάλλονται σε έρευνα δεν θα πρέπει κανονικά να απαιτείται να βγάλουν όλα τα ρούχα τους ταυτόχρονα, π.χ. θα πρέπει να επιτρέπεται σε ένα άτομο να βγάλει τα ρούχα του πάνω από τη μέση και να ντυθεί πριν βγάλει περαιτέρω ρούχα. Επιπλέον, η έρευνα θα πρέπει να διενεργείται από υπάλληλο φύλαξης του ίδιου φύλου με το άτομο που υποβάλλεται σε έρευνα και, κατά κανόνα, ένας δεύτερος υπάλληλος του ίδιου φύλου θα πρέπει επίσης να είναι παρών κατά τη διάρκεια κάθε σωματικής έρευνας ως προστασία τόσο για τα κρατούμενα άτομα όσο και για το προσωπικό.

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι όλες οι έρευνες κρατουμένων συμμορφώνονται με τις προαναφερθείσες απαιτήσεις.

δ. κρατούμενοι για προστασία

43. Η CPT αναγνωρίζει ότι μπορεί, κατά καιρούς, να είναι απαραίτητο να απομακρυνθούν οι κρατούμενοι από τον γενικό πληθυσμό των καταστημάτων κράτησης και να τοποθετηθούν σε ξεχωριστά καταλύματα για τη δική τους προστασία.

Κατά κανόνα, ο διαχωρισμός αυτός θα πρέπει να είναι για όσο το δυνατόν μικρότερο

MARIA KARAGEΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

χρονικό διάστημα, θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα κατάλληλα μέτρα για τη διευκόλυνση της επανένταξης των ατόμων στο γενικό πληθυσμό των καταστημάτων κράτησης, είτε στο ίδιο κατάστημα είτε σε άλλο. Εάν ένας κρατούμενος πρέπει να διαχωριστεί για τη δική του προστασία, η απόφαση αυτή πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη, να τεκμηριώνεται και να επανεξετάζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, η CPT διαπίστωσε ότι οι περισσότερες από τις αποφάσεις που λαμβάνονται για την τοποθέτηση κρατουμένων σε ξεχωριστά καταλύματα για τη δική τους προστασία εξακολουθούν να λαμβάνονται σε άτυπη βάση, χωρίς να υπάρχουν κατάλληλες διαδικασίες και εγγυήσεις.

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της προς τις Ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι όλες οι αποφάσεις διαχωρισμού κρατουμένων για δική τους προστασία αιτιολογούνται δεόντως, τεκμηριώνονται και επανεξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

44. Στο *κατάστημα κράτησης Κέρκυρας*, η αντιπροσωπεία συνάντησε έναν κρατούμενο που κρατούνταν μόνος του σε ένα κελί στην Πτέρυγα Κ, στον ίδιο διάδρομο με τις μονάδες διεμφυλικών και τις πειθαρχικές μονάδες. Το κελί (6m²) ήταν βρώμικο και ερειπωμένο (ο σοβάς στους τοίχους ήταν φουσκωμένος και κατέρρεε) και ήταν εξοπλισμένο με μια κουκέτα, ένα τραπέζι και μια καρέκλα. Περιείχε μια τουαλέτα στο επίπεδο του δαπέδου χωρίς χωρίσματα, φραγμένη με ένα μπουκάλι για να εμποδίζει την έξοδο των αρουραίων, και έναν νεροχύτη. Το κελί του ήταν ξεκλειδωτό μεταξύ 13.00 και 15.00 κάθε μέρα, κατά τη διάρκεια της οποίας συνήθως καθάριζε την αυλή και έκανε ντους. Φιλοξενείτο μόνος του στο ίδιο κελί επί εξήμισι χρόνια χωρίς καμία δυνατότητα συναναστροφής με άλλα άτομα. Επίσης, δεν δεχόταν επισκέψεις. Λόγω του εγκλήματος για το οποίο είχε καταδικαστεί, εξακολουθούσε να θεωρείται ότι διέτρεχε κίνδυνο βίας από άλλους κρατούμενους. Η CPT συνιστά να καταβληθούν προσπάθειες στο κατάστημα κράτησης Κέρκυρας ώστε να παρέχονται στον εν λόγω κρατούμενο κάποιες δομημένες δραστηριότητες και κοινωνική συναναστροφή με άλλα άτομα.

45. Οι συνθήκες διαβίωσης στην Ειδική Χώρο Γ στο *Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού* ήταν και πάλι³² σε άθλια κατάσταση. Τα πέντε κελιά κατά μήκος του πίσω διαδρόμου φιλοξενούσαν 14 κρατούμενους (σύμφωνα με πληροφορίες κατηγορούμενους για σεξουαλικά αδικήματα), κάθε κελί 6m² φιλοξενούσε δύο ή τρία άτομα, με έναν κρατούμενο να κοιμάται σε ένα κρεβάτι και τους άλλους σε στρώματα στο πάτωμα ή να μοιράζονται το κρεβάτι. Κάθε κελί περιείχε μια τουαλέτα χωρίς διαχωρισμό. Τα στρώματα ήταν βρώμικα και φθαρμένα, δεν υπήρχε τεχνητός φωτισμός μέσα στο κελί, υπήρχε μούχλα σε αρκετά κελιά και η υγιεινή ήταν ανεπαρκής. Στο κελί 9 υπήρχε διαρροή νερού από το ταβάνι στο πάτωμα. Οι κρατούμενοι περνούσαν το χρόνο τους περιφερόμενοι στο διάδρομο ή στα κελιά τους ή στη μικρή κλειστή τσιμεντένια αυλή. Το μοναδικό ντους που διέθετε η μονάδα ήταν ερειπωμένο, δεν διέθετε τεχνητό φωτισμό και δεν ήταν πάντα προσβάσιμο καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας. Τα άτομα που κρατούνταν εκεί βρίσκονταν γενικά υπό μεταγωγή για μερικές εβδομάδες ή μήνες λόγω δικαστικής υπόθεσης και ανέμεναν τη μεταφορά τους σε άλλο σωφρονιστικό κατάστημα.

Στα τέσσερα κελιά στα οποία υπήρχε πρόσβαση από τον μπροστινό διάδρομο, οι συνθήκες για τους επτά κρατούμενους ήταν εξίσου κακές. Το κελί 2 φιλοξενούσε τρία άτομα σε 6m², με ένα άτομο να κοιμάται σε ένα στρώμα στο πάτωμα. Το κελί ήταν βρώμικο και δεν διέθετε τεχνητό φωτισμό και δεν υπήρχε πρόσβαση σε φυσικό φως, ενώ η τουαλέτα στο επίπεδο του δαπέδου ήταν βρώμικη και χωρίς διαχωριστικό. Στους εν λόγω κρατούμενους δεν προσφέρονταν δραστηριότητες και, καθώς δεν έπρεπε να συναναστρέφονται με τους κρατούμενους στον άλλο διάδρομο, η πρόσβαση στη μικρή εξωτερική αυλή δεν προσφερόταν προφανώς κάθε μέρα. Επιπλέον, ένα από τα άτομα στο κελί 2 ήταν ανάπηρο και δεν μπορούσε να περπατήσει χωρίς βοήθεια και παρόλα αυτά δεν είχαν ληφθεί μέτρα για την υποστήριξή του.

³² Βλ. CPT/Inf (2020) 15, παράγραφος 39).

Η CPT καλεί τις Ελληνικές αρχές να λάβουν άμεσα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι σε κάθε ένα από τα εννέα κελιά των 6m² στον Ειδικό Χώρο Γ του Καταστήματος Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού δεν θα φιλοξενείται περισσότερος από ένας κρατούμενος και ότι κάθε κρατούμενος θα έχει το δικό του κρεβάτι. Περαιτέρω, τα κελιά πρέπει να ανακαινιστούν κατάλληλα και σε όλους τους κρατούμενους στους Ειδικούς Χώρους πρέπει να προσφέρεται τουλάχιστον μία ώρα υπαίθριας άσκησης καθημερινά και πρόσβαση σε δραστηριότητες με στόχο. Η CPT θα ήθελε επίσης να ενημερωθεί για τον αριθμό των ατόμων που κρατούνται σε κάθε έναν από τους Ειδικούς Χώρους των πτερύγων Γ, Δ, Ε και ΣΤ την 1η Ιουνίου 2022.

46. Στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας, τα δύο κελιά κοντά στο χώρο υποδοχής χρησιμοποιούνταν για τη φιλοξενία ευάλωτων ατόμων. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, το ένα κελί φιλοξενούσε έναν ηλικιωμένο κρατούμενο που ήταν κατάκοιτος με ανίατη ασθένεια και έναν δεύτερο κρατούμενο που είχε ζητήσει να τεθεί υπό προστασία μετά από αυτοτραυματισμό. Ο τελευταίος κρατούμενος που αντιμετώπιζε πρόβλημα χρήσης ουσιών ανέλαβε τη φροντίδα του ηλικιωμένου κρατούμενου (σίτιση και παροχή νερού). Στο διπλανό κελί βρισκόταν ένας αλλοδαπός υπήκοος από το Ιράκ, ο οποίος δεν μιλούσε ούτε ελληνικά ούτε αγγλικά και έφερε μακροχρόνιο τραύμα από σφαίρα στο πόδι. Τα δύο κελιά ήταν φανερό ότι δεν ήταν κατάλληλα για παραμονή πάνω από μία ή δύο ημέρες, καθώς ήταν εξοπλισμένα μόνο με ένα κρεβάτι (χωρίς τραπέζι ή καρέκλες) και δεν είχαν πρόσβαση σε ζεστό νερό και δεν υπήρχαν πρίζες για τηλεόραση ή άλλες συσκευές. Δεν είχαν επίσης πρόσβαση σε καμία εξωτερική αυλή. Υπό αυτές τις συνθήκες, η τοποθέτηση των κρατουμένων σε αυτά τα δύο κελιά ήταν κατάλληλη, τουλάχιστον για σύντομο χρονικό διάστημα, και οι ίδιοι οι κρατούμενοι προτιμούσαν να βρίσκονται στο χώρο υποδοχής παρά στις κύριες πτέρυγες.

Η CPT συνιστά να επιπλωθούν κατάλληλα τα δύο κελιά εάν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για παραμονή μεγαλύτερη των 48 ωρών και να προσφέρεται σε όλα τα άτομα που φιλοξενούνται σε αυτά τα κελιά τουλάχιστον μία ώρα υπαίθριας

άσκησης καθημερινά. Περαιτέρω, εάν τα κελιά αυτά πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για τη φιλοξενία ευάλωτων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των κρατουμένων με σωματικές αναπηρίες, πρέπει να προσαρμοστούν και να επιπλωθούν ανάλογα.

4. Προσωπικό των καταστημάτων κράτησης

47. Η τραγική κατάσταση του προσωπικού σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκαν ήταν κραυγαλέα και υπονόμευε σαφώς τη λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος. Δυστυχώς, δεν έχει σημειωθεί καμία πρόοδος από τις Ελληνικές αρχές για την αντιμετώπιση του εντελώς ανεπαρκούς αριθμού προσωπικού στα καταστήματα κράτησης από τότε που η CPT έθεσε ρητά το θέμα αυτό στη δημόσια δήλωση του 2011 για την Ελλάδα όσον αφορά τα καταστήματα κράτησης.

Η CPT έχει επανειλημμένα τονίσει ότι ο ανεπαρκής αριθμός προσωπικού κράτησης καθιστά τα καταστήματα κράτησης ανασφαλή τόσο για τους κρατούμενους όσο και για το προσωπικό, ειδικότερα, εμποδίζει κάθε προσπάθεια για τη διατήρηση αποτελεσματικού ελέγχου, γεγονός που συχνά οδηγεί σε ισχυρότερες ομάδες κρατουμένων να μπορούν να ασκούν ανεξέλεγκτα τις εξουσίες τους σε άλλους κρατούμενους. Η αντιπροσωπεία παρατήρησε στα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε πώς ο πληθυσμός των κρατουμένων διαχωρίζεται κατά μήκος εθνοτικών/πολιτισμικών γραμμών και ότι σε κάθε μία από αυτές τις συγκεκριμένες ομάδες υπάρχει μια καθορισμένη ιεραρχική δομή, την οποία όλοι οι κρατούμενοι που ανήκουν στην εν λόγω ομάδα είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν. Ήταν επίσης προφανές ότι το προσωπικό των καταστημάτων κράτησης σε πολλές περιπτώσεις βασιζόταν στους ηγέτες αυτών των ομάδων για να διατηρήσει την τάξη σε ένα ίδρυμα.

Επιπλέον, τα χαμηλά επίπεδα προσωπικού καθιστούν σχεδόν αδύνατη την παροχή ενός αποδεκτού καθεστώτος για τους κρατούμενους.

48. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της CPT κατά την επίσκεψή της το 2019, στο *κατάστημα κράτησης Νιγρίτας*, σε μια κανονική ημερήσια βάρδια υπηρετούσαν μόνο
ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ
MARIA KARAGEORGOU

οκτώ δεσμοφύλακες, ένας αναπληρωτής αρχιφύλακας και ο αρχιφύλακας για 719 κρατούμενους που φιλοξενούνταν σε 20 ορόφους και στη χωριστή πειθαρχική μονάδα. Αυτό είναι σαφώς ανεπαρκές για την αποτελεσματική λειτουργία του καταστήματος κράτησης, λαμβανομένου υπόψη ότι έπρεπε να τοποθετηθούν φύλακες στους θαλάμους ελέγχου των πέντε επιχειρησιακών πτερύγων και τουλάχιστον ένας στο κεντρικό γραφείο ελέγχου. Φύλακες χρειάζονταν για τη συνοδεία στο σχολείο, την υγειονομική περίθαλψη και τους χώρους εργασίας και για τη διαχείριση των νέων εισαγωγών και αναχωρήσεων. Ένας μόνο αξιωματικός φύλαξης καθόταν μόνος του σε έναν σκοτεινό θάλαμο μεταξύ των δύο μονάδων μιας πτέρυγας, επιβλέποντας περισσότερους από 130 κρατούμενους κοιτάζοντας επί ώρες διάφορες οθόνες υπολογιστών. Αυτή η προσέγγιση δύσκολα μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη υποστηρικτικών σχέσεων με τους κρατούμενους και αποτελεί το αντίθετο μιας δυναμικής προσέγγισης της ασφάλειας. Επιπλέον, δεν είναι μόνο επικίνδυνη τόσο για τους κρατούμενους όσο και για το προσωπικό, αλλά και αμελής για την ευημερία των εν λόγω υπαλλήλων φύλαξης.

49. Στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, δεν έχει γίνει τίποτα για τη βελτίωση του αριθμού του προσωπικού φύλαξης εντός του καταστήματος κράτησης από την επίσκεψη του 2019. Με συνολικό αριθμό 133 υπαλλήλων φύλαξης, μια βέλτιστη ημερήσια βάρδια αποτελείτο από περίπου 33 υπαλλήλους (συμπεριλαμβανομένων τριών βοηθών αρχιφυλάκων) που επέβλεπαν τις πτέρυγες, τις αυλές, τους διαδρόμους, την κουζίνα, τους χώρους επισκεπτηρίου, το ιατρείο, τις αποθήκες, το σχολείο και την ασφάλεια. Για έναν πληθυσμό 1.885 κρατουμένων, αυτός ο αριθμός προσωπικού είναι επικίνδυνα και ανεύθυνα χαμηλός. Οι πέντε μεγάλες πτέρυγες φιλοξενίας συνέχισαν να διαθέτουν μόνο έναν ή δύο φύλακες που ήταν υπεύθυνοι για την επίβλεψη 238 έως 449 κρατουμένων. Μια τέτοια κατάσταση πραγμάτων συνιστά παράλειψη του καθήκοντος φροντίδας που έχει ανατεθεί στο κράτος όταν στερεί την ελευθερία ενός ατόμου, καθώς και τοποθέτηση του μέλους του προσωπικού σε μια κατάσταση όπου δεν μπορεί να ασκήσει καμία εξουσία και πρέπει να εξετάσει την ασφάλειά του. Πράγματι, ένας μόνο υπάλληλος φύλαξης μπορεί να "διαχειριστεί" την πτέρυγα μόνο με την υποστήριξη πολλών κρατουμένων που

εισέρχονται και εξέρχονται από την πτέρυγα και με την εξουσία των αρχηγών μεταξύ των κρατουμένων.

50. Τα επίπεδα στελέχωσης των υπαλλήλων φύλαξης στα άλλα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκαν ήταν λιγότερο δραματικά. Στο κατάστημα κράτησης Κέρκυρας, υπήρχε ένα σύνολο 62 δεσμοφυλάκων (συμπεριλαμβανομένου του προϊσταμένου) με 12 κενές θέσεις για αριθμό 227 κρατουμένων. Παρ' όλα αυτά, η διοίκηση ανησυχούσε ιδιαίτερα για το γεγονός ότι το προσωπικό είχε συγκεντρώσει πάνω από 1.000 ώρες υπερωριακής εργασίας οι οποίες δεν είχαν αποζημιωθεί. Στο κατάστημα κράτησης Χίου, 31 από τις 40 θέσεις δεσμοφυλάκων ήταν καλυμμένες και, στο κατάστημα κράτησης Κω, 28 από τις 38 θέσεις. Τέτοιοι αριθμοί θα ήταν αποδεκτοί εάν τα καταστήματα κράτησης δεν ήταν τόσο σοβαρά υπερπλήρη. **Η CPT συνιστά να ληφθούν μέτρα για την πλήρωση των κενών θέσεων δεσμοφυλάκων το συντομότερο δυνατό και στα τρία καταστήματα κράτησης.**

51. Οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την αντιπροσωπεία της CPT ότι η διαδικασία πρόσληψης του 2017 για τους υπαλλήλους φύλαξης είχε καθυστερήσει, καθώς προφανώς τα τεστ φυσικής κατάστασης δεν μπορούσαν να οργανωθούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19. Παρ' όλα αυτά, με ανακοίνωση της 7ης Ιανουαρίου 2022, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη ενημέρωσε την CPT ότι στις 28 Δεκεμβρίου 2021 είχαν εγκριθεί τα αποτελέσματα για 557 θέσεις στο Υπουργείο και ότι είχαν επίσης εγκριθεί άλλες 381 προγραμματισμένες θέσεις. Πρόκειται για ευπρόσδεκτη είδηση. Παρ' όλα αυτά, δεν είναι σαφές αν όλες αυτές οι προσληφθείσες θέσεις αφορούν τα καταστήματα κράτησης και, ακόμη και αν είναι, παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκείς για την εξασφάλιση πλήρους στελέχωσης με προσωπικό φύλαξης σε όλα τα καταστήματα κράτησης.

52. **Η CPT καλεί τις Ελληνικές αρχές να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι ο αριθμός των σωφρονιστικών υπαλλήλων που εργάζονται στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού και στο Κατάστημα Κράτησης Νιγρίτας καθώς και στα άλλα μεγάλα καταστήματα κράτησης πρότυπου τύπου θα**

MARIA KARAGEΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

αυξηθεί σημαντικά. Περαιτέρω, η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της προς τις Ελληνικές αρχές να επανεξετάσουν τα επίπεδα προσωπικού σε όλα τα Ελληνικά καταστήματα κράτησης για να προσδιορίσουν τον αριθμό που απαιτείται για να εγγυηθούν έναν αποτελεσματικό έλεγχο και ένα ασφαλές περιβάλλον τόσο για τους κρατούμενους όσο και για το προσωπικό. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή επιθυμεί να ενημερωθεί για τον αριθμό των στελεχών φύλαξης που οι Ελληνικές αρχές θεωρούν απαραίτητο για να διασφαλίσουν την ορθή διαχείριση και λειτουργία κάθε καταστήματος κράτησης, συνοδευόμενο από τον αριθμό των φυλάκων που υπάρχουν σήμερα σε κάθε κατάσταση κράτησης.

Η Επιτροπή θα ήθελε επίσης να ενημερωθεί σχετικά με το πρόγραμμα αρχικής εκπαίδευσης που πρέπει να παρακολουθήσουν οι νεοπροσληφθέντες σωφρονιστικοί υπάλληλοι πριν από την τοποθέτησή τους σε ένα κατάστημα κράτησης, καθώς και σχετικά με τα καταστήματα κράτησης στα οποία τοποθετήθηκε το νέο προσωπικό.

Επιπλέον, η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της προς τις Ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης στην Ελλάδα, ιδίως με τη σταδιακή κατάργηση της εκτεταμένης προσφυγής σε διπλές βάρδιες και απλήρωτες υπερωρίες.

53. Η αντιπροσωπεία της CPT εντυπωσιάστηκε από το γεγονός ότι πολλοί από το προσωπικό που συνάντησε παρέμειναν αφοσιωμένοι στη δουλειά τους παρά τις κακές συνθήκες εργασίας και την έλλειψη υποστήριξης από τις κρατικές αρχές.

Στο προσωπικό πρέπει να παρέχεται υποστήριξη, μεταξύ άλλων μέσω μαθημάτων κατάρτισης και αναγνώρισης των απαιτητικών καθηκόντων που πρέπει να εκτελούν, τα οποία επί του παρόντος απουσιάζουν. Το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη πρέπει να επενδύσει όχι μόνο στην αύξηση του αριθμού των σωφρονιστικών υπαλλήλων στα ιδρύματα, αλλά και στην κατάρτιση και την επαγγελματική τους ανάπτυξη. Στο προσωπικό θα πρέπει να προσφέρεται ένας ελάχιστος αριθμός ημερών

ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης κάθε χρόνο, τόσο ως μέσο ανανέωσης των δεξιοτήτων τους όσο και για την ανάπτυξη της ομαδικότητας. Δεδομένου ότι πάνω από το ήμισυ του πληθυσμού των καταστημάτων κράτησης αποτελείται από αλλοδαπούς υπηκόους, η εκπαίδευση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει την προώθηση της μάθησης στους τομείς της διαφορετικότητας και των διαπροσωπικών δεξιοτήτων. Θα πρέπει επίσης να παρέχεται επαγγελματική κατάρτιση για τους ανώτερους διευθυντές των καταστημάτων κράτησης και να προωθούνται οι δυνατότητες εξέλιξης της σταδιοδρομίας τους. Το προσωπικό θα πρέπει επίσης να αμείβεται με μισθό ανάλογο των καθηκόντων του.

Περαιτέρω, η CPT θεωρεί ότι η στελέχωση των καταστημάτων κράτησης θα πρέπει να αντικατοπτρίζει την κοινωνία και, για το σκοπό αυτό, η στελέχωση με μεικτά φύλα μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο. Η παρουσία ανδρικού και γυναικείου προσωπικού σε όλα τα καταστήματα κράτησης μπορεί να έχει ευεργετική επίδραση τόσο ως προς το ήθος του καταστήματος κράτησης όσο και ως προς την προώθηση ενός βαθμού κανονικότητας σε έναν τόπο κράτησης. Επιπλέον, θα πρέπει να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για την πρόσληψη προσωπικού από ορισμένες από τις μεγαλύτερες μειονοτικές ομάδες που απαρτίζουν τον πληθυσμό των καταστημάτων κράτησης, όπως οι αλβανόφωνοι, οι αραβόφωνοι, οι ομιλητές Παστού και Ουρντού.

54. Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της προς τις Ελληνικές αρχές να αναπτύξουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την εκπαίδευση του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένης της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, προκειμένου να ενισχυθούν τα κίνητρα και η απόδοση των σωφρονιστικών υπαλλήλων.

Στο πλαίσιο αυτού του σχεδίου, η CPT θα ήθελε να ενημερωθεί για την προβλεπόμενη ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση για όλους τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, καθώς και για τις προοπτικές προώθησης της μεικτής στελέχωσης των καταστημάτων κράτησης με προσωπικό διαφορετικών φύλων και της πρόσληψης προσωπικού με διαφορετικές γλωσσικές δεξιότητες. Θα πρέπει να προβλεφθεί επαγγελματική κατάρτιση για τους ανώτερους διευθυντές των καταστημάτων κράτησης με σκοπό την καθιέρωση μιας επαγγελματικής

διοικητικής σταδιοδρομίας στο Ελληνικό σφρονοιστικό σύστημα. Αυξημένοι πόροι θα πρέπει επίσης να διατεθούν για την υποστήριξη του προσωπικού, ιδίως με μέσα όπως η καθοδήγηση και η παροχή ατομικής ψυχολογικής συμβουλευτικής όταν απαιτείται.

55. Η έλλειψη προσωπικού δεν αφορά μόνο τους υπαλλήλους φύλαξης, αλλά και άλλες θέσεις, όπως διοικητικό προσωπικό, κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους, καθώς και εξωτερικούς φρουρούς της περιμέτρου. Όλα τα καταστήματα κράτησης ήταν σοβαρά υποστελεχωμένα σε αυτούς τους τομείς. Για παράδειγμα, στα καταστήματα κράτησης Κέρκυρας, Χίου και Κω δεν εργαζόταν κανένας κοινωνικός λειτουργός ή ψυχολόγος, γεγονός που σαφώς έχει αντίκτυπο στις προετοιμασίες για την επιστροφή στην κοινότητα, στις επαφές με τον έξω κόσμο και σε άλλες ανάγκες πρόνοιας των κρατούμενων. Επιπλέον, η αδυναμία της διοίκησης των καταστημάτων κράτησης να παρέχει πληροφορίες στους κρατούμενους και να απαντά εγκαίρως στα αιτήματά τους έχει αντίκτυπο στην ευταξία εντός του ιδρύματος. Η αντιπροσωπεία σημείωσε ότι ορισμένα καταστήματα κράτησης αναγκάζονται να χρησιμοποιούν κρατούμενους για τη συντήρηση του εξοπλισμού ασφαλείας και τη συνδρομή στις οικονομικές λογιστικές εργασίες λόγω έλλειψης ειδικευμένου προσωπικού.

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για την πλήρωση των κενών θέσεων προσωπικού στα καταστήματα κράτησης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη διασφάλιση ότι κάθε κατάστημα κράτησης διαθέτει την κατάλληλη συμμετοχή κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων.

5. Υγειονομική περίθαλψη

α. Υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης στο κατάστημα κράτησης

56. Οι εκτεταμένες ελλείψεις που εντόπισε η CPT κατά τις προηγούμενες επισκέψεις της όσον αφορά την κατάσταση των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης στα καταστήματα κράτησης ήταν και πάλι εμφανείς κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του 2021. Προβληματικά ζητήματα όπως η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, οι

MARIA KARAGEORGIOU

MARIA KARAGEORGIOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

ιατρικές εξετάσεις κατά την άφιξη, το ιατρικό απόρρητο και η πολιτική υγειονομικής περίθαλψης σχετικά με την κατάχρηση ουσιών επιδεινώνονται από τη συνεχιζόμενη σοβαρή έλλειψη προσωπικού υγειονομικής περίθαλψης και τη συνεχιζόμενη έλλειψη ολοκληρωμένης διαχείρισης των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης.

Η CPT επισήμανε ότι ένα πρόγραμμα συνεργασίας μεταξύ των Ελληνικών αρχών και του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη στήριξη της υγειονομικής περίθαλψης στα καταστήματα κράτησης είχε ως αποτέλεσμα την κατάρτιση ορισμένων πρωτοκόλλων, κατευθυντήριων γραμμών και εγχειριδίου, καθώς και την έναρξη σειράς συνεδριών κατάρτισης. Αποτελούν μια ευπρόσδεκτη αρχή, αλλά απαιτείται πολύ πιο θεμελιώδης δράση προκειμένου τα καταστήματα κράτησης να είναι σε θέση να παρέχουν ίση φροντίδα στους κρατούμενους.

57. Όσον αφορά το προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης, στο κατάστημα κράτησης Χίου, ένας αγροτικός γιατρός επισκέπτεται το κατάστημα κράτησης δύο έως τρία πρωινά την εβδομάδα. Επικουρήθηκε από έναν βοηθό γραφείου και έναν δεσμοφύλακα, ο οποίος ήταν υπεύθυνος για την προετοιμασία όλων των φαρμάκων που έπρεπε να χορηγηθούν από άλλους δεσμοφύλακες. Η αντιπροσωπεία διαπίστωσε ότι ο γιατρός εκτελεί τα καθήκοντά του επαγγελματικά, αλλά πρέπει να υποστηρίζεται από νοσηλεύτη.

Στο κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας, ένας γιατρός επισκέπτεται το κατάστημα κράτησης δύο φορές την εβδομάδα για συνολικά οκτώ ώρες με την υποστήριξη ενός νοσοκόμου πλήρους απασχόλησης· ωστόσο, ο γιατρός εγκατέλειψε το νησί για να εργαστεί στην Αθήνα και ο νοσοκόμος αναμενόταν να απουσιάσει για προσωπικούς λόγους καθ' όλη τη διάρκεια του 2022, χωρίς να υπάρχουν αντικαταστάτες. Ένας οδοντίατρος επισκέπτεται επίσης δύο φορές την εβδομάδα για συνολικά πέντε ώρες. Ωστόσο, δεν υπήρξε επίσκεψη ψυχιάτρου (περίπου 10 επισκέψεις το μήνα πραγματοποιήθηκαν στο τοπικό νοσοκομείο) ούτε ψυχολόγος. Κατά συνέπεια, η διαχείριση της υπηρεσίας υγειονομικής περίθαλψης πραγματοποιήθηκε πράγματι από τους δύο σωφρονιστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι ήταν παρόντες κατά τη διάρκεια

ιατρικών επισκέψεων και είχαν πρόσβαση σε όλα τα ιατρικά αρχεία. Αυτό το προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης είναι εντελώς ανεπαρκές για τις ανάγκες περισσότερων από 220 κρατουμένων.

Στο κατάστημα κράτησης της Κω δεν υπήρχε αγροτικός γιατρός από τις 9 Σεπτεμβρίου 2021 και τα καθήκοντα υγειονομικής περίθαλψης εκτελούνται από καρδιολόγο (τρεις ώρες την εβδομάδα) και από γενικό ιατρό (μία ώρα δύο φορές την εβδομάδα). Υποστηρίχθηκαν από κρατούμενο που εργαζόταν ως βοηθός νοσοκόμος, ο οποίος διέθετε πιστοποιητικό πρώτων βοηθειών και ο οποίος εμφανίστηκε να εργάζεται επτά ημέρες την εβδομάδα, προετοιμάζοντας τα φάρμακα για τη χορήγηση, πραγματοποιώντας ταχείες δοκιμασίες αντιγόνων για τον ιό SARS-CoV-2 και τηρώντας τα ιατρικά αρχεία. Η παροχή τηλεϊατρικής σε νοσοκομείο Αττικής αναμενόταν να ξεκινήσει το 2022.

58. Η κατάσταση στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού Υπήρχε ένας καρδιολόγος που λειτουργούσε ως συντονιστής υγειονομικής περίθαλψης και ο οποίος απασχολούνταν με πλήρη απασχόληση. Υποστηριζόταν από τέσσερις γενικούς ιατρούς μερικής απασχόλησης που επισκέπτονταν το ίδρυμα για δύο ώρες την εβδομάδα και από δύο επιπλέον γενικούς ιατρούς που επισκέπτονταν το ίδρυμα μία φορά την εβδομάδα για επτά ώρες μεταξύ 16.00 και 23.00. Επιπλέον, υπήρχε ένας φαρμακοποιός και 14 ιατροί³³ που είχαν συμβληθεί για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών μία φορά την εβδομάδα. Ωστόσο, υπήρχαν μόνο δύο νοσηλευτές πλήρους απασχόλησης (και οι δύο βρίσκονταν σε αναρρωτική άδεια κατά τη διάρκεια της επίσκεψης) και πέντε σωφρονιστικοί υπάλληλοι διορισμένοι στην ιατρική μονάδα, οι οποίοι, σύμφωνα με πληροφορίες, δεν είχαν καμία ιατρική εκπαίδευση.

³³ Συμπεριλαμβάνονται ένας ουρολόγος, ένας αιματολόγος, ένας χειρουργός, ένας πνευμονολόγος, ένας νευρολόγος, ένας ορθοπαιδικός, τρεις ψυχίατροι (δύο από τους οποίους δεν είχαν εργαστεί από τον Ιούλιο του 2021 και ο τρίτος δεν είχε πραγματοποιήσει καμία επίσκεψη τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2021), ένας δερματολόγος, ένας ενδοκρινολόγος, ένας οφθαλμίατρος και ένας καρδιολόγος.

Ένας οδοντίατρος³⁴ ήταν παρών δύο φορές την εβδομάδα για συνολικά πέντε ώρες. Επιπλέον, πέντε κρατούμενοι εργάζονταν ως νοσοκόμοι, λόγω της έλλειψης προσωπικού υγειονομικής περίθαλψης. Για ένα ίδρυμα 1.885 κρατουμένων αυτό είναι εντελώς ανεπαρκές.

59. Η έλλειψη υγειονομικού προσωπικού στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας ήταν ιδιαίτερα ανησυχητική. Υπήρχε μόνο ένας νοσηλευτής που εργαζόταν σε τρεις 12ωρες βάρδιες κάθε εβδομάδα, πράγμα που σήμαινε ότι τις νύχτες, τα Σαββατοκύριακα, τις Δευτέρες, τις Πέμπτες και τις αργίες δεν υπήρχε κανένας επαγγελματίας υγείας στο κατάστημα κράτησης. Ο νοσηλευτής υποστηριζόταν από τρεις κρατούμενους που εργάζονταν ως βοηθοί νοσηλευτές και είχαν πρόσβαση σε όλους τους χώρους, τα φάρμακα και τα έγγραφα. Ένας γιατρός από το κοινοτικό κέντρο υγειονομικής περίθαλψης επισκεπτόταν το κατάστημα κράτησης βάσει δρομολογίου μία φορά την εβδομάδα για πέντε ώρες (συνήθως τις Τρίτες), γεγονός που υπονόμεινε κάθε συνέχεια της περίθαλψης. Ο χρόνος αναμονής για την επίσκεψη σε γιατρό ήταν περίπου δύο εβδομάδες. Οι ψυχιατρικές διαβουλεύσεις γίνονταν μία φορά την εβδομάδα μέσω διαδικτύου, γεγονός που, αν και αποτελούσε βελτίωση με έξι έως οκτώ ασθενείς να παρακολουθούνται κάθε εβδομάδα, ήταν πολύ λίγο για να καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού³⁵. Ένας οδοντίατρος επισκεπτόταν δύο φορές την εβδομάδα. Είναι σαφές ότι αυτά τα επίπεδα προσωπικού είναι εντελώς ανεπαρκή για έναν επίσημο πληθυσμό καταστήματος κράτησης 600 ατόμων και ακόμη περισσότερο όταν τα επίπεδα πληρότητας ξεπερνούσαν τα 700 άτομα.

Επιπλέον, η αντιπροσωπεία έμαθε ότι η πρόσβαση σε εξειδικευμένη περίθαλψη στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας γινόταν όλο και πιο δύσκολη, καθώς ειδικότητες όπως η

³⁴ Ένας δεύτερος οδοντίατρος είχε απολυθεί αφού πιάστηκε να εισάγει λαθραία ένα κινητό τηλέφωνο στο κατάστημα κράτησης.

³⁵ Υπήρχε λίστα αναμονής 38 ασθενών για να δουν τον ψυχίατρο, πρέπει να σημειωθεί ότι περίπου το 35% του πληθυσμού ήταν άτομα με προβλήματα χρήσης ουσιών και ότι 200 άτομα στο κατάστημα κράτησης λάμβαναν ψυχοτρόπα φάρμακα.

οφθαλμολογία, η ογκολογία και η γαστρεντερολογία δεν ήταν πλέον διαθέσιμες στην κοντινή πόλη των Σερρών, αλλά απαιτούσαν μεταφορά στη Θεσσαλονίκη.

60. Υπό το πρίσμα των σοβαρών ελλείψεων προσωπικού που εντοπίστηκαν ανωτέρω, η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της σύμφωνα με την οποία, ως αρχικό μέτρο, οι ελληνικές αρχές πρέπει να ενισχύσουν επειγόντως τα επίπεδα προσωπικού στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης ως εξής:

Στα καταστήματα κράτησης της Χίου και της Κω, να εξασφαλίσουν ότι κάθε κατάσταση κράτησης έχει καθημερινή νοσηλευτική παρουσία·

Στο κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας, να εξασφαλίσουν την εισαγωγή του Ισοδύναμου Πλήρους Απασχόλησης (ΠΑ) 0,5 γενικών ιατρών και δύο νοσοκόμων ΠΑ·

Στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας, να εξασφαλίσουν την συμβολή ΠΑ 1,5 γενικών γιατρών πλήρους απασχόλησης και να ενισχυθεί σημαντικά το εξειδικευμένο νοσηλευτικό προσωπικό σε τουλάχιστον 6 νοσηλευτές πλήρους απασχόλησης, το νοσηλευτικό προσωπικό θα πρέπει να είναι παρόν στο κατάστημα κράτησης κάθε ημέρα της εβδομάδας·

στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, να εξασφαλίσουν την συμβολή των ΠΑ 3 γενικών ιατρών και 12 νοσηλευτών ΠΕΑ, εκ των οποίων τουλάχιστον δύο θα πρέπει να έχουν εργασιακή εμπειρία στον τομέα της ψυχικής υγείας.

Στο κατάστημα κράτησης της Κέρκυρας, θα πρέπει να θεσπιστούν ρυθμίσεις ώστε να διασφαλίζεται η τακτική συμμετοχή ψυχιάτρου και κλινικώς εκπαιδευμένου ψυχολόγου. Επιπλέον, ο αριθμός των οδοντιατρικών και ψυχιατρικών επισκέψεων θα πρέπει να αυξηθεί, ιδίως στα Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού και Νιγρίτας.

61. Η CPT επαναλαμβάνει επίσης τη μακροχρόνια σύστασή της ότι οι κρατούμενοι δεν θα πρέπει να συμμετέχουν στην εκτέλεση των καθηκόντων υγειονομικής περίθαλψης και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να πραγματοποιούν τη χορήγηση φαρμάκων και/ή να έχουν πρόσβαση σε ιατρικά αρχεία. Η CPT επιθυμεί να λάβει χρονοδιάγραμμα για τη σταδιακή κατάργηση της χρήσης κρατουμένων για την εκτέλεση καθηκόντων υγειονομικής περίθαλψης στις εγκαταστάσεις στις οποίες πραγματοποιήθηκε επίσκεψη.

Επιπλέον, η CPT επαναλαμβάνει ότι, κατ' αρχήν, οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι δεν θα πρέπει να ασκούν ιατρικά καθήκοντα. Εν αναμονή της πρόσληψης επαρκούς υγειονομικού προσωπικού, οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι που δεν διαθέτουν τα σχετικά προσόντα δεν θα πρέπει να ασκούν νοσηλευτικά καθήκοντα. Επιπλέον, οι ειδικευμένοι σωφρονιστικοί υπάλληλοι που εργάζονται στην υγειονομική υπηρεσία ενός καταστήματος κράτησης θα πρέπει να τελούν υπό την εποπτεία του ανώτερου ιατρού/υπεύθυνου νοσοκόμου που είναι αρμόδιος για την υπηρεσία.

Η CPT θα ήθελε επίσης να λάβει περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις ρυθμίσεις για την παροχή τηλεϊατρικής στο κατάστημα κράτησης Κω.

62. Η πρακτική της προετοιμασίας και της χορήγησης φαρμάκων διαπιστώθηκε εκ νέου ως θεμελιωδώς μη ασφαλής σε όλα τα καταστήματα κράτησης στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη. Για παράδειγμα, οι κρατούμενοι που είχαν προσληφθεί ως βοηθοί νοσοκόμοι προετοιμάζονταν και διέθεταν φάρμακα, συμπεριλαμβανομένων ψυχοτρόπων φαρμάκων, στις πτέρυγες χωρίς την παρουσία ή την επίβλεψη του προσωπικού κράτησης ή υγειονομικής περίθαλψης. Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της να επανεξεταστεί το σύστημα διανομής και χορήγησης φαρμάκων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι είναι ασφαλές και υπεύθυνο.

63. Ο ιατρικός έλεγχος κατά την εισαγωγή θα πρέπει γενικά να διενεργείται εντός 24 ωρών, αρχικά από νοσηλεύτη και στη συνέχεια από γιατρό, εφόσον απαιτείται.

Ωστόσο, αυτό δεν συνέβαινε ακόμη σε κανένα από καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκαν. Στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, όλοι οι νεοεισερχόμενοι κρατούμενοι εξετάζονται για ηπατίτιδα Β και C και για HIV και τους παρέχεται ακτινογραφία θώρακα. Αντίθετα, στα άλλα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκαν, ο ιατρικός έλεγχος συνίσταται απλώς στην υποβολή ερωτήσεων για το βασικό ιατρικό ιστορικό και στη λήψη της αρτηριακής πίεσης. Ωστόσο, αρκετοί κρατούμενοι δεν είχαν εξεταστεί για περισσότερο από μία εβδομάδα μετά την εισαγωγή τους και ορισμένοι δεν είχαν καμία καταχώρηση στον ιατρικό τους φάκελο. Πράγματι, εκτός από το κατάστημα κράτησης Χίου, οι ιατρικοί φάκελοι ήταν συχνά ανεπαρκώς σχολιασμένοι και η αντιπροσωπεία παρατήρησε ότι οι γιατροί μπορεί να μην σημείωναν τίποτα στους ιατρικούς φακέλους παρά το γεγονός ότι είχαν δει αρκετούς κρατούμενους κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίας. Περαιτέρω, ο έλεγχος για μολυσματικές ασθένειες δεν διενεργείται συνήθως και η φυσική εξέταση πραγματοποιείται μόνο εάν ο κρατούμενος θέσει ιατρικό ζήτημα.

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της προς τις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι κάθε νεοεισερχόμενος κρατούμενος θα πρέπει να εξετάζεται διεξοδικά και να εξετάζεται σωματικά από γιατρό ή πλήρως ειδικευμένο νοσηλευτή που θα αναφέρεται σε γιατρό εντός 24 ωρών από την εισαγωγή του και ότι τα αποτελέσματα θα πρέπει να σημειώνονται επιμελώς στον προσωπικό ιατρικό φάκελο του κρατουμένου. Περαιτέρω, σε όλους τους νεοεισερχόμενους κρατούμενους θα πρέπει να προσφέρεται συστηματικά έλεγχος για μεταδοτικές ασθένειες όπως η ηπατίτιδα Β και C, ο ιός HIV και η φυματίωση.

64. Όσον αφορά τον έλεγχο και την καταγραφή των τραυματισμών, η CPT έχει επανειλημμένα τονίσει τον σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει το προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης στην πρόληψη της κακομεταχείρισης μέσω της επιμελούς και ακριβούς καταγραφής των τραυματισμών. Για το σκοπό αυτό, η CPT έχει περιγράψει λεπτομερώς τι πρέπει να περιλαμβάνει το αρχείο που συντάσσεται μετά την ιατρική εξέταση ενός κρατουμένου - είτε πρόκειται για νεοαφιχθέντα είτε για κρατούμενο μετά

από βίαιο περιστατικό κατάσταση κράτησης.³⁶ Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης 2021, δεν υπήρχε ακόμη τυποποιημένη πρακτική για την καταγραφή των τραυματισμών και η αντιπροσωπεία παρατήρησε ότι οι καταχωρίσεις στα μητρώα τραυματισμών και στους ατομικούς ιατρικούς φακέλους ήταν γενικά ανεπαρκείς. Επιπλέον, δεν υπήρχαν σαφώς καθορισμένες τυποποιημένες διαδικασίες για να αναφέρουν οι γιατροί στον αρμόδιο εισαγγελέα τυχόν καταγγελίες για κακομεταχείριση από αστυνομικούς.

Κατά την άποψη της CPT, η ακριβής και έγκαιρη τεκμηρίωση και αναφορά των ιατροδικαστικών ιατρικών στοιχείων θα είναι συχνά ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα των ερευνών σχετικά με ισχυρισμούς κακομεταχείρισης, οι οποίες με τη σειρά τους θα λειτουργήσουν ως ισχυρό αποτρεπτικό μέσο κατά της διάπραξης κακομεταχείρισης στο μέλλον. Για να μπορέσουν οι ιατρικές υπηρεσίες των καταστημάτων κράτησης να διαδραματίσουν πλήρως το ρόλο τους στην πρόληψη της κακομεταχείρισης, κάθε γιατρός των καταστημάτων κράτησης οφείλει να εξετάζει, να καταγράφει και να αναφέρει διεξοδικά όλους τους τραυματισμούς που διαπιστώνονται στους κρατούμενους, όπως έχει επισημάνει η Επιτροπή σε προηγούμενες εκθέσεις επισκέψεων. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του 2021, η CPT συνάντησε αρκετούς κρατούμενους οι οποίοι προέβαλαν ισχυρισμούς για κακομεταχείριση από την αστυνομία, αλλά οι οποίοι δεν είχαν εξεταστεί σωστά από γιατρό κατά την είσοδό τους στο κατάστημα κράτησης και για τους οποίους δεν υπήρχε σωστή καταγραφή των τραυματισμών στον ιατρικό φάκελο.

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της να ληφθούν μέτρα σε όλα τα ιδρύματα ώστε να διασφαλιστεί ότι ο φάκελος που συντάσσεται μετά την ιατρική εξέταση ενός κρατουμένου - είτε πρόκειται για νεοαφιχθέντα είτε για κρατούμενο μετά από βίαιο περιστατικό στο κατάστημα κράτησης - συμμορφώνεται με τις διαδικασίες που ορίζει η CPT στην παράγραφο 50 της έκθεσής της για την

³⁶ Βλ. CPT/Inf (2014) 26, παράγραφος 129· Βλ. επίσης το τμήμα σχετικά με την τεκμηρίωση και την αναφορά ιατρικών στοιχείων κακομεταχείρισης στην 23η Γενική Έκθεση για τις δραστηριότητες της CPT: CPT/Inf (2013) 29, παράγραφοι 71 έως 84.

επίσκεψη του 2019. Θα πρέπει επίσης να γίνει αναφορά στο Πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης του 1999 για την αποτελεσματική διερεύνηση και τεκμηρίωση των βασανιστηρίων και άλλων σκληρών, απάνθρωπων ή εξευτελιστικών μεταχειρίσεων ή τιμωριών.

65. Η αντιπροσωπεία της CPT παρατήρησε ότι το ιατρικό απόρρητο στα καταστήματα κράτησης Κέρκυρας, Κορυδαλλού και Νιγρίτας παραμένει ένα σοβαρό πρόβλημα. Για παράδειγμα, στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, ένας κρατούμενος σε κάθε πτέρυγα συγκέντρωνε τις αιτήσεις των κρατουμένων για επίσκεψη σε γιατρό ή νοσηλεύτη και συχνά βοηθούσε τους άλλους κρατουμένους να γράψουν την αίτηση. Στη μονάδα υγειονομικής περίθαλψης, οι κρατούμενοι εξετάζονται σε ανοιχτούς χώρους, με την παρουσία του προσωπικού φύλαξης, άλλων ασθενών και του προσωπικού των κρατουμένων. Δεν υπάρχει ιδιωτικότητα όταν οι κρατούμενοι μιλούν με τους εργαζόμενους στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης. Επιπλέον, οι κρατούμενοι που εργάζονται στη μονάδα υγειονομικής περίθαλψης έχουν πρόσβαση σε όλους τους ιατρικούς φακέλους. Πράγματι, η εργασία των κρατουμένων που εργάζονται στη μονάδα υγειονομικής περίθαλψης σε τέσσερα από τα πέντε καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκαν ήταν ειδικά η διαχείριση των ιατρικών φακέλων.

Η CPT επαναλαμβάνει την πάγια σύστασή της προς τις Ελληνικές αρχές να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση του ιατρικού απορρήτου τόσο των επισκέψεων όσο και των ιατρικών δεδομένων. Αυτό απαιτεί την πρόσληψη επιπλέον νοσηλευτών, όπως συνιστάται παραπάνω (βλ. παράγραφο 60).

66. Όσον αφορά τη χρήση ουσιών και τα προγράμματα που εφαρμόζονται για την αντιμετώπισή της, η αντιπροσωπεία της CPT διαπίστωσε ότι στα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε επικρατούσε παρόμοια κατάσταση με εκείνη που περιγράφεται στην έκθεση για την επίσκεψη του 2019.³⁷ Το Κέντρο Θεραπείας

³⁷ Βλέπε CPT/Inf (2020) 15, παράγραφοι 53 και 54.

Εξαρτημένων από τα Ναρκωτικά Ατόμων (ΚΕΘΕΑ), παρέχει ψυχοκοινωνική συμβουλευτική και υποστήριξη κινήτρων στους κρατούμενους, αλλά χωρίς καμία θεραπεία με οπιοειδή αγωνιστές. Επιπλέον, ο αριθμός των συμβούλων παρέμενε υπερβολικά χαμηλός: για παράδειγμα, υπήρχαν μόνο τέσσερις τέτοιοι σύμβουλοι στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού.

Όσον αφορά τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ), εξακολουθεί να μην μπορεί να παράσχει καμία θεραπεία με οπιοειδή αγωνιστές εντός του καταστήματος κράτησης, γεγονός που αποτελεί σοβαρή ανεπάρκεια, δεδομένου ότι οι κρατούμενοι έχουν μεγάλη ανάγκη για μια τέτοια θεραπεία. Γενικότερα, οι ψυχίατροι που συναντήθηκαν στη φυλακή και οι οποίοι εργάζονται με κρατούμενους που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης από τα ναρκωτικά τόνισαν και πάλι την έλλειψη υπηρεσιών διερμηνείας για τη διασφάλιση σαφούς και ακριβούς επικοινωνίας με τους ασθενείς.

67. Η CPT θεωρεί ότι το κατάστημα κράτησης παρέχει την ευκαιρία να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα χρήσης ναρκωτικών πριν οι κρατούμενοι επιστρέψουν στην κοινότητα. Η βοήθεια που προσφέρεται στους κρατούμενους με προβλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά θα πρέπει να είναι ποικίλη, τα προγράμματα αποτοξίνωσης με θεραπεία υποκατάστασης για τους εξαρτημένους από τα ναρκωτικά ασθενείς θα πρέπει να συνδυάζονται με γνήσια ψυχοκοινωνικά και εκπαιδευτικά προγράμματα. Η δημιουργία μιας πτέρυγας χωρίς ναρκωτικά στα καταστήματα κράτησης για ορισμένες κατηγορίες κρατουμένων, μεταξύ άλλων για όσους έχουν ολοκληρώσει θεραπευτικά προγράμματα πριν ή κατά τη διάρκεια της φυλάκισης, μπορεί να αποβεί θετική, όπως δείχνει η εμπειρία από το κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού.

Περαιτέρω, όλο το υγειονομικό προσωπικό και, γενικότερα, οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι θα πρέπει να λαμβάνουν ειδική εκπαίδευση σε θέματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά. Θα πρέπει επίσης να τεθεί σε εφαρμογή αποτελεσματικά δια μέσου της φροντίδας σε συνεργασία με κοινοτικούς φορείς και οργανώσεις που ασχολούνται με

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

θέματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά. Επί του παρόντος, υπάρχουν στοιχεία αυτής της βοήθειας μέσω του ΚΕΘΕΑ και του ΟΚΑΝΑ στα μεγαλύτερα καταστήματα κράτησης που επισκεφθήκαμε. Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη να επεκταθεί το έργο τους και να αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη χρήση ουσιών στα καταστήματα κράτησης στο πλαίσιο μιας εθνικής στρατηγικής.

Οι στόχοι θα πρέπει να είναι μεταξύ άλλων: η εξάλειψη της προμήθειας ναρκωτικών στα καταστήματα κράτησης, η αντιμετώπιση των προβλημάτων χρήσης ουσιών μέσω του εντοπισμού και της συμμετοχής των χρηστών ναρκωτικών, της παροχής θεραπευτικών επιλογών και της διασφάλισης κατάλληλης ενδιάμεσης φροντίδας, η ανάπτυξη προτύπων, η παρακολούθηση και η έρευνα σε θέματα ναρκωτικών και η παροχή εκπαίδευσης και ανάπτυξης του προσωπικού.

68. Υπό το φως των παραπάνω παρατηρήσεων, η CPT καλεί τις Ελληνικές αρχές να **καταρτίσουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την παροχή βοήθειας σε κρατούμενους με προβλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά, στο πλαίσιο μιας εθνικής στρατηγικής σχετικά με τη χρήση ουσιών. Στο πλαίσιο αυτής της εθνικής προσέγγισης, η Επιτροπή συνιστά να μπορεί ο ΟΚΑΝΑ να προσφέρει θεραπεία με οπιοειδή αγωνιστές στα καταστήματα κράτησης και να διατίθενται επαρκείς υπηρεσίες διερμηνείας για την υποστήριξη του έργου των ψυχιάτρων και των ψυχολόγων. Επιπλέον, θα πρέπει να αυξηθεί ο αριθμός των συμβούλων που εργάζονται για το ΚΕΘΕΑ.**

Επιπλέον, η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να αρχίσουν να καταρτίζουν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη χρήση ουσιών από τους κρατούμενους, ώστε να εκτιμηθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι ανάγκες και η έκταση του προβλήματος και, ως εκ τούτου, να προσδιοριστούν καλύτερα τα μέτρα που απαιτούνται για την αντιμετώπισή του.

β. Ειδικό Κέντρο Υγείας Κορυδαλλού

69. Η αντιπροσωπεία της CPT πραγματοποίησε μια επίσκεψη παρακολούθησης στο Ειδικό Κέντρο Υγείας για να αξιολογήσει κατά πόσον η ποιότητα της θεραπείας των ασθενών είχε βελτιωθεί από την επίσκεψη του 2019 και για να διαπιστώσει σε ποιο βαθμό το Κέντρο είχε μετατραπεί σε μια ιατρική εγκατάσταση προσανατολισμένη στην επαγγελματική φροντίδα.

70. Μια θετική εξέλιξη αφορούσε τη μείωση του αριθμού των ασθενών από 191 το 2019 σε 85 κατά τη στιγμή της επίσκεψης του 2021, με τους οροθετικούς κρατούμενους που προηγουμένως φιλοξενούνταν στο Ειδικό Κέντρο Υγείας να βρίσκονται πλέον σε όλο το σωφρονιστικό σύστημα, όπως είχε συστήσει η CPT. Παρ' όλα αυτά, η επίσημη χωρητικότητα εξακολουθούσε να είναι 253 θέσεις και τα δωμάτια των ασθενών παρέμεναν μάλλον στενά, καθώς δεν είχαν αφαιρεθεί τα πλεονάζοντα κρεβάτια (περίπου τα μισά σε κάθε δωμάτιο).

Σε γενικές γραμμές, τα δωμάτια των ασθενών ήταν καθαρά και τακτοποιημένα, με καλή πρόσβαση σε φυσικό φως και εξαερισμό. Τα στρώματα είχαν αντικατασταθεί από το 2019 και τα κλινοσκεπάσματα ήταν καθαρά. Από την άλλη πλευρά, οι χώροι πλυσίματος και τουαλέτας σε κάθε όροφο εξακολουθούσαν να βρίσκονται σε κακή κατάσταση (έλειπαν τζάμια, δεν υπήρχαν ντουζιέρες).

71. Βελτίωση σημειώθηκε και στην παρουσία ιατρικού προσωπικού, με τον αριθμό των μόνιμων γιατρών να αυξάνεται από επτά σε 13.³⁸ Ήταν παρόντες τις καθημερινές από τις 7.00 έως τις 13.45, ενώ ένας ξεχωριστός μόνιμος γιατρός κάλυπτε τις ώρες από τις 15.00 έως τις 7.00 και τα Σαββατοκύριακα. Επιπλέον, υπήρχαν 14 επισκέπτες ειδικοί ιατροί (ψυχίατροι, δερματολόγοι, οφθαλμίατρος, καρδιολόγος και ωτορινολαρυγγολόγος). Ωστόσο, εξακολουθούσε να μην υπάρχει επίσημη διαδικασία

³⁸ Περιλαμβάνουν δύο γενικούς ιατρούς, έναν ουρολόγο, έναν ακτινολόγο, έναν οδοντίατρο, δύο μικροβιολόγους και έναν ψυχίατρο, ενώ έξι απασχολούνται στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και επτά στο Εθνικό Σύστημα Υγείας.

ανταλλαγής πληροφοριών για τους ασθενείς μεταξύ των ειδικών και των θεραπόντων ιατρών και πολλά εξαρτώνταν από τις ατομικές σχέσεις μεταξύ των ιατρών.

Από την άλλη πλευρά, το νοσηλευτικό προσωπικό των δέκα μονίμων υπαλλήλων παρέμενε πολύ χαμηλό, γεγονός που επιδεινώθηκε από το γεγονός ότι δύο από τους νοσηλευτές τέθηκαν σε διαθεσιμότητα, καθώς δεν ήταν πρόθυμοι να κάνουν το εμβόλιο Covid-19. Στην πράξη, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να υπηρετούν δύο νοσηλευτές κατά τη διάρκεια της ημέρας (7.00 έως 13.00), ένας νοσηλευτής το απόγευμα (13.00 έως 19.00) και ένας νοσηλευτής τη νύχτα (19.00 έως 7.00), ο οποίος πρέπει επίσης να καλύπτει τα Καταστήματα Κράτησης Ανδρών και Γυναικών Κορυδαλλού καθώς και το ψυχιατρείο. Η παροχή αυτή είναι σαφώς ανεπαρκής για την κάλυψη των αναγκών του νοσοκομείου και, πράγματι, η αντιπροσωπεία διαπίστωσε ότι οι νοσηλευτές περνούν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους απασχολούμενοι μόνο με τη χορήγηση φαρμάκων.

Κατά συνέπεια, αρκετοί ασθενείς που είναι καθηλωμένοι στο κρεβάτι ή ασθενείς με σωματικές αναπηρίες εξακολουθούν να χρειάζονται βοήθεια από άλλους κρατούμενους για να διασφαλίσουν ότι μπορούν να ικανοποιήσουν τις πιο βασικές ανάγκες φροντίδας τους, όπως πλύσιμο, τουαλέτα και βοήθεια στο φαγητό. Πρέπει να ληφθούν επείγοντως μέτρα για να διασφαλιστεί ότι όλες οι εργασίες νοσηλείας αναλαμβάνονται από εξειδικευμένο υγειονομικό προσωπικό.

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της να λάβουν οι Ελληνικές αρχές, και ιδίως το Υπουργείο Υγείας, επείγοντα μέτρα για τη σημαντική αύξηση του αριθμού του ειδικευμένου προσωπικού υγειονομικής περίθαλψης που απασχολείται στο Ειδικό Κέντρο Υγείας. Περαιτέρω, θα πρέπει να δημιουργηθούν συστήματα που να εξασφαλίζουν καλύτερο συντονισμό και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του ιατρικού προσωπικού.

72. Όπως συνέβαινε προηγουμένως, δεν υπήρχε ακόμη ένας ενιαίος ολοκληρωμένος διεπιστημονικός ιατρικός φάκελος που να ανοίγεται και να τηρείται για κάθε κρατούμενο. Οι γιατροί έτειναν να γράφουν στα δικά τους ατομικά ημερήσια

ημερολόγια, ενώ το νοσηλευτικό προσωπικό έγραφε σε ξεχωριστό ημερήσιο ημερολόγιο. Οι ασθενείς εξακολουθούν να μην έχουν ατομικό σχέδιο περίθαλψης και δεν ήταν δυνατόν να κατανοηθεί πλήρως η χρονολογία της περίθαλψης ενός ατόμου, δεδομένου ότι οι πληροφορίες καταγράφονταν σε διάφορα σημεία. Επιπλέον, οι ατομικές καταχωρήσεις των ιατρών έτειναν να είναι πολύ σύντομες και δεν περιέγραφαν τις ανάγκες περίθαλψης των ασθενών. Είναι καιρός να εισαχθεί ένα επαρκές σύστημα ιατρικών αρχείων καθώς και ένα ατομικό σχέδιο περίθαλψης για κάθε ασθενή.

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της να διασφαλίσουν οι Ελληνικές αρχές ότι θα δημιουργηθεί ένας ενιαίος ηλεκτρονικός φάκελος υγείας για κάθε ασθενή. Περαιτέρω, θα πρέπει να καταρτιστεί ατομικό σχέδιο περίθαλψης για κάθε ασθενή.

73. Η αντιπροσωπεία της CPT διαπίστωσε ότι το σύστημα διανομής και χορήγησης φαρμάκων στο Ειδικό Κέντρο Υγείας ήταν και πάλι θεμελιωδώς επισφαλές. Οι νοσηλευτές ουσιαστικά έπαιρναν τα φάρμακα από τις αρχικές τους συσκευασίες (μερικές από τις οποίες δεν είχαν ετικέτα) και τα έβαζαν σε ένα μικρό φάκελο που περιείχε μόνο το όνομα του ασθενούς. Το νοσηλευτικό προσωπικό υποστήριξε ότι γνώριζε ποια φάρμακα ήταν ποια λόγω του χρώματός τους. Όλα τα ψυχοτρόπα φάρμακα αλέθονταν μαζί για να σχηματίσουν μια λεπτή σκόνη την οποία στη συνέχεια κατάπινε ο ασθενής μπροστά στα μάτια του νοσηλευτή. Κάθε ασθενής είχε γραπτή καταγραφή της φαρμακευτικής του αγωγής με τη μορφή φύλλου χορήγησης, το οποίο ο νοσηλευτής μετέγραφε από τις συνταγές του γιατρού. Η εξέταση του φύλλου χορήγησης έδειξε ότι συχνά δεν υπήρχε ημερομηνία έναρξης ή λήξης των φαρμάκων.

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της ότι το σύστημα διανομής και χορήγησης φαρμάκων πρέπει να επανεξεταστεί προκειμένου να διασφαλιστεί ότι είναι ασφαλές και υπεύθυνο.

74. Ένας ασθενής (ΗΗ) που συνάντησε η αντιπροσωπεία αγωνιζόταν για τις καθημερινές του ανάγκες διαβίωσης, καθώς δεν είχε μπράτσα και χρειαζόταν νέα προσθετικά εξαρτήματα. Κατά τη στιγμή της επίσκεψης, πλήρωνε για να τον βοηθάει ένας άλλος κρατούμενος, πράγμα που δεν ήταν ούτε κατάλληλο ούτε αποτελεσματικό-κυρίως, εξακολουθεί να πηγαίνει μόνος του στην τουαλέτα, πράγμα που ήταν μια εξευτελιστική εμπειρία σε κάθε περίπτωση. Στον ΗΗ έπρεπε να παρασχεθεί αποτελεσματική βοήθεια για τις καθημερινές του ανάγκες διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένου του φαγητού, του πλυσίματος και της επίσκεψης στην τουαλέτα, έως ότου μπορέσουν να του παρασχεθούν νέα προσθετικά μέλη για τα χέρια του. Στο τέλος της επίσκεψης, η αντιπροσωπεία επικαλέστηκε το άρθρο 8, παράγραφος 5, της Σύμβασης και ζήτησε να ληφθούν άμεσα μέτρα για την προμήθεια νέων προσθετικών μελών για τα χέρια του και, εν τω μεταξύ, να του προσφερθεί η απαραίτητη φροντίδα όλο το εικοσιτετράωρο για την κάλυψη των αναγκών του.

Με ανακοίνωση της 7ης Ιανουαρίου 2022, οι ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την CPT ότι ένα αίτημα για νέα προσθετικά εξαρτήματα αναμένει την έγκριση της 2ης Υγειονομικής Περιφέρειας του Υπουργείου Υγείας και ότι εν τω μεταξύ έχει διοριστεί ένας κρατούμενος (εθελοντικά) για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών του ΗΗ και ότι ο ΗΗ παρακολουθείται επίσης στενά από διάφορους ειδικούς ιατρούς. Δεν παρέχονται πληροφορίες σχετικά με το αν ο διορισμένος φροντιστής έχει λάβει οποιαδήποτε εκπαίδευση για την άσκηση των καθηκόντων του ως φροντιστή. Περαιτέρω, η CPT δεν είναι σίγουρη ότι μια τέτοια ρύθμιση διαφέρει ουσιαστικά από εκείνη που αντιμετώπισε η αντιπροσωπεία της κατά τη διάρκεια της επίσκεψης και ότι οι καθημερινές ανάγκες του ΗΗ ικανοποιούνται χωρίς να τίθεται σε κατάσταση συνεχούς ανησυχίας και ευαλωτότητας έναντι άλλων ασθενών.

Η CPT επιθυμεί να ενημερωθεί σχετικά με την παροχή των νέων προσθετικών μελών και την ακριβή φύση της φροντίδας που παρέχεται στον ΗΗ.

γ. Ψυχιατρική Μονάδα Κρατουμένων Κορυδαλλού στενευμένη

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

MARIA KARAGEORGOU

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

75. Η αντιπροσωπεία της CPT πραγματοποίησε μια πολύ στοχευμένη επίσκεψη στο Ψυχιατρική Μονάδα Κρατουμένων Κορυδαλλού για να παρακολουθήσει τους πρόσφατους θανάτους ορισμένων ασθενών του, συμπεριλαμβανομένης μιας διαφανόμενης αυτοκτονίας με απαγχονισμό ενός ασθενούς, για την οποία οι επίσημες πληροφορίες που είχαν καταγραφεί ήταν ιδιαίτερα φειδωλές.

Η επίσκεψη αποκάλυψε ένα ίδρυμα το οποίο έχει παραμεληθεί σε τέτοιο βαθμό που δεν ήταν σε θέση να παράσχει την κατάλληλη φροντίδα στους ασθενείς του. Το πιο σοκαριστικό ήταν το γεγονός ότι για ένα ψυχιατρικό νοσοκομείο που φιλοξενεί 160 ασθενείς, δεν υπήρχε κανένας μόνιμος ψυχίατρος και μόνο 15 ώρες εβδομαδιαίας ψυχιατρικής εισόδου από πέντε διαφορετικούς γιατρούς. Επιπλέον, υπήρχαν μόνο δύο νοσηλεύτριες πλήρους απασχόλησης, η μία εκ των οποίων τέθηκε σε διαθεσιμότητα επειδή αρνήθηκε να εμβολιαστεί κατά του Covid-19. Δύο υπάλληλοι κράτησης εργαζόνταν εν μέρει ως νοσηλευτές και ήταν επιφορτισμένοι με τη χορήγηση φαρμάκων. Η κατάσταση με το προσωπικό ήταν ιδιαίτερα άσχημη. Ο διευθυντής του νοσοκομείου ήταν απελπισμένος και αναγνώριζε ότι, εκτός από δύο ψυχολόγους και τέσσερις κοινωνικούς λειτουργούς, το ίδρυμα στερούνταν οπωσδήποτε το απαιτούμενο προσωπικό για να εκπληρώσει το ρόλο του ως νοσοκομείο.

Η αντιπροσωπεία εξέτασε επίσης το δωμάτιο στο οποίο ο ασθενής είχε αυτοκτονήσει και διαπίστωσε ότι το κελί ήταν ζοφερό, μη επιπλωμένο και κρύο, με ένα βρώμικο στρώμα και κουβέρτα και μια βουλωμένη τουαλέτα που έσταζε λύματα στο πάτωμα. Ήταν εντελώς ακατάλληλο για τη φιλοξενία ασθενών και παρόλα αυτά ένας ασθενής κρατούνταν εκεί κατά τη διάρκεια της επίσκεψης.

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να λάβουν επείγοντως μέτρα για τη σημαντική ενίσχυση του προσωπικού της Ψυχιατρικής Μονάδας Κρατουμένων Κορυδαλλού, ιδίως όσον αφορά τους ψυχιάτρους και τους νοσηλευτές. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την κατάργηση της πρακτικής της συμμετοχής σωφρονιστικών υπαλλήλων στην εκτέλεση καθηκόντων υγειονομικής

περίθαλψης στο νοσοκομείο. Περαιτέρω, θα πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης στις οποίες φιλοξενούνται οι ασθενείς.

δ. θάνατοι ατόμων που κρατούνται στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού

76. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, η αντιπροσωπεία έμαθε για σημαντικό αριθμό θανάτων που είχαν σημειωθεί τα προηγούμενα δύο χρόνια στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού και κυρίως στο Ψυχιατρική Μονάδα Κρατουμένων Κορυδαλλού, όπου είχαν σημειωθεί 19 θάνατοι από τις αρχές του 2019.

Ο ιατροδικαστής της αντιπροσωπείας εξέτασε έναν αριθμό εκθέσεων αυτοψίας που συντάχθηκαν μετά τους θανάτους, οι οποίες αποκάλυψαν σοβαρές ελλείψεις στην ποιότητα των μεταθανάτιων εξετάσεων όσον αφορά την απουσία σημαντικών δεικτών (βάρος και μέτρηση οργάνων), φωτογραφίες που δεν ελήφθησαν συστηματικά ούτε αποδελτιώθηκαν σωστά, έλλειψη ιστολογικών μελετών, μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση της αυτοψίας και συμπεράσματα που δεν υποστηρίζονται από τα αποδεικτικά στοιχεία (όπως τα τοξικολογικά αποτελέσματα). Σε μια περίπτωση, το σώμα του νεκρού περιείχε μεταθανάτια δαγκώματα τρωκτικών και στα δύο χέρια, στο μάγουλο, στα δύο κάτω άκρα και στη δεξιά πλευρά της κοιλιάς.

Περαιτέρω, κατά την επίσκεψη στο Ιατροδικαστικό Γραφείο Πειραιά, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη διενέργεια νεκροψιών θανάτων στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού, διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχαν εθνικά πρότυπα για την ολοκλήρωση των νεκροψιών. Επιπλέον, από το γεγονός ότι ένας μόνο ιατροδικαστής και ένας τεχνικός ήταν υπεύθυνοι για τη διενέργεια περίπου 800 αυτοψιών ετησίως, συμπεριλαμβανομένης της υποτιθέμενης παρουσίας στον τόπο του θανάτου και στις δικαστικές ακροάσεις, είναι προφανές ότι οι αυτοψίες δεν μπορούν να διεξαχθούν με τον επαγγελματικό τρόπο που απαιτεί η ορθή πρακτική.

Συμπερασματικά, οι αυτοψίες υπολείπονταν κατά πολύ των απαιτήσεων που ορίζονται στη Σύσταση Rec R(99)3 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εναρμόνιση των ρόλων των ιατρικών-νομικών αυτοψιών. Επιπλέον, δεν

MARIA KARAGEΩΡΓΟΥ

MARIA KARAGEORGOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

διερευνήθηκε η αιτία του κάθε θανάτου ώστε να διαπιστωθεί αν θα μπορούσαν να αντληθούν διδάγματα για την πρόληψη μελλοντικών θανάτων, ιδίως όταν επρόκειτο για ένα άτομο που αυτοκτόνησε.

Η CPT συνιστά στις Ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι όλες οι αυτοψίες συμμορφώνονται με τη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εναρμόνιση των ρόλων της Ιατροδικαστικής Αυτοψίας. Περαιτέρω, θα πρέπει να καθιερωθεί η πρακτική της διενέργειας ενδεδειγμένων ερευνών για τους θανάτους υπό κράτηση με σκοπό την άντληση διδαγμάτων και τη βελτίωση των λειτουργικών διαδικασιών.

77. Κατά την άποψη της CPT, απαιτούνται πιο ενεργές προσπάθειες πρόληψης των αυτοκτονιών, μέσω της παροχής υποστηρικτικής παρακολούθησης και της ανάπτυξης σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ ασθενών/κρατουμένων και προσωπικού. Γενικότερα, η περιορισμένη διαθεσιμότητα προσωπικού - σε συνδυασμό με την απουσία ουσιαστικών δραστηριοτήτων - υπονόμωσε κάθε προσπάθεια πρόληψης του αυτοτραυματισμού και του συναφούς κινδύνου αυτοκτονίας.

Η CPT θα ήθελε να λάβει αντίγραφο των πρωτοκόλλων που εφαρμόζονται για τον εντοπισμό και τη διαχείριση των ατόμων που αναγνωρίζονται ως άτομα που διατρέχουν κίνδυνο αυτοτραυματισμού ή απόπειρας αυτοκτονίας εντός των διαφόρων ιδρυμάτων που απαρτίζουν το Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού. Όσον αφορά την έλλειψη προσωπικού, γίνεται αναφορά στις συστάσεις που διατυπώνονται στις παραγράφους 52, 55, 60 και 74.

6. Άλλα θέματα

α. πειθαρχία

78. Οι διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα του 1999 που αφορούν τις πειθαρχικές ποινές και διαδικασίες έχουν περιγραφεί σε προηγούμενες εκθέσεις και δεν χρήζουν

ιδιαίτερου σχολιασμού.³⁹ Όσον αφορά ειδικότερα την ποινή του πειθαρχικού περιορισμού, αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 10 ημέρες (πέντε ημέρες για τους προφυλακισμένους).

Η αντιπροσωπεία της CPT εξέτασε τις πειθαρχικές διαδικασίες και τις επιβαλλόμενες κυρώσεις σε κάθε μία από τις φυλακές που επισκέφθηκε. Σε γενικές γραμμές, η προσφυγή στις πειθαρχικές ποινές ήταν περιορισμένη και, ειδικότερα, η απομόνωση ως πειθαρχική ποινή εφαρμοζόταν με φειδώ. Για παράδειγμα, στο Κατάστημα Κράτησης Νιγρίτας το 2021 (έως τις 22 Νοεμβρίου) υπήρχαν 149 πειθαρχικές υποθέσεις για έναν πληθυσμό κρατουμένων περίπου 720 ατόμων. Στο Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού, είχε σημειωθεί αύξηση της προσφυγής σε πειθαρχική διαδικασία από 593 το 2019 σε 797 το 2021 (έως τις 22 Νοεμβρίου), γεγονός που για έναν πληθυσμό με υψηλή εναλλαγή άνω των 1.800 ατόμων δεν είναι καθόλου υπερβολικό. Σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκαν, η διοίκηση προσπαθούσε να επιτύχει τη μεταφορά κρατουμένων που αποτελούσαν απειλή για την εύρυθμη λειτουργία του ιδρύματος σε άλλο κατάστημα κράτησης, πέραν της πειθαρχικής ποινής που τους επιβαλλόταν.⁴⁰ Τα αιτήματα υποβάλλονταν στην Κεντρική Επιτροπή Μεταγωγών (ΚΕΜ), η οποία αποφάσιζε για όλες τις μεταγωγές από ένα κατάστημα σε άλλο.⁴¹ Υπό τις συνθήκες ενός υπερπλήρους και υποστελεχωμένου σωφρονιστικού συστήματος, μια τέτοια προσέγγιση ήταν κατανοητή.

79. Στο Κατάστημα Κράτησης Χίου, υπήρξαν 11 περιπτώσεις πειθαρχικής τιμωρίας τόσο το 2021 όσο και το 2020, συμπεριλαμβανομένων έξι περιπτώσεων απομόνωσης το 2021. Ωστόσο, δεν υπήρχε κανένα μητρώο ή καταγραφή σχετικά με τη χρήση του

³⁹ Βλ. άρθρα 21.3 και 65 έως 71 του Σωφρονιστικού Κώδικα.

⁴⁰ Για παράδειγμα, 51 άτομα μεταφέρθηκαν από το Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού το 2021 (έως τις 24 Νοεμβρίου) για λόγους ευταξίας.

⁴¹ Για παράδειγμα, τον Σεπτέμβριο του 2021 η ΚΕΜ ενέκρινε μόνο τη μεταφορά 8 από τα 12 άτομα για τα οποία η διοίκηση του Καταστήματος Κράτησης Νιγρίτας είχε ζητήσει μεταφορά λόγω έλλειψης διαθέσιμων χώρων σε άλλα Καταστήματα Κράτησης.

πειθαρχικού κελιού (8,5m²) και, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, αρκετοί κρατούμενοι ισχυρίστηκαν ότι, ενώ εξέτιαν περίοδο 5 έως 10 ημερών στην απομόνωση, δεν τους είχε προσφερθεί πρόσβαση σε υπαίθρια άσκηση. Έγιναν επίσης καταγγελίες ότι οι κρατούμενοι δεν είχαν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν την εξιστόρηση του περιστατικού κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής ακρόασης και ότι δεν τους είχε δοθεί αντίγραφο της πειθαρχικής ακρόασης. Ορισμένα άτομα ισχυρίστηκαν επίσης ότι το πειθαρχικό κελί φιλοξενούσε κατά καιρούς έως και τέσσερα άτομα, μεταξύ άλλων ως πειθαρχική τιμωρία και για σκοπούς καραντίνας Covid-19.

Στο τέλος της επίσκεψης, ο Διευθυντής του Καταστήματος Κράτησης Χίου δήλωσε ότι θα ανοίξει ένα κατάλληλο μητρώο για τη χρήση του πειθαρχικού κελιού και ότι όλες οι κινήσεις μέσα και έξω από το κελί θα καταγράφονται πλέον. Ο Διευθυντής δήλωσε επίσης ότι θα διασφαλίσει ότι όλες οι πτυχές της πειθαρχικής ακρόασης θα τηρούνται πλήρως και ότι όλα τα άτομα θα λάβουν αντίγραφο της πειθαρχικής ποινής που θα τους επιβληθεί. **Η CPT θα ήθελε να λάβει επιβεβαίωση ότι έχει θεσπιστεί ένα ολοκληρωμένο μητρώο σχετικά με τη χρήση του πειθαρχικού κελιού στο Κατάστημα Κράτησης Χίου.**

80. Στο Κατάστημα Κράτησης Κέρκυρας, τα τρία πρώτα κελιά της Κ πτέρυγας προορίζονταν για κρατούμενους που εκτίουν την πειθαρχική ποινή της απομόνωσης. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης για άτομα που έπρεπε να απομακρυνθούν από τις άλλες πτέρυγες για λόγους προστασίας και, επίσης, πιο πρόσφατα, για άτομα που είχαν βρεθεί θετικά στον ιό SARS-CoV-2. Τα τρία κελιά βρίσκονταν σε άθλια κατάσταση υγιεινής και κατάρρευσης. Τα κελιά είχαν εμβαδόν μικρότερο από 6 m², συμπεριλαμβανομένου ενός υπερυψωμένου τσιμεντένιου βάθρου 1,5 m² στο πίσω μέρος του κελιού, όπου βρισκόταν η χωρίς διαχωριστικό στο δάπεδο τουαλέτα. Δεν υπήρχε τρεχούμενο νερό στο κελί, αν και το προσωπικό ισχυριζόταν ότι το καζανάκι μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και για πόσιμο νερό και για σκοπούς καθαρισμού. Τα κελιά δεν είχαν πρόσβαση σε φυσικό φως, καθώς το παράθυρο με τα κάγκελα είχε καλυφθεί με σίτα από το εξωτερικό και ενώ ένα κελί είχε ένα έντονο τεχνητό φως που προφανώς δεν

έσβηνε τη νύχτα, ένα άλλο κελί (αριθ. 2) δεν είχε λειτουργικό τεχνητό φωσ- το άτομο που φιλοξενούνταν σε αυτό το κελί για δύο εβδομάδες κατά τη διάρκεια της επίσκεψης περνούσε σχεδόν όλο το χρόνο του στο σκοτάδι. Επιπλέον, στα άτομα που βρίσκονταν στα πειθαρχικά κελιά δεν προσφερόταν μία ώρα άσκησης σε εξωτερικούς χώρους κάθε μέρα.

Στο τέλος της επίσκεψης, η αντιπροσωπεία της CPT επικαλέστηκε το άρθρο 8, παράγραφος 5, της Σύμβασης και ζήτησε από τις Ελληνικές αρχές να κλείσουν τα τρία πειθαρχικά κελιά μέχρι να ανακαινιστούν πλήρως. Με ανακοίνωση της 7ης Ιανουαρίου 2022, οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την CPT ότι τα τρία εν λόγω κελιά τέθηκαν εκτός λειτουργίας στις 6 Δεκεμβρίου 2021 και ότι αναζητείται χρηματοδότηση για την πλήρη ανακαίνισή τους. **Η CPT χαιρετίζει αυτή την ταχεία αντίδραση της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής και θα ήθελε να ενημερωθεί για την ανακαίνιση των κελιών και για το πότε σκοπεύουν να τεθούν και πάλι σε λειτουργία.**

81. Στο κατάστημα κράτησης Νιγρίτας, οι συνθήκες που παρατηρήθηκαν στη χωριστή μονάδα απομόνωσης 10 κελιών είχαν βελτιωθεί από το 2019, με τη μονάδα να έχει πρόσφατα βαφτεί και να έχουν επισκευαστεί τα είδη υγιεινής μέσα στο κελί. Κατά τη στιγμή της επίσκεψης, η μονάδα φιλοξενούσε ένα άτομο που είχε βρεθεί θετικό στο Covid-19, έξι άτομα σε πέντε κελιά που βρίσκονταν σε καραντίνα, δύο άτομα σε ένα κελί που είχαν εμπλακεί σε καυγά στις πτέρυγες και τώρα ήταν προφανώς υπό καθεστώς προστασίας και ένα άτομο που θεωρούνταν ευάλωτο με προβλήματα ψυχικής υγείας. Όπως και το 2019, η μονάδα εποπτευόταν μόνο εξ αποστάσεως από κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης (CCTV).⁴² Στα θετικά στο Covid-19 άτομα και στα έξι άτομα σε καραντίνα δεν προσφέρθηκε χρόνος εκτός κελιού κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού τους. Τα δύο άτομα υπό προστασία μοιράζονταν ένα κελί, με τον έναν από

⁴² Δεν ήταν ρεαλιστικό να περιμένει κανείς από τον μοναδικό υπάλληλο που είναι αρμόδιος για την πτέρυγα Ε και τους 140 κρατούμενους να επιβλέπει και τη μονάδα απομόνωσης.

αυτούς να κοιμάται σε ένα στρώμα στο πάτωμα και ήταν ξεκλειδωτά κατά τη διάρκεια της ημέρας και μπορούσαν να περιφέρονται στο διάδρομο, ωστόσο δεν τους προσφέρθηκε πρόσβαση στην εξωτερική αυλή άσκησης. Δεν υπήρχε επίβλεψη από το προσωπικό όταν τα γεύματα διανέμονταν από τους κρατούμενους στα κελιά μέσω των θυρίδων στις πόρτες.

Περαιτέρω, δεν υπήρχε ακόμη μητρώο για την τοποθέτηση των κρατουμένων στη μονάδα απομόνωσης ούτε ημερήσιο ημερολόγιο για την καταγραφή όλων των μετακινήσεων των κρατουμένων εντός και εκτός των κελιών τους.

Η CPT συνιστά στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι σε όλα τα άτομα που τοποθετούνται σε μονάδα απομόνωσης προσφέρεται τουλάχιστον μία ώρα άσκησης στην ύπαιθρο καθημερινά. Περαιτέρω, η μονάδα θα πρέπει να επιβλέπεται πάντοτε από προσωπικό όταν είναι γεμάτη και να δημιουργηθεί ένα μητρώο για την καταγραφή όλων των τοποθετήσεων και μετακινήσεων εντός της μονάδας.

β. επαφή με τον έξω κόσμο

82. Η σημασία της καλής επαφής με τον έξω κόσμο αναγνωρίζεται στα άρθρα 51 και 52 του Σωφρονιστικού Κώδικα του 1999. Παρ' όλα αυτά, δεν έχει σημειωθεί καμία πρόοδος για να εξασφαλιστεί ότι σε όλους τους κρατούμενους προσφέρεται το ισοδύναμο της μίας ώρας την εβδομάδα για επισκέψεις και ιδιαίτερα για "ανοικτές" επισκέψεις γύρω από ένα τραπέζι, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την προώθηση και τη διατήρηση των επαφών με τα παιδιά,⁴³ καθώς και για τη διευκόλυνση της διαδικασίας μετάβασης σε ένα λιγότερο περιοριστικό καθεστώς. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, για παράδειγμα για λόγους ασφαλείας ή για την προστασία των νόμιμων συμφερόντων μιας έρευνας, οι επισκέψεις θα μπορούσαν να πραγματοποιούνται σε

⁴³ Βλέπε Σύσταση CM/Rec(2018)5 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη σχετικά με τα παιδιά με φυλακισμένους γονείς, που εγκρίθηκε στις 4 Απριλίου 2018.

θαλάμους ή/και να παρακολουθούνται. Κάθε απόφαση για την επιβολή κλειστών επισκέψεων πρέπει να είναι τεκμηριωμένη και να βασίζεται σε ατομική αξιολόγηση του δυνητικού κινδύνου.

Σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε η αντιπροσωπεία, πολλά από τα τηλέφωνα ήταν χαλασμένα. Επιπλέον, αν και η CPT χαιρετίζει τις αρχικές ρυθμίσεις που έγιναν στις φυλακές που επισκέφθηκε για την έναρξη της επικοινωνίας Voice over Internet Protocol (VOIP) μεταξύ των κρατουμένων και των οικογενειών τους, η υπηρεσία εξακολουθεί να είναι πολύ περιορισμένη. Ειδικότερα, στα καταστήματα κράτησης που βρίσκονται στα νησιά ή σε μεγάλες αποστάσεις από τις μεγάλες αστικές περιοχές και φιλοξενούν μεγάλο αριθμό αλλοδαπών υπηκόων, θα πρέπει να αυξηθούν οι δυνατότητες χρήσης του VOIP. Αυτό συνεπάγεται επίσης την επανεξέταση των εκτεταμένων εγγράφων που πρέπει να προσκομίζουν οι αλλοδαποί και οι οικογένειές τους στην ελληνική γλώσσα για να έχουν δικαίωμα χρήσης του VOIP.

Η CPT συνιστά στις ελληνικές αρχές να αυξήσουν τις δυνατότητες των κρατουμένων να διατηρούν επαφή με τις οικογένειές τους, υπό το πρίσμα των παραπάνω παρατηρήσεων. Θα επιθυμούσε να ενημερωθεί συγκεκριμένα για τέτοιες ευκαιρίες στα καταστήματα κράτησης Χίου, Κέρκυρας και Κω. Περαιτέρω, θα πρέπει να επισκευαστούν τα τηλέφωνα στα καταστήματα κράτησης.

γ. πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα και τις διαδικασίες υποβολής καταγγελιών

83. Σε όλα τα καταστήματα κράτησης που επισκεφθήκαμε, οι κρατούμενοι παραπονέθηκαν για την έλλειψη διαφάνειας στις διαδικασίες των καταστημάτων κράτησης και για την απουσία πληροφοριών που θα τους βοηθούσαν να κατανοήσουν τον τρόπο λειτουργίας των καταστημάτων κράτησης και τα δικαιώματα που δικαιούνται. Όλοι οι κρατούμενοι που ερωτήθηκαν από την αντιπροσωπεία της CPT δήλωσαν ότι δεν τους δόθηκαν φυλλάδια που να τους ενημερώνουν για το καθεστώς ή άλλες λεπτομέρειες του ιδρύματος και ότι συνήθως μάθαιναν για τους κανόνες, τα

δικαιώματα και τις υποχρεώσεις από άλλους κρατούμενους. Σε κανένα από τα καταστήματα κράτησης δεν ήταν διαθέσιμη ή δεν διανεμόταν στους νεοεισερχόμενους η έκδοση "Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του κρατουμένου από το Α στο Ω". Ήταν επίσης ατυχές το γεγονός ότι σε καμία από τις αίθουσες αναμονής όπου τοποθετούνταν οι κρατούμενοι όταν εισέρχονταν για πρώτη φορά σε ένα κατάστημα κράτησης δεν υπήρχαν πληροφορίες σχετικά με το ίδρυμα και τη ρουτίνα του, πόσο μάλλον σε διάφορες γλώσσες.

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της να δοθεί σε όλους τους νεοεισερχόμενους κρατούμενους το εισαγωγικό φυλλάδιο για τη ζωή στο κατάστημα κράτησης. Περαιτέρω, οι αλλοδαποί κρατούμενοι θα πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες σε γλώσσα που κατανοούν.

84. Δεν υπάρχει ακόμη κατάλληλο σύστημα εσωτερικών καταγγελιών στο σωφρονιστικό σύστημα.⁴⁴ Στα καταστήματα κράτησης που επισκεφθήκαμε, οι κρατούμενοι μπορούσαν να υποβάλλουν αιτήματα (ή παράπονα) για διάφορες υπηρεσίες συμπληρώνοντας ένα χαρτί και τοποθετώντας το σε ένα κλειδωμένο κουτί στις πτέρυγες. Ωστόσο, δεν υπήρχε σαφής πολιτική που να ρυθμίζει το σύστημα παραπόνων, με χρονοδιαγράμματα για τις απαντήσεις και δυνατότητες προσφυγής σε ανώτερο όργανο σε περίπτωση απόρριψης του παραπόνου, ή ακόμη και ποιος θα έπρεπε να είναι υπεύθυνος για τη διερεύνηση ενός παραπόνου, ειδικά αν αφορούσε τον διευθυντή ή τον αρχιφύλακα. Ούτε καταγράφονταν τα παράπονα ούτε γινόταν προσπάθεια να συγκεντρωθούν στατιστικά στοιχεία για τους διάφορους τύπους παραπόνων που θα μπορούσαν να αποτελέσουν πληροφορίες για την πολιτική των καταστημάτων κράτησης.

Η CPT επαναλαμβάνει ότι πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή ένα κατάλληλο εσωτερικό σύστημα παραπόνων, για παράδειγμα, οι κρατούμενοι θα έπρεπε να μπορούν να υποβάλλουν γραπτά παράπονα ανά πάσα στιγμή και να τα τοποθετούν σε ένα

⁴⁴ Βλ., μεταξύ άλλων, CPT/Inf (2016) 4, παράγραφος 95.

κλειδωμένο κουτί παραπόνων στο κεφαλόσκαλο του καταστήματος κράτησης (τα έντυπα θα έπρεπε να είναι ελεύθερα διαθέσιμα), όλα τα γραπτά παράπονα θα έπρεπε να καταγράφονται κεντρικά εντός του καταστήματος κράτησης πριν διατεθούν σε μια συγκεκριμένη υπηρεσία για διερεύνηση ή παρακολούθηση. Σε κάθε περίπτωση, η διερεύνηση πρέπει να διεξάγεται γρήγορα (με αιτιολογημένες τυχόν καθυστερήσεις) και οι κρατούμενοι πρέπει να ενημερώνονται εντός σαφώς καθορισμένων χρονικών περιόδων για τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση του προβλήματός τους ή για τους λόγους που θεωρούν ότι η καταγγελία δεν είναι δικαιολογημένη. Επιπλέον, θα πρέπει να τηρούνται στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα είδη των παραπόνων που υποβάλλονται ως δείκτης για τη διαχείριση των πεδίων δυσaráσκειας εντός του καταστήματος κράτησης. Φυσικά, οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι θα πρέπει να ενθαρρύνονται και να εξουσιοδοτούνται στο μέτρο του δυνατού να επιλύουν οι ίδιοι τα παράπονα και μόνο όταν αυτό δεν είναι δυνατό θα πρέπει να προωθείται η προσφυγή σε γραπτή διαδικασία.⁴⁵

Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της προς τις ελληνικές αρχές να εισαγάγουν ένα επίσημο σύστημα καταγγελιών σε όλα τα ελληνικά καταστήματα κράτησης, λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω παρατηρήσεις.

7. Κέντρο Μεταγωγών Κρατουμένων της Ελληνικής Αστυνομίας στην Αθήνα

85. Η αντιπροσωπεία της CPT πραγματοποίησε επίσκεψη συνεχιζόμενης παρακολούθησης στο Κέντρο Μεταγωγών Κρατουμένων Αθηνών, το οποίο είναι ο κύριος κόμβος μεταγωγής στην Αττική για τους κρατούμενους που υπόκεινται σε μεταγωγή ή περιμένουν να εμφανιστούν στο δικαστήριο ή να κλείσουν ιατρικό ραντεβού. Το κέντρο αποτελείται από 29 κελιά που κατανέμονται σε τέσσερις πτέρυγες με επίσημη χωρητικότητα 120 θέσεων, τα περισσότερα από τα κελιά είχαν διαστάσεις 20m² και περιείχαν πέντε τσιμεντένια βάρθρα.

⁴⁵ Βλ. επίσης το τμήμα σχετικά με τους μηχανισμούς καταγγελιών στην 27η Γενική Έκθεση της CPT: CPT/Inf (2018) 4, παράγραφοι 68 επ.

Τα επίπεδα πληρότητας ήταν μειωμένα με τον υψηλότερο αριθμό διανυκτερεύσεων το 2021 να είναι 46 άτομα και συνήθως ήταν χαμηλότερα, για παράδειγμα, κατά τη στιγμή της επίσκεψης υπήρχαν οκτώ ενήλικες άνδρες ενώ άλλα 20 άτομα αναμένονταν αργότερα εντός της ημέρας. Η παραμονή ήταν συνήθως μόνο μία ή δύο διανυκτερεύσεις, εκτός εάν ένα άτομο είχε βρεθεί θετικό για τον ιό SARS-CoV-2, για παράδειγμα, οπότε παρέμενε στο κέντρο έως και 10 ημέρες. Η αντιπροσωπεία σημείωσε επίσης θετικά ότι τα ηλεκτρονικά και έντυπα αρχεία τηρούνταν σε καλή κατάσταση. Ομοίως, εξέφρασε την ικανοποίησή της για την καθιέρωση εβδομαδιαίων συνεδριών με ψυχολόγο για το προσωπικό, προκειμένου να συζητηθούν καταστάσεις βίας και η διαχείριση δύσκολων κρατουμένων, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν ψυχική διαταραχή ή επιδεικνύουν αντικοινωνική συμπεριφορά.

Συνολικά, σε σύγκριση με την κατάσταση που διαπιστώθηκε κατά την επίσκεψη του 2019,⁴⁶ το Κέντρο παρείχε βελτιωμένες συνθήκες. Τα κελιά και οι διάδρομοι είχαν βαφτεί, το σύστημα θέρμανσης και ο τεχνητός φωτισμός είχαν επισκευαστεί και οι εγκαταστάσεις υγιεινής λειτουργούσαν σχεδόν όλες σωστά. Όλοι οι χώροι της εγκατάστασης ήταν γενικά καθαροί, αν και ορισμένα από τα κελιά παρέμεναν βρώμικα (κακός φωτισμός, βρωμιά και γκράφιτι στους τοίχους). Η αντιπροσωπεία έλαβε και πάλι παράπονα για την κακή ποιότητα του φαγητού, την έλλειψη προϊόντων υγιεινής και την έλλειψη πρόσβασης σε υπαίθρια άσκηση.

Η CPT πιστεύει ότι η καλή διαχείριση που διαπιστώθηκε στο Κέντρο Μεταγωγών θα διατηρηθεί και ότι θα ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση των ελλείψεων που σημειώθηκαν παραπάνω. Ειδικότερα, η CPT συνιστά να προσφέρεται σε όλα τα άτομα που κρατούνται περισσότερο από 24 ώρες καθημερινά μία ώρα άσκησης στην ύπαιθρο και να εφοδιάζονται με τα απαραίτητα προϊόντα υγιεινής.

8. Μεταγωγή (μεταφορά) κρατουμένων από την Ελληνική Αστυνομία

⁴⁶ Βλ. CPT/Inf (2020) 15, παράγραφοι 115 και 116.

86. Όσον αφορά τη μεταφορά κρατουμένων, η κατάσταση παρέμεινε η ίδια με εκείνη που περιγράφεται στην έκθεση για την επίσκεψη του 2019.⁴⁷ Οι μόνες θετικές εξελίξεις ήταν η απόκτηση ενός νέου λεωφορείου και ενός νέου περιπολικού για τη μεταφορά εύάλωτων ατόμων. Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές δεν είχαν ανταποκριθεί στις συστάσεις που διατυπώθηκαν στην έκθεση επίσκεψης του 2019 και αποσκοπούσαν στη βελτίωση των συνθηκών υπό τις οποίες μεταφέρονται οι κρατούμενοι σε όλη τη χώρα. Συγκεκριμένα, η αντιπροσωπεία της CPT διαπίστωσε ότι δεν έχουν ληφθεί μέτρα για τη μείωση των επιπέδων πληρότητας στα μικρά, ασφαλή διαμερίσματα των λεωφορείων μεταφοράς, τα οποία συνέχιζαν να χωρούν τέσσερα άτομα σε 1,2m² ακόμη και κατά τη διάρκεια μακρινών ταξιδιών αρκετών ωρών ή και περισσότερο.

87. Η CPT θεωρεί ότι οι μεταγωγές κρατουμένων θα πρέπει να πραγματοποιούνται πάντοτε με ανθρώπινο, ασφαλή και προστατευμένο τρόπο. Όταν τα οχήματα είναι εξοπλισμένα με ασφαλή διαμερίσματα, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μεμονωμένοι θάλαμοι μεγέθους μικρότερου από 0,6m² για τη μεταφορά ενός ατόμου, όσο σύντομη και αν είναι η διάρκεια. Οι ατομικοί θάλαμοι μεγέθους περίπου 0,6m² μπορούν να θεωρηθούν αποδεκτοί μόνο για μικρές διαδρομές/αποστάσεις- ωστόσο, οι θάλαμοι που χρησιμοποιούνται για μεγαλύτερες διαδρομές/αποστάσεις πρέπει να είναι πολύ μεγαλύτεροι. Τα διαμερίσματα ή οι θάλαμοι που προορίζονται για τη μεταφορά περισσοτέρων του ενός ατόμου πρέπει να προσφέρουν τουλάχιστον 0,6m² προσωπικού χώρου. Επιπλέον, όλα τα οχήματα μεταφοράς πρέπει να είναι καθαρά, να φωτίζονται και να αερίζονται επαρκώς και να θερμαίνονται ή να κλιματίζονται κατάλληλα.⁴⁸

Επιπλέον, θα πρέπει να γίνονται οι απαραίτητες διευθετήσεις για την παροχή στους κρατουμένους πόσιμο νερού ανάλογα με τις ανάγκες και, για μεγάλα ταξίδια/αποστάσεις, τροφής σε κατάλληλα διαστήματα. Στο πλαίσιο των μακρινών ταξιδιών, θα πρέπει να γίνονται ρυθμίσεις που να επιτρέπουν στους κρατουμένους να

⁴⁷ Βλ. CPT/Inf (2020) 15, παράγραφοι 124 έως 130.

⁴⁸ Βλ. επίσης το ενημερωτικό δελτίο της CPT σχετικά με τη μεταφορά κρατουμένων του Ιουνίου 2018: CPT/Inf (2018) 24.

έχουν πρόσβαση σε εγκαταστάσεις υγιεινής ή να ικανοποιούν τις φυσικές ανάγκες σε συνθήκες που προσφέρουν επαρκή ιδιωτικότητα, υγιεινή και αξιοπρέπεια. Όταν ταξιδεύουν οδικώς, αυτό συνεπάγεται την οργάνωση τακτικών στάσεων.

Οι κρατούμενοι θα πρέπει να μεταφέρονται με οχήματα κατάλληλα σχεδιασμένα και προσαρμοσμένα για το σκοπό αυτό, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη όλες τις σχετικές απαιτήσεις ασφαλείας για την προστασία των κρατουμένων. Ειδικότερα, όλα τα οχήματα που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά κρατουμένων θα πρέπει να συντηρούνται τακτικά και να είναι εξοπλισμένα με κατάλληλες προστατευτικές διατάξεις, όπως ζώνες ασφαλείας.

Οι ελληνικές αρχές θα πρέπει επίσης να λάβουν μέτρα για να αποτρέψουν τον εκφοβισμό και τη λεκτική κακοποίηση που ασκείται από κρατούμενους κατά των συνεπιβατών τους. Ειδικότερα, οι γυναίκες δεν θα πρέπει να τοποθετούνται μαζί με άνδρες στα ίδια οχήματα μεταφοράς.

88. Η CPT επαναλαμβάνει τη σύστασή της προς τις ελληνικές αρχές να επανεξετάσουν επείγοντως τις τρέχουσες ρυθμίσεις με τις οποίες η Ελληνική Αστυνομία μεταφέρει κρατούμενους στην Ελλάδα. Ειδικότερα, πρέπει να διασφαλίσουν ότι:

- **μειώνεται η χωρητικότητα των ασφαλών λεωφορείων, καθώς δεν πρέπει να φιλοξενούνται περισσότερα από δύο άτομα στα διαμερίσματα των 1,2 m² και όχι περισσότερα από ένα άτομο στα θαλάμους των 0,6 m². Μακροπρόθεσμα, τα υπάρχοντα οχήματα θα πρέπει να προσαρμοστούν ή να αντικατασταθούν, λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα πρότυπα προσωπικού χώρου,**
- **όλα τα ασφαλή οχήματα μεταφοράς είναι καθαρά, επαρκώς φωτισμένα και αεριζόμενα και θερμαίνονται ή κλιματίζονται κατάλληλα,**

- να παρέχεται στους κρατούμενους πόσιμο νερό ανάλογα με τις ανάγκες και, για μεγάλα ταξίδια/αποστάσεις, τροφή σε κατάλληλα διαστήματα,
- οι κρατούμενοι να έχουν πρόσβαση σε εγκαταστάσεις υγιεινής σε τακτά χρονικά διαστήματα, σε συνθήκες που προσφέρουν επαρκή ιδιωτικότητα, υγιεινή και αξιοπρέπεια,
- όλα τα οχήματα μεταφοράς να συντηρούνται τακτικά και είναι εξοπλισμένα με ζώνες ασφαλείας, ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια των κρατουμένων κατά τη διάρκεια των μεταφορών. Θα πρέπει επίσης να είναι εφοδιασμένα με μέσα που επιτρέπουν στους κρατούμενους να επικοινωνούν με το προσωπικό συνοδείας,
- λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για την αποτροπή του εκφοβισμού και της λεκτικής κακοποίησης των κρατουμένων από συγκρατούμενους τους. Ειδικότερα, οι γυναίκες κρατούμενες δεν θα πρέπει να μεταφέρονται μαζί με άνδρες κρατούμενους στο ίδιο ασφαλές όχημα.

B. Τελικές παρατηρήσεις

89. "Η CPT παρατήρησε μια σταθερή επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης και της μεταχείρισης των κρατουμένων κατά την τελευταία δεκαετία. [...] Η CPT έχει επισημάνει στις εκθέσεις της τις ακατάλληλες υλικές συνθήκες, την απουσία κατάλληλου καθεστώτος και την κακή παροχή υγειονομικής περίθαλψης. Διαπίστωσε ότι, λόγω του εντελώς ανεπαρκούς προσωπικού, ο αποτελεσματικός έλεγχος στους χώρους διαμονής σε ορισμένα από τα καταστήματα κράτησης που επισκέφθηκε έχει σταδιακά παραχωρηθεί σε ομάδες ισχυρών κρατουμένων. Όλα αυτά τα ζητήματα επιδεινώνονται από τον σοβαρό υπερπληθυσμό στα περισσότερα ελληνικά καταστήματα κράτησης".

Αυτή ήταν η επιβαρυντική εκτίμηση που συνέταξε η CPT όταν προέβη στο έκτακτο γεγονός ότι στις 15 Μαρτίου 2011 εξέδωσε δημόσια δήλωση για την Ελλάδα σχετικά με την κατάσταση στις φυλακές.

90. Μια δεκαετία αργότερα και δεν έχει υπάρξει καμία απτή βελτίωση στη μεταχείριση των κρατουμένων. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 10 ετών, η CPT παρακολουθεί στενά την κατάσταση στην Ελλάδα, πραγματοποιώντας επισκέψεις σε καταστήματα κράτησης πέντε φορές (2011, 2013, 2015, 2019 και 2021). Επιπλέον, έχει εμπλακεί ενεργά με τις ελληνικές αρχές μέσω συνομιλιών υψηλού επιπέδου και προωθώντας τη συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης για τη μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος. Παρ' όλα αυτά, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη στρατηγικής κατεύθυνσης και επενδύσεων από τις διαδοχικές κυβερνήσεις για την αντιμετώπιση της χρόνιας κρίσης εντός των καταστημάτων κράτησης. Το θεμελιώδες ερώτημα για το τι είδους σωφρονιστικό σύστημα θέλει να διαθέτει η Ελλάδα δεν έχει αντιμετωπιστεί. Μόλις απαντηθεί ολοκληρωμένα το ερώτημα αυτό, πρέπει να διατεθούν η απαιτούμενη χρηματοδότηση και οι πόροι για την υλοποίησή του.

Πάρα πολλοί κρατούμενοι στην Ελλάδα εξακολουθούν να κρατούνται σε συνθήκες που αποτελούν προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους. Η στόχευση πρέπει να είναι να διασφαλιστεί ότι τα καταστήματα κράτησης θα εγκαταλείψουν την απλή αποθήκευση ατόμων σε υπερπλήρεις, επικίνδυνες και κακές συνθήκες χωρίς στοχευμένες δραστηριότητες και θα μετατραπούν σε χώρους που προσφέρουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και θα προετοιμάζουν τα άτομα για την επανένταξή τους στην κοινότητα μετά την αποφυλάκισή τους. Εκτός από την παροχή κατάλληλων χώρων για τους κρατουμένους, αυτό απαιτεί κυρίως επενδύσεις σε επαρκές και ικανό προσωπικό για τη διαχείριση των καταστημάτων κράτησης και την παροχή της απαιτούμενης υποστήριξης στα άτομα που κρατούνται στο κατάστημα κράτησης.

Αυτό δεν είναι απλώς ένα πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (το οποίο είναι επί του παρόντος αρμόδιο για τα καταστήματα κράτησης), αλλά ένα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί από την Κυβέρνηση, στο

MARIA KARAGEORGIOY

MARIA KARAGEORGIOU

ΝΟΜΙΚΟΣ / ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΥΠ.ΕΞ.

JURIST/ MFA CERTIFIED TRANSLATOR

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 045 (www.gov.gr)

Registration Number 045

T. +30 2106548432, Mob. +30 6944656740/+30 6947424658

E-mail : mkarage@otenet.gr

σύνολό της, μαζί με το Ελληνικό Κοινοβούλιο και το δικαστικό σώμα. Η μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος είναι ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο που πρέπει να συμβαδίζει με την επείγουσα βελτίωση της καθημερινής ζωής των κρατουμένων. Η CPT έχει εκθέσει στην παρούσα έκθεση τα στρατηγικά ερωτήματα (βλ. παραγράφους 10 και 17) και τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν και να αναληφθούν για τη μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος.

91. Η τρέχουσα κατάσταση στα καταστήματα κράτησης αποτελεί κακή εικόνα της Ελλάδας και έρχεται σε αντίθεση με τους ευρωπαϊκούς κανόνες και αξίες, όπως απαριθμούνται στους αναθεωρημένους Ευρωπαϊκούς Κανόνες Φυλακών του 2020. Έχει έρθει η ώρα για τις ελληνικές αρχές να αλλάξουν αυτή την εικόνα.

Η CPT επιθυμεί να λάβει από τις ελληνικές αρχές μια ολοκληρωμένη απάντηση για τα ζητήματα που εκτίθενται στην παρούσα έκθεση και, ειδικότερα, για το πώς σχεδιάζουν να μεταρρυθμίσουν το σωφρονιστικό σύστημα στο σύνολό του σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Πιστή και ακριβής μετάφραση από τα Αγγλικά του συνημμένου εγγράφου.

Μαρία Καραγεώργου, Πιστοποιημένη Μεταφράστρια ΥΠΕΞ

ΥΑ Π23ΜΕΤ - 34908/2021, ΦΕΚ 3149/Β/19-07-2021

Αθήνα, 31/08/2022